

Terugkeer *naar* Levenslicht

Tijdschrift rond nabij-de-doodervaringen & aanverwante bewustzijnsverschijnselen

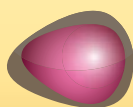
6e jaargang, nummer 2/3: zomer & najaar 2022

In dit dubbeldikke zomer/najaarnummer onder andere:

- 'Is there Life after Death?' Komiek John Cleese (80+) in serieus gesprek over voortleven na de dood met panel van Amerikaanse toponderzoekers
- Verslag van de Voorjaarsontmoetingsdag van Netwerk NDE (25 juni 2022)
- Uitkomst onderzoek onder cliënten mediums: *Er is ècht leven na de dood!*

Terugkeer naar Levenslicht is een gezamenlijke kwartaaluitgave van

Netwerk
Nabij-de-dood
Ervaringen

Colofon

Redactie voor Netwerk NDE, Nederland:

Eva Dunlop hoofdredactrice
Edward Koster eindredacteur/beeldredacteur

Redactie voor Limen, België:

Raymond Saerens wetenschappelijk adviseur

Wetenschappelijke staf:

Pim van Lommel wetenschappelijk adviseur
Titus Rivas vaste medewerker

Redactie-adres voor Nederland:

Post: Havenstraat 21, 7848 AA Schoonoord
E-mail: RedactieTNL@outlook.com

Redactie-adres voor België:

Post: Liezele-Dorp 69, B-2870 Puurs
E-mail: raymond.saerens@telenet.be

Ontwerpwerk, visuele vormgeving en opmaakwerk:

Edward Koster te Den Haag (ook: visualisatie, creatie en fotomontage van het omslagontwerp)

Algemeen adres stichting Netwerk NDE:

Post: Zilverschoon 33, 8265 HD Kampen
E-mail: secretaris@netwerknnde.nl

Algemeen adres vzw Limen:

Post: Monseigneur Broeckxstraat 13, B-3620 Lanaken
E-mail: limen.flanders@gmail.com

Algemene informatie:

- **Terugkeer naar Levenslicht** is een gezamenlijke kwartaaluitgave van stichting Netwerk NDE in Nederland in samenwerking met vzw Limen in België
- Donateurs/leden van stichting Netwerk NDE en vzw Limen ontvangen onze kwartaaluitgave **Terugkeer naar Levenslicht** gratis.
- Kijk voor meer informatie ook op onze websites: www.netwerknnde.nl en www.bijnadoodervaring.be.

Drukwerk:

Van Asselt, Lemelerveld (Overijssel) voor Nederland en Dunant Print, Gent (Vlaanderen) voor België.

Auteursrecht:

© Stichting Netwerk-Nabij-de-doodErvaringen en vzw Limen. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, scan, pdf of op welke wijze dan ook, zonder de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het bestuur van stichting Netwerk NDE.

Sluitingsdatum kopij voor het winternummer 2022:

Kopij moet uiterlijk 1 november 2022 bij ons binnen zijn.

Voorbehoud:

Plaatsing van artikelen of boekbesprekingen in **Terugkeer naar Levenslicht** betekent **niet** vanzelfsprekend dat de redactie het met de inhoud daarvan eens hoeft te zijn.

Officieel:

Terugkeer naar Levenslicht heeft sinds eind 2017 ook een officiële statusaanduiding: **ISSN: 2588-9419**. Dit nummer zorgt ervoor dat ons tijdschrift gemakkelijker te vinden is in bibliotheken, databases en zoekmachines.

Inhoudsopgave

Redactioneel

Voorwoord: Uut de tied... Even uit de tijd stappen 3
[Eva Dunlop]

Uitnodiging: Samenkomst te Sint-Niklaas 'Aanwezig zijn tijdens de laatste dagen' Ontmoetingsdag van vzw Limen: in huize De Meerleer op zaterdag 8 oktober 2022 4

Verslag van een binnenlands NDE-evenement

De nawerking van een nabij-de-doodervaring 5
Ontmoetingsdag van Netwerk NDE op 25 juni 2022: verslag van de ochtend [audiotranscript; uitwerking: Edward Koster]

Wetenschap

De morele invloed van de nabij-de-doodervaring: 17
De uitwerking van vele nabij-de-doodervaringen in een tijdspanne van drie millennia [Stan Michielsens]

Nabij-de-doodervaringen versus hersenprocessen 20
Kunnen NDE's tijdens een hartstilstand beter wel meetbare hersenactiviteit leveren? [Titus Rivas]

Verslag van een buitenlands NDE-evenement

Is there Life after Death? Tachtigjarige komiek John 22
Cleese in serieus gesprek over **leven na de dood** met een panel van Amerikaanse toponderzoekers die zeer zinnige mededelingen doen [video-transcript; vertaling, research en bewerking: Edward Koster]

Kunst vanuit NDE-ervaringen

De vreugdevolle reis vanuit het hoofd naar het hart: De lange reis naar integratie van de 'hogere' werkelijkheid en het alledaags bestaan [Joleen Melse] 38

Authentieke NDE-ervaringen

Troostend contact met 'overledenen' Buitengewone 40
ervaring van Oliver Lazar leidde tot grote levensverandering [Oliver S. Lazar; vertaling: Christiane Siebert]

De crisisverschijning van zangeres Billie Holiday: 43
Amerikaanse jazz-zangeres krijgt voelbaar bezoek van vers overleden moeder [Rudolf Smit]

Een mogelijk postuum 'contact' met mijn overleden hond Moortje [Titus Rivas] 44

Verslag van een hemelbezoek tijdens 'normaal' bewustzijn Verslag van NDE-gelijkende hemelreis-ervaring tijdens een Rebirthing-sessie [Paul Verpalen] 46

Boekbesprekingen

Vlinders van het licht, van Linda Vaes [Eva Dunlop] 47

Boekpromotie: Het geheim van Elysion (leden: €25) 47

De dood is het absolute einde... of toch niet? Een grensverleggende en fascinerende kijk op fundamentele vragen over dood, leven, bewustzijn en zingeving; van Romain Goorman [Guy Vander Linden] 48

Een gift uit Avalon: Over contact met overleden dieren; van Annet Brouwer [signalering: Rudolf Smit] 49

Verenigingsnieuws en servicepagina's

Huishoudelijke mededelingen van vzw Limen 50

Informatie over Netwerk NDE in Nederland 50

Overzicht van NDE-contactpersonen in Benelux 51

Uut de tied...

Eva Dunlop

(Even uit de tijd stappen)

Het was een wat verdrietig voorjaar voor onze familie, omdat mijn lieve opa Piet overleed in maart. Ja, verlies hoort natuurlijk bij het leven, en met zijn trotse 93 jaar en een rustig einde in zijn slaap had hij het zelf (denk ik) niet anders gewild. Hoewel ik altijd al grapte dat hij mijn kinderen ook nog wel in hun tienerjaren zou meemaken, was hij enigszins al op de dood voorbereid. Hij was elke morgen weer blij dat hij wakker werd. Nou ja, blij is misschien niet het goed woord; hij was dankbaar, accepteerde het en hij vond het fijn dat hem nog een dag gegeven was.

Het is vreemd hoe je mensen voor lief neemt. Hij was al 29 jaar in mijn leven en ergens in mijn achterhoofd had ik hem toch (op een nog haast kinderlijke manier) als onfeilbaar gezien; de tijd maakte hem niks. Nee, hij bleef altijd in ons leven en in mijn tijd, hoe onlogisch dat ook klinkt.

Uit de tijd

Op zijn rouwkaart stond Herman Finkers' welbekende tekst: *'Je wou van nu naar hoe het was, maar de tijd wou niet weerom. Nu je uit de tijd bent, kun je eindelijk andersom...'*

Nou, die zin kwam binnen: **Uit de tijd zijn.** Of zoals ze hier in het Drents zeggen: *Uut de tied...*

Maar deze zin had tegelijkertijd voor mij nu een hele andere betekenis. Het klinkt misschien wat abstract, maar het gevoel van 'tijdloos zijn' is iets dat totaal niet onbekend is voor menig NDE-er. Hoe vaak heb ik wel niet gelezen: *'Ik was maar een seconde weg, maar mijn ervaring voelde als een eeuwigheid'* of iets in die trant. Want zo is het als je een voet zet in de andere wereld: je bent uit de tijd zoals wij die kennen.

Het klinkt heel bevrijdend... soms wil ik ook gewoon 'even' uit de tijd kunnen stappen, een moment van volledige vrijheid kunnen ervaren. Geen tijdgebonden-

heid, geen punt waar ik moet zijn, geen termijn waarbinnen ik er moet zijn; gewoon *tijdloos zijn* en de wereld kunnen zien zoals hij is (maar niet dood...).

Gevangen in het licht

Opvallend is het ook hoe NDE-ers vaak een wit licht omschrijven, soms een tunnel of juist dat ze volkomen omringd worden door licht. Mijn man is erg geïnteresseerd in verschillende theorieën over ons bestaan, het universum, kosmologie en de wereld waarin we leven. Hij komt weleens met zinnen als: *Wat was we eigenlijk leven in een computersimulatie?* (zoals astrofysicus Neil deGrasse Tyson weleens beweert). Of: *'Wist je dat als we naar een ster kijken miljoen triljoen biljoen kilometers weg van de Aarde, we deze ster dan terugzien in de tijd? We krijgen als het ware het licht te zien van het verleden.'* Dit levert, zoals je begrijpt, wel interessante (en verwarrende) gesprekken op. En ja, dat licht is eigenlijk ook precies wat je ziet als je naar oude foto's kijkt: je vangt dan als het ware het 'licht' op in dat moment en je hebt letterlijk een stukje van het verleden in je handen. Hoe waardevol is dat?

Gevangen in het licht, zo blijven we voorlopig allemaal nog maar eventjes. Maar niet voor altijd, want dan komt het **grote witte Licht** ons ophalen en stappen we uit de tijd. Dat denk ik tenminste, want hoe dit precies in zijn werk zal gaan, dat weet ik ook niet.

Het is heel belangrijk om te blijven staan bij je waarden en standpunten, maar laat altijd een beetje ruimte over voor het 'wat als...'. Geef jezelf de ruimte om je mening bij te stellen en je horizon te verbreden.

Dood hoeft niet dood te zijn, en misschien bestaat de dood eigenlijk wel helemaal niet. Misschien gaan we gewoon van het ene leven naar het andere. Zoals mijn zoontje af en toe uit het niets zegt: *'Opa Piet vliegt hoog in de lucht,'* waarna hij met zijn armen wijd gaat wapperen. Klinkt niet verkeerd. We zullen het zien. ●

Ontmoetingsdag van vzw Limen: in huize De Meerleer op zaterdag 8 oktober 2022

Samenkomst te Sint-Niklaas

Als vereniging van en voor nabij-de-doodervaarders en geïnteresseerden organiseren wij op 8 oktober 2022 opnieuw een *Ontmoetingsdag*.

Mieke Geldhof is onze spreker zaterdag 8 oktober 2022

Wij ontvangen **Mieke Geldhof**; naast tal van andere gerelateerde activiteiten is zij vrijwilligster bij de palliatieve zorg. Mieke is deze zaterdag in oktober onze spreker met als onderwerp:

Aanwezig zijn tijdens de laatste dagen

Voor elk van ons, hier levend in een sterfelijk lichaam op Aarde komt eens het moment van een afscheid... 'het zilveren koord is definitief verbroken.'

Voor wie aanwezig was tijdens deze laatste dagen is dit een intense tijd die we in het geheugen meedragen. Het kan een heel zinvolle stille periode zijn voor de één, maar voor anderen juist een turbulente tijd.

Wie het geluk heeft te sterven tussen witte lakens, die toont zijn naasten een aantal significante symptomen die het overgangsproces kenmerken. Als we tijdens een natuurlijk stervensproces bepaalde terugkerende lichamelijke factoren leren te onderscheiden in de vijf elementen, dan kunnen we zelf in innerlijke rust intenser 'nabij zijn'.

Maar hoe kunnen we deze factoren onderscheiden? En wat kunnen wij als 'achterblijvenden' nog doen tijdens dit onvermijdelijke afscheid?

Stap voor stap, zonder voorafgaande medische kennis, wordt dit proces voor iedereen toegankelijk. Want een stervende is een voor ons leermeester die alle onechtheid in ons zogenaamde dagelijkse 'zelf' ontmaskert.

Wie is Mieke Geldhof?

Over zichzelf vertelt Mieke: 'Als verpleegkundige heb ik veel met de dood te maken gehad. De kennismaking met de spirituele stervensbegeleiding via het Tibetaans-boeddhistische 'Boek van leven en sterven' van Sogyal Rinpoche heeft mij een inzicht bijgebracht in de fysieke loslatingsprocessen en een spirituele visie.

Het biedt mij perspectief van iets dat groter is dan dit leven. Het is mijn overtuiging dat de dood niet het einde is, maar een *terugkeer* naar waar we vandaan komen. Het geboorte- en het stervensproces hebben veel overeenkomsten. Zoals een vroedvrouw het kind opvangt, zo mag ik de stervende tot aan de grens begeleiden, en de rest is overgave...'

Aanvullende informatie

Na deze lezing is er uiteraard tijd voor vraagstelling en kan in een rustige omgeving verder over deze materie van gedachten worden gewisseld.

Er is goede toegankelijkheid en parking voorzien. En uiteraard zijn al onze medewerkers voor uw vragen aanwezig en ook is er de uitgebreide boekentafel (betaling: geen *bancontact*).

Belangrijke gegevens betreffende deze Ontmoetingsdag

Vooraf inschrijven is voor deze Limen-dag **niet** nodig.

Adres: Ontmoetingscentrum Huize De Meerleer, zaal 'De Pluim'; Hofstraat 7 te Sint-Niklaas.

Start: om 13:30 uur, doorgaand tot 17:30 uur.

Inkom: voor leden *Limen/Netwerk NDE*: 15,00 euro
voor niet-leden: 20,00 euro

Locatie: Op 10 minuten wandelafstand van het station; langs het station loopt de Spoorweglaan, de Hofstraat is een afsplitsing daarvan in zuidelijke richting. Bent u slecht ter been? Tussen het treinstation en de halte aan Huize De Meerleer rijden de volgende bussen: 1, 2, 3 en 4.

Actuele informatie? Bezoek dan onze website op URL: <http://www.bijnadoodervaring.be/actueel.html> of scan de QR-code onderaan deze tekstkolom.

Iedereen die wil komen is van harte welkom!

Huize de Meerleer te Sint-Niklaas, foto uit lokaal nieuwsblad

Ontmoetingsdag van Netwerk NDE op 25 juni 2022: verslag van de ochtend

De nawerking van een nabij-de-doodervaring

Audio-transcript

(Uitwerking: Edward Koster)

Het is nu al weer maanden geleden, maar op zaterdag 25 juni 2022 vond de voorjaarseditie van de Nederlandse *Ontmoetingsdag* plaats; zoals vele malen eerder in de vorstelijke 'Tuinzaal' van Huize Het Oosten te Bilthoven. Deze geïnspireerde zaterdag had als thema '*De nawerking van een nabij-de-doodervaring*' en werd gedragen door de bestuursleden Douwe Reekers en Anke Merckx, die begonnen met hun persoonlijke NDE-ervaringen te vertellen... Maar ook 'de vijf verwerkingsfasen van een traumatische ervaring' werden uitgebreid besproken, en er was veel ruimte voor alle bezoekers om vragen te stellen en persoonlijke ervaringen in besloten kring uit te spreken. Van de ochtendssessie van deze *Ontmoetingsdag* is deze keer een geluidsopname gemaakt, zodat dit verslag de werkelijkheid redelijk kan benaderen.

■ Rinus van Warven doet de inleiding:

'Lieve mensen, hartelijk welkom op deze *Ontmoetingsdag* van het Netwerk Nabij-de-doodervaringen. Ik was van plan om in de inleidende tekst te zeggen de hoeveelste *Ontmoetingsdag* dit is, maar ik kon het zo in mijn geheugen en mijn papieren niet terugvinden... in ieder geval: één van de vele.

Dit belooft een hele bijzondere dag te worden. Het Netwerk Nabij-de-doodervaringen... wij houden ons met een drietal, viertal thema's bezig. Dus de ene *Ontmoetingsdag* heeft een wat sterkere focus op de wetenschappelijke inzichten van de NDE; de andere keer gaan we het wat meer hebben over de hulpverlening rondom deze thema's. Vandaag staan de ervaringen van onze ervaringsdeskundigen zelf centraal.

Wat hebben deze mensen meegemaakt? Hoe werkten hun ervaringen uit in hun leven? Hoe gaan ze ermee om? Wat zijn de consequenties? Je kunt er ongelooflijk veel vragen bij stellen.

Ja, het lijkt de laatste jaren alsof de wetenschappelijke aandacht en de ervaringsverhalen elkaar wegdrücken. We merken dat ook in de publiciteit; want dan krijgen we (zoals dit jaar al drie of vier) weer allemaal mailtjes van programmamakers bij radio en televisie... Met de

vraag of wij in gesprek willen gaan met critici van de NDE's), en ons antwoord is dan heel snel klaar: daar hebben we niet veel zin in, omdat wij niet bezig zijn met meningen, maar er graag ons eigen, op ervaringen gebaseerde verhaal over willen kunnen vertellen.'

Het programma van deze *Ontmoetingsdag*

'In ieder geval: vandaag staan dus de persoonlijke ervaringen van mensen rondom het fenomeen nabij-de-doodervaringen centraal... En Douwe Reekers, één van onze nieuwe bestuursleden, gaat zometeen de aftrap doen. Douwe heeft ten gevolge van een arbeidsongeval een zeer indringende nabij-de-doodervaring gehad en daarover lang gezweven. Maar nu voelt hij een innerlijke oproep om erover te gaan spreken; en ik weet al dat Douwe zich hierop goed heeft voorbereid...

Dus: Douwe begint deze ochtendssessie; daarna spreekt Anke Merckx, zij heeft ook een indringende bijna-doodervaring gehad. Anke heeft over dit onderwerp in het afgelopen jaar een hele boeiende scriptie geschreven. We zijn zeer benieuwd...

Het ochtendgedeelte, dat zal zo ongeveer tot kwart over twaalf/half één duren. Vanaf twaalf uur hoort u enig gerommel op de achtergrond, dan wordt in de buiten deze zaal van alles voor de lunch klaargezet. Waarvan u tussen de middag kunt genieten. »

Het is hier een hele mooie omgeving... u kunt tussen de middag een wandeling in de grote binnentuin maken; u kunt lekker buiten zitten als het zonnetje schijnt. En als we na de lunch weer verdergaan, dan zijn er een viertal... ja, ik vind het woord 'workshop' zo vreselijk...' Anke oppert: **'gesprekscirkels'**. Rinus herhaalt: 'Gesprekscirkels? Dat mag jij uitleggen: wat zijn gesprekscirkels?' Anke zegt: 'Ik zal het uitleggen. Vanmiddag gaan we met elkaar in gesprek; en de **gesprekscirkel** gaat erom dat we in een cirkel gaan zitten, waarin er géén leider is die het gesprek leidt. Daar zijn we één, zijn we gelijkgestemd... en ieders ervaring doet ertoe. We willen jullie uitnodigen om iets te delen over je eigen ervaring of te luisteren naar de ervaringen van anderen. Daarbij geldt: alles is goed; niks móét, het mag. Dus dat is de uitnodiging voor vanmiddag: ga vooral met elkaar in gesprek.' Rinus zegt: 'Okee, dan gaan we nú echt beginnen en geef ik graag het woord aan Douwe.'

■ De meervoudige ervaring van Douwe Reekers

Mijn naam is Douwe Reekers, ik ben geboren in Friesland... dat is een tijdje geleden, want ik ben nu 63 jaar. Ik ben door Rinus gevraagd om in het bestuur te komen, want er was nieuwe aanwas nodig. Nou, dat heb ik samen met drie dames gedaan: Anke en Marianne en Ansjelien... die laatste twee zijn er nu helaas niet, maar die komen volgende keer wel weer, denk ik. En ik dacht dat ik in het bestuur misschien wel een aanvulling in zou kunnen zijn, naar mijn eigen idee. Okee, ik wil nu met mijn verhaal beginnen. Het is een bijzondere gebeurtenis... het is ook wel pittig om dit te vertellen. Allereerst omdat ik dan misschien wel word vergeleken met personen die allemaal onzin vertellen. Ook in mijn omgeving vinden ze het raar wat ik vertel; en het is vast 'een hallucinatie' of 'het komt van de medi-

cijnen'. Maar na lang volhouden voor mezelf ben ik toch begonnen om erover te praten en langzaam veranderde er iets. Wat mij is overkomen heeft een grote impact op mijn leven gehad... het heeft tal van veranderingen teweeggebracht. Ik ben volgens mij geen zweverig type maar gewoon een rationeel persoon en ik was tot zo'n twee jaar geleden eigenaar van een klein installatiebedrijf. Dit laatste vanwege de noodzaak om mijn dagelijks brood te verdienen... en ik sta nog altijd met mijn beide benen op de grond.

De oorzaak van de NDE: van de hoogste ladder gevallen

Het was 1 november 1978, ik was een gezonde jongeman van 19 jaar, 1,88 meter lang en 78 kilo, dus niet zo zwaar als nu... **[gegrinnik in de zaal]** Ik was werkzaam in een klein installatiebedrijf voor loodgieterswerk en dakbedekking; de baas had ons die morgen de opdracht gegeven om midden in Sneek, een klein stadje in het noorden van het land, het dak van de NMB-bank te voorzien van een extra laag dakbedekking. We kwamen daar aan en begonnen enkele onderdelen van het dak te demonteren en voorbereidingen te treffen om aan het dak te kunnen gaan werken.

Na de koffiepauze begonnen we al vast met het naar boven brengen van de rollen dakbedekking; ik zou de eerste rol (circa 40 kilo zwaar) naar boven dragen. Ik legde die op mijn schouder en liep ermee naar de tot zijn maximale 12 meter uitgeschoven houten ladder, om vervolgens de rol naar boven te brengen. Maar toen ik bijna boven was, ongeveer een meter van boven (ik kon de dakrand bijna vastpakken) toen hoorde ik ineens onder mij de ladder breken, door mijn gewicht inclusief de rol dakbedekking. Ik voelde alle houvast en steun onder me wegvallen, en ik viel vanaf de bovenkant van het gebouw ruim tien meter naar beneden.

Dood zijn: hoe is de ervaring daarvan?

Daarna ging het ineens heel snel; voordat ik in de gaten had wat er gebeurd was, merkte ik ineens dat ik naast de gebroken ladder op de grond lag... en ik stond weer op! Ik ging een stukje omhoog, los van mijn lichaam, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Ongeveer 2,5 meter boven de grond zag ik mezelf op de stoep liggen, met een grote plas bloed boven mijn hoofd en mijn benen lagen gekruist over elkaar heen. Ik voelde geen pijn, maar ik wist ook niet wie hij was, die man daar op de grond... Maar ik dacht wél bij mijzelf: 'Dat gaat niet goed met hem.'

Het was een vreemde ervaring om dit zo te zien en ik dacht bij mijzelf: 'Ik hoef hier ook niet meer te blijven!' En toen werd het donker om mij heen... maar na een kort momentje werd het licht om me heen en ik kwam ergens waar het onbeschrijflijk mooi, warm en liefdevol was. Ik voelde me meer dan intens *gelukkig*, ik voelde me op mijn gemak; de enorme onbaatzuchtige liefde en onbeschrijflijke warmte hielden mij in hun greep.

Ontmoeting met mijn gids

Toen merkte ik ineens op dat er iemand *naast* me stond; het was een intens liefdevol mens. Hij zei me vriendelijk gedag en hij vertelde me dat hij mijn **gids** was. En we raakten in gesprek; een groot deel van dat gesprek kan ik me nu niet meer herinneren...

Ik heb daarover later met Pim van Lommel gesproken en die vertelde me: *Dat komt omdat je een enorm fysiek trauma hebt opgelopen, daarom is dat 'weg'.*

Maar ik kan me nog *wel* herinneren dat het erover ging dat ik daar niet kon blijven; ik moest weer terug. En ik protesteerde en ik zei dat ik echt niet terug wilde; maar de overredingskracht van mijn gids was geweldig. Hij zei me dat als ik nu terugging, dat hij dan met mij meeging en dat hij altijd bij mij zou blijven.

Terug naar de stoffelijke werkelijkheid

Toen stonden we ineens in het ziekenhuis, in de operatiekamer; ik stond aan de rechterzijde een eind van mijn lichaam vandaan; ik zag mijzelf (mijn lichaam) weer liggen, maar nu op de operatietafel. Ik zag een chirurg samen met een assistent die samen mijn hoofd opereerden en ik zag twee verpleegkundigen.

De operatiekamer was als volgt ingericht: er was een lange wand aan de overzijde waar allemaal attributen voor een operatie stonden opgesteld, en aan het plafond hing een grote ronde verstelbare lamp. De operatietafel stond diagonaal middenin de operatiekamer, met veel ruimte er omheen.

Aan het voeteneind stond mijn gids weer en hij spoorde mij aan om weer in mijn lichaam te gaan. Ik kon hem van alles vragen; ik protesteerde nog zachtjes dat ik weer terug wilde, maar ik had wel in de gaten dat ik er toch niet aan ontkwam... Inmiddels weet ik nu wie mijn gids is; het is de oudste broer van mijn vader, die op 3 juli 1941 op zestienjarige leeftijd door een noodlottig ongeval is verdronken in het Prinses Margrietkanaal.

Nadat ik [na deze operatie] naar de ziekenzaal was gebracht, viel ik in een diepe slaap. En die hele periode van 3,5 week dat ik in het ziekenhuis heb gelegen (en ook nog lang daarna) heb ik veel liggen huilen, omdat ik weer in dat pijnlichaam was... en omdat ik die hele mooie omgeving miste.

Maar vanaf die bewuste dag heb ik een ondefinieerbaar verlangen, een gevoel van heimwee, een gevoel

van 'terug naar huis', een gevoel van 'eenzaamheid'. Maar in het dagelijks leven ben ik echt niet eenzaam; ik mis de verbondenheid met een andere wereld... daar wil ik graag weer naartoe.

Een persoonlijke nabij-de-doodervaring: wat brengt dat je?

Wat heeft de ervaring me verder *gebracht*? Wel: ik ben niet bang meer voor de dood. Ik heb sindsdien meerdere visioenen gehad. Ook voel ik geesten als ze passeren en dan weet ik ook of ze wel of niet goed zijn overgegaan.

Ik heb een nicht die zelfmoord heeft gepleegd en die na zestien jaar zichzelf bij mij meldde omdat ze zich diep schaamde voor wat ze gedaan had. Ik heb haar samen met andere gidsen vanuit een donkere omgeving naar het Licht mogen brengen.

Ik ben in de nacht van 8 januari 2020 opgehaald om in Iran bij het neergeschoten passagiersvliegtuig uit de Oekraïne (samen met meerdere lichtwerkers/lichtgidsen) de omgekomen mensen naar het Licht te begeleiden. Deze mensen in het vliegtuig waren compleet in de war en gedesoriënteerd; ze begrepen totaal niet wat er met hen gebeurd was. De volgende morgen tijdens het ontbijt werd ik me bewust van waar ik die nacht geweest was; ik kwam er pas via het nieuwsbericht op de radio achter wat er die afgelopen nacht gebeurd was en dat ik bij het ongeval hulp had geboden.

Ik weet en voel vaak haarzuiver verschillende negatieve en positieve situaties aan. Steeds vaker voel ik overleden personen om mij heen, over wie ik dan cruciale informatie doorkrijg om door te geven aan betreffende kennissen en soms aan mij onbekende mensen.

Ik geloof het niet, maar ik weet het nu zeker: dat er een mooiere plaats is dan waar we hier nu op Aarde zijn; ik ben er tenslotte zelf geweest!

De relatie met mijn broer, zussen, vader en andere familieleden is veranderd; het is wat **verhard**... het lijkt wel alsof ze me vaak niet begrijpen.

Teruggekomen als een man met een missie

Ik voel een missie dat ik 'dit' iedereen moet vertellen; ik merk ook dat veel mensen mij niet begrijpen als ik over deze onderwerpen vertel. Maar ik weet dat we zullen groeien naar een nieuw bewustzijn waarin we leren accepteren dat we een [onafhankelijk en onvergankelijk] bewustzijn hebben. In dat [nieuwe] bewustzijn bestaat een volledig besef dat een mens niet alleen maar een lichaam is, maar oneindig veel meer.

Kort geleden dacht ik: 'Waarom **vertel** ik het niet gewoon, dat ik een NDE-ervaring heb gehad?' Nadat ik mijn ervaringen had opgeschreven, wist ik: dit móét ik vertellen! Dit is mij óók overkomen om het aan anderen te vertellen... dat niemand bang hoeft te zijn voor de dood. Omdat ik toch met een bepaalde onvrede rondliep om trent het gedeelte waarover ik mij niets kon herinneren »

Extra informatie over de verongelukte vlucht UIA-752

In de vroege ochtend van 8 januari 2020 werd er een passagiersvliegtuig van *Ukraine International Airlines* op weg naar Kiev bij vergissing neergeschoten door de Iraanse luchtverdediging, slechts enkele minuten na het vertrek uit Teheran. Aan boord van het vliegtuig (vlucht 752) waren 172 inzittenden (inclusief 9 bemanningsleden en 15 kinderen), van wie er 140 de Iraanse nationaliteit hadden... een nodeloos ongeluk.

(dat door de klap was weggevaagd) ben ik dus op zoek gegaan naar een mogelijkheid om dat stuk alsnog te herbeleven. Daarvoor ben ik naar een hypnotherapeut geweest, die heeft mij onder hypnose gebracht en we zijn naar dat moment van het ongeluk teruggegaan. En ik beleefde alles weer opnieuw... gelukkig kwam ik nu wél bij dat stuk terug dat ik was vergeten: de herinnering aan de warme, onbaatzuchtige, tedere en liefdevolle ervaring...

Ik weet nu ook waarom ik een NDE heb gehad: ik ben samen met mijn gids Sibbele 'boven' geweest bij tal van zielen, die angstig en doodsbang waren. Zij waren zo in angst overgegaan en leven nog steeds in de angst gestraft te worden. Ze lagen daar op speciale zwevende bedden in kleine zalen. Ter voorbereiding van [mijn taak] om mensen op Aarde te vertellen dat ze absoluut niet bang hoeven te zijn voor de dood, heb ik hierover veel te horen en te zien gekregen van mijn gids. Ik mag en móét mijn eigen ervaringen gebruiken om daarmee aan anderen (die dat horen willen) te vertellen dat er heel veel licht, liefde en mededogen is. Dat mensen niet meer bang voor de dood hoeven te zijn, omdat er geen dood is. En: dat het daar héél mooi is; dat er daar niet wordt geoordeeld, dat er geen politieke spelletjes worden gespeeld, en vooral: dat daar níét gestraft wordt: er is alleen maar liefde.

En: waarom dan ik? Omdat ik een persoon ben die met beide benen op de grond staat, en nuchter kan nadenken. Er is mij verteld dat ik ook weerstand zal krijgen van mensen op Aarde; mensen zullen zeggen dat ik niet helemaal deug, maar daar hoef ik mij niets van aan te trekken... Ik mag leren om daarmee om te gaan. **[Douwe krijgt een groot applaus.]**

■ De transcendente ervaring van Anke Merx

Nou, jullie worden vandaag getraceerd op twee verhalen; ik merk in mijzelf dat het best spannend is om dit op deze manier met jullie te delen... Ik heb mijn verhaal wel verteld aan anderen, maar dan was dat één op één of in een klein groepje en hier zitten dan ineens... jullie allemaal voor me. Ik sprak net oud-voorzitter Bob even [dank je wel, Bob] en die zei tegen me: 'Ja, je kunt geen beter publiek hebben dan dit publiek.' En daarin heeft-ie een goed punt, dat helpt... dus: dank jullie wel, dat jullie naar mijn verhaal willen luisteren.

Anke's ervaring: 1 het verhaal verteld door haar moeder

Eigenlijk zijn er twee verhalen; het eerste verhaal is het verhaal van mijn moeder, en de ervaring die zij heeft gehad. Ik was vijf jaar en zij vertelde mij achteraf: ik had het waterpokkenvirus en was heel ziek geweest, en eigenlijk was ik aan de beterende hand... geen koorts meer, de plekjes waren weg of in ieder geval korstjes geworden. Mijn moeder had mij gewoon op bed gelegd zoals iedere andere avond, en zij zat beneden en ineens dacht ze: 'Ik moet bij Anke gaan kijken!' Dat deed ze nooit midden op de avond; ze ging dat pas doen op het moment dat ze zelf ging slapen... om ons nog even onder te stoppen. Maar op die avond dacht ze: 'Nee, ik moet...' ze voelde iets: 'Ik moet naar Anke kijken!'

En zij trof mij als dood in bed aan, en op haar manier (zoals zij mij heeft verteld) heeft zij mij naar beneden getild en wat zij zich daar nog van herinnert, dat is de zwaarte van mijn lijfje... vijf jaar, dat is natuurlijk klein, maar zo slap en héél zwaar. En zij heeft de huisartsenpost of zoiets [ik weet niet hoe dat in die tijd heette]

gebeld en de dienstdoende arts zei: 'Ik wil niet meer dat je wacht op de ambulance, want dit is foute boel.'

Maar we hadden geen auto tot onze beschikking, dus ze heeft bij de burens aangebeld en de buurman heeft mij naar het ziekenhuis gebracht. In het ziekenhuis aangekomen stond er al een team klaar en werd ik direct... nou ja: 'geholpen' met een ruggeprik en werd er mij ruggemergvocht afgenomen; toen werd mij een heel breed spectrum aan antibiotica gegeven, omdat ze niet wisten wat het was. Toen waren er nog geen MRI-scans, dus ze konden het niet zo snel achterhalen. En daarna heb ik anderhalve week in coma gelegen, en eigenlijk hebben de artsen op een gegeven moment overleg gevraagd en gezegd: 'Ja, het kan óók zijn dat ze nooit meer wakker wordt.' En er werd ook zelfs gesproken over donorschap en toen kwam ik weer bij.

En mijn moeder was dolgelukkig, want het leven ging weer zoals normaal, alles ging gewoon weer door. Ik ben één van de drie kinderen, ik ben de jongste van drie, en mijn moeder... wij vormen een gezin met zijn vieren... we waren weer compleet! En dit is dan mijn moeders verhaal.

Anke's ervaring: 2 haar eigen verhaal

Maar mijn eigen ervaring was totaal anders... Wat ik me herinner is dat ik mezelf zag liggen, of eigenlijk: dat ik een klein kindje zag liggen in bed... en ik had in eerste instantie niet door dat ik dat was. Wat ik wel opmerkte was dat er een rust was, en het was goed. En ja: toen ik besepte dat ik het wél was [daar in bed], dat besef kwam op een gegeven moment, toen was het ook goed. En op het moment dat ik dat ervoer, toen voelde ik een soort trekkracht van achteren... en ik vergelijk het met een magneet: het ging als vanzelf en ik werd steeds verder weggetrokken... En de ruimte verdween, mijn kamer vervaagde, en het was een soort donkerte, niet vervelend, het was goed, en het ging steeds sneller en sneller. En als ik daarover praat, dan kan ik het bijna oproepen... wanneer een voertuig héél hard gaat (ik houd heel veel van achtbanen; dat zal wel een reden hebben) dan is het zo dat er een trilling in het chassis komt als je zo hard gaat en als er dan iets een beetje meebeweegt dan is het alsof dat 'klappert' of zo. En dat is precies wat ik daar zo duidelijk ervaren heb.

Vanuit die donkerte kwam ik terecht in een panorama van licht; het beste dat ik het kan omschrijven is dat ik niet alleen vooruit keek, maar ik kon 360 graden rondom kijken... en al het licht was om mij heen. Het was heel veel stralend licht, maar het was niet zo fel, dat ik het niet kon verdragen. En op een gegeven moment, toen ik er iets meer aan gewend raakte, kwamen er een soort van kleurige vormen... Jaren later kregen wij zo'n lavalamp, ik weet niet of jullie dat kennen? Ja, daar zit zo'n raar soort vloeistof in die allemaal verschillende vormen aan kan nemen, en die vormen daarin, die zijn ook van een soort vloeibaar materiaal, die houden niet hun vaste vorm... soms was het meer een bolvorm, dan was het wat langwerpiger... in allemaal verschillende kleuren en allemaal kleurschakeringen.

En, ja: het was bekend, het voelde vertrouwd. Het waren geen onbekenden, maar ik was één van 'ons'... en ook was er een uitwisseling en daar kan ik me niet zo veel meer van herinneren. Het was goed; het was als thuis-komen. En tijdens die uitwisseling veranderde de omgeving; ik kan het niet anders omschrijven dan: we

staan hier bij de tuin [van Huize Het Oosten] met al die bloemen... En ik houd heel erg van kleuren, vooral knal-kleuren, en deze bloemen vind ik prachtig... En zo was deze ervaring ook, maar: deze bloemen waren dan 'levend'... iedere cel leefde... en ik was dat bloemblaadje en ik was de druppel op die grassprietjes. En alle zintuigen deden mee... ik kon de geuren *proeven* en de kleuren kon ik *ruiken*, bij wijze van spreken... En dat veld met die bloemen dat strekte zich oneindig ver uit en ik heb er even doorheen mogen wandelen en voor mijn gevoel er even gespeeld.

En toen kwam er een moment dat ik... alsof ik op een soort kruispunt stond... met een keuze: of dat ik die stap daarna zou zetten of dat ik daar moest stoppen... en alles in mij richtte zich naar 'die stap zetten'. Maar het werd mij duidelijk gemaakt dat *dát* niet de bedoeling was, dat het nog niet mijn tijd was; het is moeilijk om daar woorden aan te geven. Maar op het moment dat ik met mijn aandacht naar het [Aardse] leven ging was ik in een fractie van een seconde weer in mijn lijf terug.

En op het moment dat ik in mijn lijf kwam, hoorde ik portierdeuren van de auto heel hard dichtklappen... en, met het verhaal van mijn moeder gecombineerd, heb ik de conclusie getrokken dat ik ergens weer terugkwam toen ik in de auto was van mijn buurman. En daarna heb ik in coma gelegen, maar ik was af en toe 'erbij'... ik ben erin en eruit gegaan. En later heb ik het omschreven als: met één been was ik nog in die [bloemen]wei, aan het spelen, en met het andere been zat ik in dat lijfje... het lijf dat pijn deed, waarin ik gevangen zat... Dat raakt me als ik dat zeg... want ik kon niets zeggen, ik kon me niet uiten, ik kon mijn verhaal niet vertellen, en de zin die in mijn puberteit vrijkwam

was: 'I want to break free!' en dat is mijn motto in het leven geworden: ik wil *uitbreken*. En in die periode in coma, waarin voor mij geen tijdsbesef was, was ik er dus half bij en half niet... dan weer was ik er even, dan weer werd het compleet donker.

Maar ik had wel om mij heen heel veel gevoeld; als ik er zo over spreek dan kan ik het weer horen, de instrumenten die in zo'n schaal worden *gegooid*; ik bedoel niet echt 'gegooid', maar dat klonk heel hard... En de druppels in de infuuspomp, dat je die druppels ziet vallen, de beademingsapparatuur, dat geluid...

Maar ook de emoties van de mensen om mij heen: van mijn moeder, die er natuurlijk veel was... En alles ging dwars door mij heen; ik kon het niet begrenzen. Dat is ook het thema geweest van mijn leven: hoe kan ik hier op Aarde zijn en toch niet alles zo door mij heen laten stromen?

Hoe het verder ging met Anke's leven op Aarde

En ik weet nog dat mijn moeder eigenlijk zo tegen mij zei van: 'Oh gelukkig, je bent weer beter!' en ik ging weer naar school en weer spelen. Maar het enige dat ik dagelijks wilde weten was: *wat was daar gebeurd en waarom mocht ik daar niet blijven?* Ik wilde daar weer spelen, en weer tussen die bloemen zijn; en in de jaren daarna bleef dat gevoel steeds weer terugkomen.

Ja: ik was een stil meisje, ik ging naar school en ik deed de verplichte nummers, maar ik begreep eigenlijk niet waarom ik daar moest zijn en waarom ik ook die [school-]dingen moest leren. Ja, ik voelde me niet passen en ik had zoiets van: *Hier gáát het niet om!* En ergens heb ik toen op een gegeven moment een knop omgezet en heb ik gezegd: *Als dit is wat er in het leven gedaan moet worden, dan ga ik dat maar gewoon doen!*

Dus ik heb een soort overlevingsmodus aangemaakt; ik »

ben gaan studeren, gaan werken, tot tien jaar geleden. Ik werkte in het Radboud ziekenhuis (in Nijmegen), een wetenschappelijke omgeving waar alles gaat over de **feiten**, over: 'eerst zien, dan geloven', en over 'gevalideerd onderzoek', over hiërarchie: ken je plek... Nu kwam ik daar als jonge meid werken, aardige tijd gehad... Maar iedere keer botste ik er tegenaan dat ik mezelf niet kon laten zien. Dit is zo'n essentieel onderdeel van mij... eigenlijk niet eens een onderdeel, dit is wie ik ben.

Een klein ongeluk leidt tot een grote omwenteling

En toen, tien jaar geleden, heb ik een klein auto-ongeluk gehad, en dat was voor mij het moment waarop ik dacht: 'Dit niet meer! Ik wil dit niet meer, ik wil niet meer een masker voorhouden in een leven dat verwacht wordt, ik wil naar mezelf!' En die zin 'I want to break free!' die kwam terug; ik heb die muziek [van rockband Queen] heel vaak gedraaid, ik dacht: dit is waar het over gaat: ik wil **uitbreken**!

En ik ben een jaaropleiding *Intuïtieve ontwikkeling* gaan doen om mijn lijf te voelen, om mijn gevoeligheid... nou ja, in eerste instantie: te erkennen. Ja: ik voel dingen aan; ja: ik droom af en toe dingen die uitkomen; ja: alles wat er gebeurd is, wat er hangt in een ruimte, dat kan ik voelen... maar ik hoef het niet *per se* **altijd** te voelen, ik kan mezelf begrenzen. Dus dat heeft me ontzettend veel geholpen, en dat was een keerpunt...

En op dat moment heb ik ontslag genomen en ik heb een nieuwe opleiding gevolgd, die ik nu net heb afgerond als therapeut en ja: ik kan nu zijn wie ik ben! En: wow, dat is fantastisch. En een enorm geluk is mijn partner, mijn man (ik ken hem 18 jaar), dat hij heel erg openstaat voor spiritualiteit, en voor alles wat ik meemaakte; dus ik heb eigenlijk altijd alles met hem kunnen delen... Alleen, ik wist niet hoe dit gebeuren heette; voor mij was het gewoon 'wat ik had meegemaakt' en dat was het tot ik informatie over NDE's tegenkwam.

Na het auto-ongeluk ben ik ook hulp gaan zoeken en toen kwam ik bij een regressietherapeute terecht; ik vertelde haar hoe het met mij ging en dat ik heel graag terug naar mijzelf wilde gaan. En zij ging met mij een sessie doen, terug naar de kindertijd, dan terug naar de zwangerschap en geboorte, dus eigenlijk: de *prenatale* kant. Maar tijdens dat teruggaan binnen mijn leven bleven wij haken bij vijf jaar; en dat is natuurlijk niet zo gek, maar die ervaringen kwamen weer helemaal langs... En zij gaf er op een gegeven moment een naam aan en ze zei: 'Het zou een *nabij-de-doodervaring* kunnen zijn; ik raad je aan om daar eens wat over te lezen.'

Dus toen heb ik het boek van Pim van Lommel gelezen en ja: dat was *thuis* komen. En mijn man Fons heeft het in stukken ook gelezen en hij zei: 'Ja, dit herken ik zó!' Ja: het is veel geluk dat ik hem getroffen heb; en dat hij zo goed bij mij past en dat we saamen zijn... want dat had heel anders kunnen gaan.

Anke wordt therapeute, gespecialiseerd in NDE-ervaringen

Even naar mijn **opleiding**: ik ben dus net afgestudeerd, volgende week krijg ik mijn diploma. En ik krijg juist nu vragen: je gaat een scriptie-onderzoek doen; wat voor thema, wat voor onderzoeksvragen wil je aangaan? Voor mij was het direct duidelijk dat het hierover moest gaan. En ik heb zelf ervaren hoe ingewikkeld het is om zo'n indringende ervaring... nou ja: een plek te geven, te begrijpen, onder woorden te brengen of te erkennen en er daarna uiting aan te geven. Toen dacht ik: dáár

gaat het over. Dus ik heb afgelopen anderhalf jaar me daar hard voor gemaakt, en ik heb elf mensen mogen interviewen, waarvan er een aantal hier vandaag ook aanwezig zijn. Mensen die het hier en het daar hebben beleefd en ik heb hen gevraagd: 'Wat heb je ervaren en wat zijn de gevolgen voor jou geweest?' Zowel positieve gevolgen, als ook **worstelingen** die je achteraf hebt ervaren.'

En er is best wel wat aandacht voor de gevolgen als je de literatuur induikt, dat heb ik gezien, vooral voor het positieve stuk: geen angst meer voor de dood, meer zelfliefde, meer zelfbewustzijn, *weten* waarvoor je hier nu bent en wat je hier te doen hebt... Terwijl er aan de andere kant, zoals Pim van Lommel het zo treffend omschrijft, eigenlijk ook een **spiritueel trauma** heeft plaatsgevonden... en dat dien je een plek te geven.

In die gesprekken, die elf interviews die ik heb mogen houden, kreeg ik dat ook wel terug: dat het *beide* kanten heeft, dus de positieve gevolgen én ook de negatieve gevolgen... en dat bovendien die positieve effecten óók een plekje moeten krijgen. Hoe ga je daarmee om, als je meer zelfliefde hebt in deze wereld? Hoe ga je daarmee om, als je een ander bewustzijn hebt, een ander beeld hebt van deze wereld? Dat jou dat helpt, maar dat het voor je omgeving veel aanpassingen vereist. En ik heb ook gevraagd wat ze het hebben ervaren in het delen van hun ervaringen met naasten (als eerste), én hoe het is geweest om het te delen met *hulpverleners*; daarvan is in de literatuur ook wel wat te vinden. Voor bevestiging van dat deel van jullie ervaringswereld is het vaak zo dat je bij je naasten eigenlijk *niet* terecht kunt. Dat het doodbloedt en je het eigenlijk ook niet vertelt. Als je het niet aan je naasten kunt vertellen en je gaat naar een hulpverlener toe, en die 'hoort' je niet of die schuift het spontaan weg of die weet niet zo goed wat te zeggen... allemaal te begrijpen, zonder oordeel, maar het gebeurt wel, en waar moet je *dan* naartoe?

Anke vindt haar weg in de wereld

Door mijn interviews is het besef versterkt dat daar nog mooi werk ligt; en dat is niet zozeer mooi werk voor mij (toch wil ik me daar heel hard voor maken), maar mooi werk voor in het algemeen. Met dit onderzoek heb ik geprobeerd om nog meer aandacht voor en bekendheid over dit onderwerp te creëren, en vooral ook in hulpverlenersland.

En ik heb daarvoor een soort van *therapeutisch traject* uitgetest, een combinatie van regressie- en reïncarnatietherapie (die geef ik ook), rouwverwerking en lichaamswerk. Rouwverwerking, want er zit toch een verlies in; als ik bij mijzelf naga wat ik verloren ben... (nu even tot ik weer terug mag) dat is daar spelen in die [bloemen]wei, dat is voor mij heel treffend: dat gevoel van liefde en warmte. Lichaamswerk is in mijn eigen geval de ervaring om weer terug in dat beschadigde lijf te komen, dat pijn doet, dat mij eigenlijk niet 'paste' en waar alles doorheen vliegt en doorheen kan vliegen, zonder grens. Hoe moet dat dan hier? Wat is eigenlijk mijn lijf?

Ik voelde mijn lijf eigenlijk helemaal niet, ik was altijd ergens *dáár*... Wel: ik ben er nog niet, maar mijn weg is dat het niet of/of is, dat ik of *dáár* ben of hier, maar dat het en/en kan zijn. Dus lijfwerk, lichaamswerk, het fysieke bestaan te omarmen als voertuig voor iemands Aardse leven op dit moment. En regressie- en reïncarnatietherapie eigenlijk voor het stukje zielsbewustzijn. We zijn als ziel op reis, zo kijk ik ernaar, en die bijna-doodervaring (of nabij-de-doodervaring) is een ervaring geweest waarvoor je natuurlijk echt een reden had, op jouw zielereis. En doordat ik zelf begon te begrijpen wat gemaakt dat ik die ervaring onderging in de *bredere context* van mijn ziel (de reis van mijn ziel) kon ik het beter plaatsen, beter begrijpen... en ook beter aanvaarden. En ik ben er nog niet, ik heb nog dit laatste levens-lange thema... *levenslang*, en dat is okee.

Vijf fasen in de verwerking een nabij-de-doodervaring

Waarheen ik jullie tot slot nog even wil meenemen is het onderzoek van **Regina Hoffman** uit 1995*, dat ik heb gebruikt voor mijn literatuuronderzoek. Zij heeft vijf verschillende fasen in het verwerken van een (nare) nabij-de-doodervaring omschreven.* [Zie het informatieblokje rechts onderaan deze bladzijde.]

Die wil ik met jullie delen omdat die voor mij *zó treffend* waren... en zij zegt eigenlijk: er zijn vijf fasen, maar die zijn niet volgordelijk, dat je zeg maar de eerste fase hebt gehad en doorgaat naar de tweede, en zo verder naar de vijfde; en dan is het ook klaar. Ieder mens heeft zijn eigen proces, zijn eigen volgorde, en het kan nog zijn dat je *doublures* maakt, dat je bijna klaar bent en weer teruggaat naar de eerste. Ik ga ze even noemen...

1 De eerste fase is: **de schok**; want als je zo'n ervaring meemaakt dan kan het zijn dat je in de dagen, weken daarna eigenlijk niet weet: wat is mij nu eigenlijk overkomen? Verwarring kan daar ook bijhoren... Er zijn heel veel mensen die er gelijk woorden aan willen geven, die het gaan uiten... die eigenlijk niet anders kunnen dan erover te vertellen.

En er is een deel van de mensen die het binnenhouden en dan al besluiten: 'Ik houd het voor mezelf!' En op dat moment kan er al een situatie ontstaan waarin je het wel deelt, maar waarna er een afwijzing volgt... En dat geeft een flinke schok.

2 De tweede fase is: **de behoefte aan bevestiging**; want er komt een moment dat je in jezelf de vraag gaat stellen: *wat is mij nu overkomen?* Een zoektocht in de vorm van boeken lezen, op internet kijken, en ook dan weer: de ervaring willen delen met mensen... of juist niet.

3 En dan komt eigenlijk de volgende fase: **de gevolgen voor persoonlijke relaties**; als je zoiets meemaakt en enorm verandert of iets anders naar buiten brengt, in woord, of in gedrag, of in houding... dan heeft dat gevolgen voor de omgeving. Ik zie allemaal mensen [in de zaal] knikken, ja. Je collega's spreken zich meer uit, je kunt besluiten: 'Dit werk past mij niet meer!' En ook je partner, je kinderen, je ouders... mijn moeder heeft aan mij wel verschil gemerkt: ik was meer teruggetrokken en ze wist eigenlijk niet meer wat ze met Anke aanmoest... het gaat wel goed, op school gaat het allemaal goed, maar de aansluiting met leeftijdsgenoten was wel een punt van aandacht in mijn leven.

Dus dat is ook een worsteling; daar zit ook het gevoel dat je te maken hebt met die heimwee... maar ook je boosheid, bijvoorbeeld naar degene die je gereanimeerd heeft, die jou op tijd gevonden heeft of...

4 De volgende fase is **de actieve zoektocht**, dat is de vierde, en dat is dat je *nòg* diepgaander gaat onderzoeken en gaat kijken: dit is hoe ik geleefd heb en hoe ik naar de wereld keek en hoe ik mijn werk deed. En daar komt een nieuw '**pad**' voor, een nieuw wereldbeeld, een nieuw beeld van 'wie ben ik'... en die twee ga je eigenlijk met elkaar vergelijken. En dit is ook een fase waarin veel behoefte kan ontstaan aan **lotgenoten-contact**, dus: om ook anderen te horen die zoiets hebben meegemaakt.

5 En de allerlaatste fase is **integratie**: het stuk van: *hoe ga ik wat ik heb meegemaakt verweven in het leven dat ik leid?* En Pim [van Lommel], die heeft er ook een tijdsbeeld bij geschetst: dus dat het zo'n 7 jaar duurt voordat er eigenlijk gestart kan worden met verwerking en dat er een stukje acceptatie voor nodig is en aanvaarding, ook naar de omgeving, om hiermee te kunnen starten. En wie mij heel erg trof is **Phyllis Atwater**; die deed veel onderzoek naar kinder-NDE's en zij heeft gezegd dat het tientallen jaren kan duren en dat kinderen alles doen om hun plekje te bemachtigen in het gezin en om lief gevonden te worden. En dat gegeven was ook van toepassing op mij; ik heb een schat van een moeder, maar ik leefde maar 'gewoon' door, zoals altijd, omdat dat was wat zij zo fijn vond; dus dat deed ik, als vanzelf, onbewust. En Phyllis Atwater beschrijft dat het twintig, dertig, veertig, vijftig jaar kan duren voordat een mens eindelijk dit pad kan gaan... bij mij heeft het twintig jaar geduurd. Ik ben nu 36; mijn NDE is dit jaar 31 jaar geleden...

Over het artikel van Regina Hoffman

Regina M. Hoffman schreef als studente communicatiewetenschappen aan de Louisiana State University in 1995 een dissertatie voor haar doctoraaltitel, getiteld: 'Disclosure Needs and Motives after a Near-Death Experience.' Zij analyseerde hiervoor communicatieprocessen van 50 (recente) NDE-ers, en onderscheidde hierin vijf verschillende stadia. Dit is in omgewerkte vorm gepubliceerd in *The Journal of Near-Death Studies*, zomer 1995.

Anke sluit af met te zeggen: 'Dank jullie wel; ik vond het heel fijn om dit met jullie te delen... Nu ben ik aan het eind.' [Er wordt geapplaudiseerd door alle aanwezigen.]

■ Er komen een heleboel vragen van het publiek

Een **man** uit het publiek vraagt: 'Mag je vragen stellen?' Anke beantwoordt deze vraag met: ja.

• Het terugkomen uit de werkelijkheid buiten ruimte en tijd; hoe ging dat in zijn werk?

De **man**: 'Jij beschreef heel duidelijk hoe je weer terugkwam uit die ervaring, dat dat samenging met een deur die dichtklapte... [Anke zegt: ja]. Maar nu even van de andere kant, want jij bent er vrij bewust mee bezig, dat was **jouw** ervaring... Jij hebt later begrepen: dat **kàn** in die auto gebeurd zijn, maar heeft jouw moeder dan ook beleefd dat jij toen weer levend werd of...'

Anke zegt: Nee; ik was als dood en comateus, en zo kwam ik ook het ziekenhuis binnen. Maar mijn eerste bewuste ervaring was dat ik weer in mijn lijf zat, plotsklaps in mijn lijf. Dat was voor mij de pijn, het niet passen, het werd ook een soort... vanuit de kruin werd ik erin geperst... mijn hoofd deed heel veel pijn... en het klappen [van die deur], dat kwam misschien wel duizend keer harder binnen dan normaal...

Die deur die dichtging en of dat nou zo was dat ik bij het ziekenhuis uit de auto werd gehaald of dat het was... dat weet ik niet; ik kan dat niet chronologisch plaatsen. En ook die periode van coma, ik had daarin geen tijdsbesef, ik weet alleen: het was donker... het was nog steeds donker, maar er kwam van alles binnen vanuit mijn omgeving.

Wat ik me ook herinner, en dat heeft heel veel impact gehad op mijn lichaamsbewustzijn, dat is dat er bijvoorbeeld ineens iemand kwam om mij te wassen of dat er ineens iemand bij me stond om iets met het infuus te doen, dus: ineens die *aanraking*. En ik was er wel, maar ik zat opgesloten, ik was gevangen... ik had daar geen tijdsbesef, ja...

De **man** vraagt: 'Die *aanraking* was dan een soort opening?'

Anke: Dat weet ik niet; ik vind dat een moeilijke vraag...

Het was niet gecontroleerd; het leek alsof ik even een beetje bij bewustzijn was en dan gleeed ik weer weg; en dan was ik er weer even... Ik was gevangen: ik kon me niet bewegen, ik kon mijn ogen niet openen, ik kon geen uiting geven [geluid maken]... En er was geen controle, dat was het angstige eraan.

De **man**: 'Maar dat was niet een onderdeel van je NDE?'

Anke: Nee, dat was daarna; en als ik daarnaar kijk, dan was het... De NDE was licht, fijn, mooi, liefdevol en eigenlijk als ik dan het trauma bespreek, dan was de periode daarna vooral... daar heb ik lang aan moeten werken... De **man** reageert: 'Want Eben Alexander, die heeft ook een coma meegemaakt en een NDE, en die weet precies het verschil te beschrijven tussen wat het coma-deel was en wat het andere deel was, omdat dat totaal anders was.'

Anke zegt: Jazeker. En ik ben in de periode van dat 'wegzakken' ook niet meer in die Lichtwereld geweest; ik zakte weg in donkerte... dus die scheiding, die herken ik, die was heel angstig... terwijl ik in die BDE helemaal geen angst heb gehad, ja: ik was **thuis**!

• Wat is de betekenis van 'spiritueel trauma'?

Een **andere man** spreekt Anke aan en vertelt dat hij dit jaar voor het eerst hierbij [bij de Ontmoetingsdag] is; hij heeft tientallen verhalen gelezen en ook het boek over 'Het geheim van Elysion'. Hij is van alles aan het ontdekken over hoe de ervaringswereld van alle ervarers hier is... Hij is nog niet helder over 'spiritueel trauma' en vraagt of Anke daar iets over kan zeggen... hij kan zich niet voorstellen wat een spiritueel trauma is.

Anke: Pim van Lommel heeft dit concept omschreven, heeft het heel treffend omschreven... en ik kan je antwoorden, maar alleen vanuit eigen ervaring, dan blijf ik bij mezelf. Door die ervaring, het weer terugkomen in mijn lijf op Aarde... ik wist niet goed meer wat ik hier te doen had en ik begreep de 'wereldwetten' niet meer; en dat kan traumatisch zijn; ik heb me alleen gevoeld en onbegrepen. En 'spiritueel' dat is voor mij het stukje vanuit je essentie, vanuit je ziel er te kunnen zijn... zo zou ik het willen beantwoorden.

Een **vrouw** in de zaal zegt: 'Ik herken heel erg jouw woorden van het alleen zijn, je niet begrepen voelen, denken: wat is dit voor rare wereld? Ik snapte er helemaal niks van.'

Anke: Ja precies: bijna *unheimisch*; herken je dat gevoel? De **vrouw**: Ja, het emotioneerde me ook nog.

• Was er een opdracht om terug te gaan naar het Aardse leven?

De **eerste man** die sprak vraagt Anke: 'Want jou is niet verteld waarom je terug moest?'

Anke zegt dat ze zich dat stuk niet kan herinneren; het was wel duidelijk... Er werd een soort appèl gedaan; het had met haar moeder te maken. 'Dus hoe ik het uiteindelijk vertaald heb, en dat is mijn volwassen bewustzijn, dat wil ik erbij zeggen, is: het besef (en dat is een stuk familiegeschiedenis) dat mijn moeder *alleen* was met ons drieën, en dan het verlies van een kind: jeetje, wat zou dat met haar hebben gedaan?'

Zo vertaal ik het nu; ik weet niet of het klopt... er zijn stukken (bijv. die uitwisseling met die vormen) die kan ik nu niet meer terughalen.'

De vragensteller bedankt Anke voor haar antwoord.

• Een ervaring van 'locked in' na de terugkomst in het lichaam

Een **derde man** vraagt: 'Heeft u boosheid ervaren richting de hulpverleners?'

Anke: Ik heb boosheid ervaren tijdens het vastzitten, het gevangen zitten in mijn lijf... en die was niet gericht

op mensen... Dit is een rauw stukje... Ik heb later wel gelezen: dit wordt 'locked in' genoemd, het vastzitten; die hulpeloosheid, je niet kunnen uiten... Dat raakt me gelijk. En dat ik nu hier kan staan en dit kan uiten, een contrast dat niet groter kan. Ik ben daar [toen] zó boos over geweest, zó ontzettend bóos over geweest: *waarom is het zó gebeurd?* Die vraag heb ik mezelf vele malen gesteld... en ook: hoe kan ik mij ooit nog veilig voelen in mijn lijf? Onveilig, zo onveilig... geen controle.

• **Terugkomen met een gevoel van onveiligheid, geen controle**
De eerste man vraagt: 'Is dat gevoel later pas gekomen of kwam dat al tijdens je kindertijd?'

Anke: Tijdens mijn kindertijd was ik vooral in de war; dat gevoel is pas later gekomen. Ik was toen vooral heel verdrietig, ik had héél veel heimwee...

Ik was christelijk opgevoed, katholiek opgevoed, dus wij gingen naar de kerk en dat was voor mij... het instituut niet, maar de gemeenschap: dat was een tweede familie, noem ik het maar. Dus daar naartoe gaan, dat was heel fijn; het kwam voor mij in de buurt van [mijn NDE-ervaring] in de sereniteit en de rust, om daar te zijn. Maar ik was het liefste gewoon buiten: het bos in, bloemen, ja: het liefst naar een bloemenweide... als ik dit zie [Anke wijst naar het boom- en bloemrijke binnenterrein van Huize Het Oosten] dan denk ik: straks even lekker naar buiten.

• **Heeft Anke haar nabij-de-doodervaring met haar moeder kunnen delen?**

De eerste man zegt: 'Ik weet niet of ik zó veel vragen moet stellen...' [de zaal moet lachen] ... en je hoeft ze niet te beantwoorden... ik zit me een beetje in te leven in de situatie met je moeder. Ik ben zelf trouwens iemand die géén nabij-de-doodervaring heeft gehad... maar ik kan het me voorstellen... heb je al wél dingen verteld aan je moeder van wat je hebt meegemaakt of niet?'

Anke: Ik heb niet de hele ervaring met haar gedeeld, maar wél: vanaf dat moment voorvoelde ik dingen... Dus ik had dromen die uitkwamen, ik had gedachten die klopten, en die deelde ik dan met mijn moeder... En omdat mijn moeder gevoeld heeft [in 1991] dat er iets mis was met mij, naar boven ging en dat gevoel ook bleek te kloppen, kon ik met haar dit soort gesprekken ook wel hebben.

Het hele verhaal heb ik pas zo'n zeven, acht jaar geleden met haar gedeeld; toen had het een naam en had ik er weet van dat meerdere mensen dit hadden gehad en toen begon ik het in mezelf veel meer te erkennen en te aanvaarden... toen pas kon ik er uiting aan geven. Ja, ik heb heel veel verteld: ik droomde over bloemen, over de lichten daar, en over engelen... dat heb ik allemaal verteld, in stukjes.

De eerste man vraagt verder: 'En dat wees ze niet af?'

Anke: Nou, ze wees het niet af, maar er was geen gesprek over. Dus ze nam het aan...

Douwe Reekers valt in: 'Ze weten niet wat ze ermee aan moeten... ze begrijpen het niet... ze kunnen niet ervaren wat wij gezien hebben, wat wij ervaren hebben.'

Rinus neemt even de regie over en vraagt aan Douwe om bij Anke te gaan staan; want dan kunnen mensen hem ook vragen stellen.

• **Heeft een eerdere NDE-transformatie effect op de puberteit?**

Een vrouw vraagt aan Anke: 'Jij bent ook puber geweest; verloopt zo'n puberteit nu anders als je dit hebt meegemaakt, dan bij pubers die dit niet hebben meegemaakt?'

Anke zegt: Ik kan niet weten hoe ik mijn puberteit had doorgemaakt als dit niet had ervaren... Ik ben niet echt puber geweest; ja, ik ging wel uit en ik hield natuurlijk van muziek; maar een avond disco dat was voor mij heel heftig, dat moest ik doseren... Maar vooral: ik was ergens anders, ik was afwezig; ik was zo'n meisje dat het liefst aan het raam zat en naar buiten zat te staren... en mijn school was gelegen in het bos.

• **Is de verhouding tot de grotere werkelijkheid veranderd door de NDE-ervaring?**

De volgende vraag komt van een man die Pieter heet: hij heeft een hele persoonlijke vraag: Anke heeft ervaren dat zij omgeven is geweest door een andere werkelijkheid; ze is bezig geweest met het verwerken van haar ervaring en haar spirituele trauma; ze heeft flink aan haar eigen bewustzijn gewerkt; hoe is [na dit alles] nu haar relatie tot het universum en tot hetgeen dat groter is dan haar-zelf? Heeft ze een manier van communicatie daarmee gevonden? En dan is er ook nog die 'boosheid' tegenover een grotere macht die haar dit allemaal bezorgd heeft.

Het is eigenlijk een mega-vraag die neerkomt op: hoe is de verhouding met de grotere werkelijkheid nadat je dit allemaal verwerkt hebt?

Volgens Douwe heeft een mega-vraag ook een mega-antwoord nodig; Anke en Douwe besluiten om allebei een antwoord te geven.

Anke begint: Wat mij heel erg geholpen heeft is om ook de Aardse realiteit weer helemaal in te gaan. En hoe ik overleefd heb is: dat ik hier was, maar eigenlijk meer: 'hier zweefde'. En door helemaal... bijna opnieuw te incarneren, mijn lijf in eigendom te nemen en die onveiligheid in mijn lijf ook weer even te voelen en er doorheen te komen, dat heeft me geholpen om niet alleen maar 'daar' te zijn of hier... maar dat het en/en is, dat was voor mij heel belangrijk... En die 'lijn', die verbinding, die is voor mij nooit helemaal weggeweest, alleen: ik begrijp hem nu beter en ik kan hem nu ook beter 'richten' of zo.

Pieter reageert en vraagt: 'Voel jij verbinding? Ervaar jij communicatie?'

»

Anke: Ja, jeetje, dat vind ik een ingewikkelde vraag... Wat ik ervaar is dat we allemaal met elkaar verbonden zijn, hier maar ook met alles wat we niet zien, maar wèl voelen... En in die zin zijn die dromen nog steeds zo en dat ik dingen voorvoel, helderhorend ben; dat is niet anders. Ik heb er alleen meer duiding aan kunnen geven en ik kan het iets meer begrenzen ook... dat ik ook [helemaal] hier kan zijn.

Douwe komt met zijn antwoord: *Ik zie nooit wat, maar wat ik wel één keer gezien heb is het universum, hoe het in elkaar zit... maar ik kan het niet uitleggen. Ik probeer het wel eens te vertellen in de vorm van: alles heeft een voor- en een tegenkant, zwart heeft wit, onder heeft boven, links heeft rechts... En als je nou naar een bal kijkt, wat is de omgekeerde situatie van een bal? En hoe ver kun je in die bal? Als je een brei-naald in die bal zou steken, hoe ver kan je dan? In principe tot het midden van die bal en verder kun je niet. En als je nu probeert na te denken om dat te bekijken in de situatie van 'hoe zit het heelal in elkaar?'... Als het omgekeerde van die bal... het heelal heeft ook geen buitenkant, dat heb ik gezien. Maar hoe ik dat moet uitleggen? Dat kan ik niet. Ik heb het heelal gezien, en ook al die planeten gezien, ineens. Maar dat is gewoon niet voor te stellen dat je dit ineens allemaal kunt zien, zo immens groot als dat is. Dat zijn van die dingen, dat zijn van die ervaringen...* En ik heb ook wel eens contact met iemand, alleen is het altijd spontaan, ik kan het niet oproepen... en dat zijn ook van die dingen die overblijven van een NDE. En wat moet ik er verder van vertellen?

• **Hoe kan het dat mensen die 'definitief' overleden zijn de weg naar huis niet meer weten?**

Een **nieuwe man** heeft een andere vraag voor Douwe: *'Je vertelde in je verhaal dat die vlucht van die Oekraïense maatschappij in Iran was neergeschoten, en toen heb je mensen die in verwarring waren over hun eigen dood-zijn geholpen om daar weg te komen, zo heb ik het begrepen.'* Douwe beaamt dat dit klopt. De **man**: *'Dat verwacht me een beetje omdat het mij lijkt dat als mensen ècht doodgaan en dood moeten blijven, dat het dan makkelijk is om weg te gaan, omdat het een hele natuurlijke manier is. Wat ik wel snap is dat mensen in het eerste stuk van hun NDE in verwarring zijn; ze zien hun eigen lichaam en dat herkennen ze vaak niet eens... dat soort dingen, dat snap ik. Maar dat mensen die ècht dood moeten blijven omdat het vliegtuig is neergestort (en dan ben je echt wel dood), dat die nog geholpen moeten worden... ik snap dat niet. De vraag is dus hoe dat zit met mensen die overlijden (met de bedoeling om dood te blijven) die vervolgens de natuurlijke weg naar het hiernamaals niet meer weten te vinden.'*

Douwe: *'Wat ik hierin ervaren heb (en het zijn er maar twee of drie overledenen waar ik echt dichtbij was): ik was niet alleen, er waren een aantal helpers... er was ook héél veel licht om mij heen, maar er was ook vuur om mij heen, dat kwam doordat er rondom brandende delen van het vliegtuig lagen... Er waren heel veel mensen die ik daar in enige mate geholpen heb; die waren zó gedesoriëteerd, ze wisten niet wat er gebeurd was, die waren compleet in verwarring. Ze wisten ook niet waar ze naartoe moesten omdat het echt een abrupte gebeurtenis was... Het gebeurde op een heel onverwacht moment; die mensen*

wisten ook niet wat er aan de hand was... en heel veel weten het nog niet. En die [mensen] konden hun weg 'naar boven' op dat moment niet vinden; die moesten daar een stukje begeleiding bij hebben.'

• **Heeft de geestestoestand tijdens het stervensmoment invloed op het vrijgekomen bewustzijn van een 'overledene'?**

Deze **nieuwe man** vraagt in antwoord op Douwe's uitleg: *'Suggereer jij dat je psychische staat die je hebt bij zo'n ongeluk, dus: verwarring, angst, gedesoriëteerdheid, dat dat overloopt of doorsijpelt in je sijpelt in je spirituele staat?'* **Douwe** antwoordt: *'Ja; ik denk dat het zoiets geweest is; kijk: ik heb geen kennis op dat gebied, maar wat me wèl overkomen is, dat is dat ik gezien heb dat deze mensen niet wisten waar ze naartoe moesten... Hun lichaam was eigenlijk al dood, maar hun psychische staat op dat moment, hun geest, die moest nog ergens naartoe en die had een stukje begeleiding nodig, dáár leek het op.'*

• **Over een 'gelede' werkelijkheid met meerdere lichamen**

Een **vrouw** uit het publiek zegt: *'Misschien kan ik er iets aan toevoegen... Ik ben zelf nogal geïnteresseerd in de antroposofie en die gaat ervan uit dat je meerdere lichamen hebt. Wat jij bedoelt is: je hebt een fysiek lichaam, dat is dood; maar één van de andere lichamen of: die andere lichamen samen... (zo veel verstand heb ik er niet van). Ik kan me voorstellen dat je dat ziet, en dat dat [samenspel van subtiele lichamen] in de war is... die weten op dat moment door de schok niet waar ze naartoe moeten...'* **Douwe** begint met: *'Ik kan nog wel een ander verhaal vertellen...'*

• **Het lot van overledenen zonder enige spiritualiteit of geloof in leven na de dood**

Een **andere vrouw** vraagt: *'Mag ik het iets aanvullen, op wat u net zegt? Het zijn ook mensen die nooit enig gevoel voor spiritualiteit hebben gehad of een besef dat er überhaupt een geest bestaat, die dus heel erg gebonden zijn geweest aan het Aardse, die ook meer moeite hebben om die weg naar dat Licht te vinden.'*

Douwe zegt: *'Dat zou best kunnen, ja. Ik heb het een keer eerder meegemaakt met een goede kennis van ons; die man was 40 jaar en die had gezegd: 'Ik ga even een dutje op de bank doen', en die was gaan liggen... En tijdens dat liggen op de bank is hij in slaap gevallen en toen is hij overleden, door een hartaanval. Een week of vijf, zes na zijn dood liepen wij een keer langs zijn vroegere huis en ik zeg tegen mijn vrouw: 'Erik is hier nog... Erik: die weet niet waar hij naartoe moet.' Die was echt dolend in zijn omgeving, want hij wist zelf niet dat hij dood was. Dat was een hele merkwaardige ervaring, en hij snapte ook niet dat zijn vrouw het niet begreep, want hij sprak gewoon nog tegen haar, en hij sprak ook tegen mij. En ik zei: Erik je moet naar het Licht toe... ik kan dat niet wijzen. Ja, later bleek dat ik dat wèl kon... Maar dat was heel apart, dat zijn van die dingen die ook wel eens gebeuren.'*

• **Hoe kom je als NDE-er in contact met de missie van je leven?**

Een **andere vrouw** krijgt de microfoon; ze zegt: *'Hallo, ik ben Diana, ik ben helemaal nieuw in dit [NDE-]verhaal en ik heb het zelf ook meegemaakt, recentelijk, dus ik wil jullie bedanken voor wat jullie ons vertellen... Ik denk dat mijn vraag iets meer Douwe dan Anke is; als ik het goed begrijp heb jij [Anke] een kinder-NDE meegemaakt en jij, [Douwe] was je 19?'*

Douwe: Negentien. De **vrouw:** Dat is ook vrij jong...

Douwe: Daar komen we nog wel op terug. [Gelach.]

De **vrouw:** Wat mij op het moment vreselijk frustrereert is: hoe ik het leven oppak, dus waar ga ik heen, wat ik ga ik doen... omdat alles voor mij nu heel erg nieuw is. Dus mijn vraag aan jou is eigenlijk: hoe heb jij geweten... jij hebt naar mijn idee een missie in je leven... hoe heb jij geweten wat dat is, hoe is dat [besef, inzicht] tot jou gekomen?

Douwe vindt het een mooie vraag, en hij denkt dat zijn 'missie' vooral voortkwam uit het contact met zijn gids en die vertelde hem daarover; het kwam ook door wat er gebeurd was en waar Douwe geweest was. Desalniettemin was het wel lastig, want hij moest hier weer verder; tenslotte: 'Je bent hier en je wilt het afmaken.' En hij weet niet wat er op zijn weg had gelopen, dat wacht hij ook af. Maar hij heeft ook veel verdriet gehad, terug op Aarde, omdat niemand hem begreep. Vandaag de dag hoor je er wel meer over, er wordt nu wat meer over NDE's gesproken.

Wat hem wel geholpen heeft is om, ondanks dat mensen hem niet begrepen, er wel over te praten; om het voor zichzelf een plekje te geven en ook te leren 'daarmee' om te gaan. Douwe zegt: 'Soms moet je je schouderaophalen en zeggen: Nou, dan begrijp je het toch niet; dat is toch jónu probleem.' Maar hij denkt wel dat het belangrijk is om er met andere mensen over te spreken, om het te uiten. Dat denkt hij toch wel en vraagt de vrouw of dat een antwoord op haar vraag is. De vrouw zegt 'deels'... maar ook dat het haar duidelijk is dat het een verschil maakt of er een gids is en wat die gids is. Douwe zegt: 'Jij hebt ook een gids, hoor.' Zij antwoordt dat zij ook een gids heeft, maar dat zij sinds de terugkeer in haar lichaam een gevoel heeft van: 'Ik ben nu weer terug, dus: zoek het maar uit... zo zit ik dan nu...' Maar ze begrijpt dat Douwe die [duidelijk aanwezige] gids heeft gehad, dus dat verschil is er wel.

• **Is Douwe nu missionaris geworden van het Leven na de Dood?**
Een nieuwe man uit het publiek reageert en vraagt of

Douwe nu soms een missionaris is geworden. Douwe zegt: 'Gelukkig niet, zo voel ik me niet, ik voel me geen missionaris.' Hij voelt het alsof hij het 'mag' vertellen en dat iedereen het horen mag, het weten mag; hij heeft daar geen geheimen in.

• Hoe verandert een (diepe) NDE de houding tegenover religie?

Een nieuwe vraag van een man die Joost heet en voor het eerst op een Ontmoetingsdag is; hij hoorde Anke iets zeggen over 'katholieke opvoeding'; hij is ook in een katholieke omgeving geboren en heeft er in zijn eerste jaren veel mee te maken gehad. Hij is heel benieuwd hoe de relatie nu ligt tussen religie en Anke's NDE-ervaring en of zij dat met elkaar in verbinding brengt of juist helemaal niet... Je hoort beide varianten, dus hij is benieuwd of Anke daarover iets kan zeggen.

Anke vindt het een hele mooie vraag en kan er wel iets over vertellen. Het was in haar jeugd kort na die ervaring heel fijn om in die gemeenschap te zijn; ze voelde daar die sereniteit en een soort van *gelijkgestemdheid*; daarna is zij jaren niet meer geweest omdat zij in het instituut niet iets vond dat haar paste... de rituelen en de handelingen, daarover ging het voor haar niet. De afgelopen acht jaar vindt zij een hele andere verdieping; bijvoorbeeld in de zin 'God is liefde' en zij heeft ervaren dat liefde in ons allen zit, dat wij allemaal die druppel uit die oceaan zijn, dat wij allen één zijn. Dan hebben we allemaal een God in ons... Het is alleen de weg daar naartoe: hoe maak je weer verbinding met dat Licht in jezelf?

Vanuit dat perspectief is zij heel anders gaan kijken naar religies in het algemeen; ze voelt verdieping, maar ze kan niet meer naar de kerk... dat klopt niet meer. Dat Godsbewustzijn van liefde helpt haar heel erg. Anke vraagt aan **Douwe** of hij er iets over wil zeggen; hij vertelt dat hij ook katholiek is opgevoed maar dat het voor hem hetzelfde is als voor Anke. Er waren bepaalde dingen, de dogma's in de kerk, die botsten met zijn gevoelens; terwijl hij daar eerst over dacht 'dat is

toch heel normaal'... Want het katholieke geloof, 'dat was de waarheid', zo was hem verteld.

Maar later [na zijn NDE] klopte het allemaal niet meer: schuldbelijdenissen, die begreep hij niet meer... Daarom heeft hij ook afstand van de kerk genomen, want dat paste niet meer bij hem. Zoals hij het ziet en voelt: Wij zijn met zijn allen een heel klein stukje God; en soms wil je hierheen, maar vaak ben je daar.

• Overledenen die niet weten waar ze heen moeten en gaan meeliften in de aura van mensen op Aarde

Een **nieuwe vrouw** uit het publiek vertelt: 'Het verhaal over zielen die niet weten waar ze heen moeten, dat deed mij aan het volgende gegeven denken, dat sommige mensen **meeliften** noemen. Ik heb als eerste [levende] naast mijn pas vermoorde buurvrouw gestaan, en die is heel lang bij mij gebleven... ik kon letterlijk met haar van gedachten wisselen. Ik heb hulp van iemand nodig gehad om haar 'naar het Licht te wijzen'... en dat is helemaal goed gelukt.'

Douwe stelt half vragend: 'Dat was eigenlijk een **auralifter**?' De **vrouw**: 'Ja, precies, ja... ik kon letterlijk met haar van gedachten wisselen en op een gegeven moment was ik het zat, en daar was ze best een beetje geïrriteerd over, want ze wilde niet weg.' Maar de vragenstelster had ook, nadat die mevrouw haar geholpen had om deze buurvrouw de weg naar het Licht te wijzen, ervaren dat de overledene daarna véél blijer was.

• Het geloof ontgroeien door enkele nabij-de-doodervaringen

Weer een **andere vrouw** uit de zaal dankt de sprekers voor hun verhaal, maar ze heeft ook een vraag. Zij heeft zelf (katholieke) theologie gestudeerd, en zij heeft in haar studietijd drie keer een nabij-de-doodervaring gehad. En zij had een warme relatie met religie; en nu vind zij het best ook wel ingewikkeld, want zij veroordeelt het [geloof] niet, maar ze voelt dat zij er uitgegroeid is. En zij denkt dat het iets is dat haar tijd kost... Voor mensen met een spiritueel trauma zegt ze: 'Uiteindelijk komt alles in het verlengde van elkaar te liggen...' Ja, het voelt voor haar dat het een soort doorgaande lijn is.

Anke vindt het mooi, alsof er een soort proces is ingezet. De vrouw vertelde dat zij een warme band met het geloof had, maar door de [NDE-]ervaringen zijn er dingen anders geworden.

• Een therapeut vertelt hoe de NDE's binnen zijn gezin hèm op zijn levenspad brachten

Een **nieuwe man** krijgt de microfoon; hij stelt zich voor en vertelt dat hij zelf geen [persoonlijke] nabij-de-doodervaring heeft gehad, maar dat hij wél door de ervaring die zijn ex-vrouw heeft gehad op het spirituele pad is gekomen en regressietherapeut is geworden; hij helpt mensen op allerlei vlakken. Toen hij het verhaal van Anke hoorde ging er bij hem een lampje branden; zijn oudste zoon (van 23), met wie hij geen contact meer heeft, die heeft een NDE gehad toen hij 8 jaar was: hij lag paars in bed. Hij kreeg toen hetzelfde gevoel als Anke's moeder; hij was zijn tanden aan het poetsen ('s morgens om 06:30) en zijn zoon lag paars in bed... schuim om zijn mond. Naar het ziekenhuis gebracht... anderhalve dag later is hij pas weer bijgekomen; daarna is hij in een sociaal isolement gekomen. Daar gaat deze man zijn vraag over, want zijn oudste zoon vindt moeilijk aansluiting met de wereld. Nu heeft de jongste zoon (van 8 jaar) bij zijn geboorte een NDE-ervaring gehad, en die heeft diezelfde ervaring, dat hij moeilijk aansluiting kan vinden met zijn leeftijdsgenoten; de

oudere jongens zijn veel interessanter. De jongste zoon zat hedenmorgen met grote oren te luisteren toen hij hoorde waar zijn vader naartoe ging. Dus deze man denkt dat er zó veel meer bij die kinderen kan zitten, dat hemzelf misschien dan ook weer op het juiste spoor kan brengen... Maar hoe moet hij nu omgaan met dat maatschappelijke **dogma** dat erop zit, van: 'Hee, die kids moeten **therapie** hebben om beter aansluiting te vinden bij hun leeftijdsgenootjes!'... Maar misschien moeten ze dat helemaal niet! Misschien moeten we ze gewoon even [met rust] laten, en ze hun weg zèlf laten vinden. Dat is in ieder geval wat hij er zelf van denkt en voelt.

Anke reageert: 'Ja, mooi... dank je wel voor dit verhaal.' Het stuk isolement herkent zij; en ook: zij was het liefste bij volwassenen, daar ging het [verhaal] nog eens ergens over... Wat zij nog nooit heeft meegemaakt was dat iemand tegen haar heeft gezegd: het is **okee**; het is **okee** als jij een ander pad bewandelt; het is **okee** als jij geen aansluiting hebt bij leeftijdsgenoten; het is **okee**! Want dan was al die lading eraf, gelijk! Anke heeft niet de illusie dat één ding dat maatschappelijk dogma kan veranderen, maar... als een kind zèlf zijn weg mag bepalen en mag bewandelen en daarin gesteund wordt door zijn ouders, dan kan het de wereld aan.

Douwe neemt het over: 'Praat met je kinderen! Ga het gesprek aan... dat is het beste. Praat met ze! Laat hen vertellen wat zij zien, wat zij horen... Ik denk dat juist dat heel belangrijk is. En we zitten er bij het Netwerk ook over na te denken: hoe gaan we dat met kinder-NDE's doen? Maar we zijn er nog niet helemaal uit... Zijn er verder nog vragen?'

• Het 'omarmen' van de NDE en ook het terug-zijn in de wereld

Een **nieuwe vrouw** krijgt de microfoon; zij weet niet of ze het goed ziet, maar in hun beider verhalen [n.a.v. de vorige vraag] klinkt een **integratie** door, gebaseerd op het feit dat zij die ervaring die ze hebben gehad volledig hebben **omarmd**. Zit daarin niet de grondslag om het werkbaar te maken, om het leefbaar te maken: het in jezelf omarmen?

Anke reageert: 'Ja, mooi...' en geeft Douwe het woord.

Douwe: 'Ja, door het omarmen leer je ermee te leven en wordt het een stukje van jezelf; zo heb ik het zelf wel ervaren en zo heb ik er ook mee kunnen omgaan. Dit heeft het mij gebracht, en dat hebben jullie kunnen zien; ik heb zelf geconcludeerd dat een nabij-de-doodervaring leuker is dan een echte doodervaring.

[Er wordt gelachen en geapplaudisseerd.]

Anke neemt het over, wil ook antwoorden; ze herkent wat Douwe zegt en vindt het woord '**omarmen**' héél mooi, en zij bedankt de vrouw dat zij die [term] heeft gebruikt. Voor haarzelf zit de integratie in het omarmen van de ervaring, het omarmen van de gevolgen, maar ook van de emoties die er bijhoren, en ook het omarmen van de lijfelijke consequenties die er bijhoren, dus dat toelaten. Daarin zat voor haarzelf uiteindelijk de oplossing, dat ze los kon komen uit haar beknelling.

• Hoe kom je in contact met die andere wereld?

Weer een **andere man** krijgt de microfoon; hij vraagt

Douwe: 'Hoe kom jij in contact met die andere mensen, met die andere wereld?'

Douwe zegt: 'Het is niet op commando; het is altijd *ad hoc*... ik kan het niet oproepen. Het is er ineens en dan krijg ik antwoorden; dat contact is spontaan... wat ik van mediums hoor: die kunnen dat wél; ik kan dat niet.

Hoe begint dat contact? Ja, dat is er ineens... het is wat die mevrouw eerder zei: 'Je start dan die gedachte met die persoon'... op die manier gaat dat. Het is de **kracht van gedachten** die het in beweging zet. En dan krijg ik een antwoord ergens op of op een vraag waarmee ik rondloop of ik krijg een 'intuïtie' lijkt het wel, en daar vanuit gaan we een gesprek aan... en hoe dat werkt, dat weet ik niet... het is zoals het is.'

• **Tenslotte: zijn reanimatie en orgaandonatie een goed idee, gezien vanuit het bewustzijn van NDE-ers?**

Er volgt nog een allerlaatste vraag die leidt tot een discussie over wèl of geen *donorschap* c.q. wèl of geen *reanimatie*; waardoor het gesprek een zijspoor inslaat ten opzichte van het oorspronkelijke thema van deze dag. Pim van Lommel heeft hierover verteld op een eerdere *Ontmoetingsdag*. Het werkelijke verhaal is dat organen uit een definitief dood lichaam ook dood zijn, dus voor transplantatie *onbruikbaar* zijn. Dus om toch bruikbare

organen te kunnen oogsten moet een levend lichaam al vóór het stervensmoment in een koelcel worden opgeslagen. Om dat te kunnen verwezenlijken worden dus bijna-overledenen voortijdig doodverklaard (ongeacht wat zijzelf daarvan vinden) zodat hun nog *levende* organen kunnen worden verwijderd. [Zie informatieblokje.]

Voorzitter Rinus van Warven bedankt de sprekers voor hun bijdragen en sluit de ochtendsessie af. ●

Extra informatie over het onderwerp orgaandonatie

De meest uitgebreide informatiebron over het controverse onderwerp orgaandonatie is het boek van Ger Lodewick: **Wat je over orgaandonatie zou moeten weten: Hoe kun je nu levende organen uit een dood lichaam halen?** Verschenen in 2014 bij Succesboeken.nl als paperback van 192 bladzijden (ISBN: 978-90-7987-276-3).

Het wetenschappelijk perspectief

De uitwerking van vele nabij-de-doodervaringen in een tijdspanne van drie millennia:

De morele invloed van de nabij-de-doodervaring

Stan Michielsens

Dit overzichtsartikel over het ontstaan en de evolutie van het leven tracht de oorzaken van allerlei menselijke gruweldaden te achterhalen. Na een korte beschrijving van het tijdperk van bezinning komt de vraag aan de orde in welke mate de nabij-de-doodervaring (NDE) een impact gehad heeft op het verloop van genoemd tijdperk en welke rol vandaag is weggelegd voor de NDE.

Het ontstaan en de evolutie van het leven op Aarde

Vier miljard jaar geleden ontstond het leven op Aarde. Vermoedelijk zijn enkele moleculen samengesmolten en uitgroeid tot een cel. De cel is de basis van al het leven; zij is een zeer ingewikkelde constructie bestaande uit duizenden onderdelen. Nochtans is een cel klein

en onzichtbaar voor het blote oog, daarop uitgezonderd de menselijke eicel.

Het succes van het leven is te danken aan een uiterst efficiënte netwerking binnen de cel, waar complexe systemen voorzien in de aanmaak en verwerking van voedsel en in de productie van energie, alsmede in de bescherming en in het onderhoud van de cel en niet »

het minst in haar (zo goed als) perfecte voortplanting. Dit alles is mogelijk dankzij vele op elkaar afgestemde zogenaamde 'fabriekjes' in de cel. Cellen werken samen om te overleven; zij wisselen informatie uit en melden dreigend gevaar. Niets weerhoudt hen het gevaar uit te schakelen en dit ten koste van alles.

Het leven bleef echter niet beperkt tot de 'ééncelligen' zoals de bacteriën. Twee miljard jaar geleden ontstond immers een organisme dat uit meerdere cellen bestond. Dit **meercellig leven** ontwikkelde zich verder dankzij inwendige processen in de cellen en dankzij wisselende omstandigheden in de omgeving. Het resultaat was een enorme verscheidenheid aan leven, zoals wij dat nu rondom ons waarnemen. De basis bleef dezelfde, namelijk: de cel. Het aantal cellen per wezen en ook de hoeveelheid soorten van verschillende wezens namen drastisch toe.

Wetenschappelijke ontdekking: de mens hoort bij de rest

In de tweede helft van de twintigste eeuw hebben de wetenschappers de geheimen van het leven steeds verder ontrafeld zodat het mechanisme en de werking van de cel met haar DNA, chromosomen, genen en duizenden onderdelen steeds scherper en duidelijker in kaart gebracht konden worden. Hoe het leven ontstaan is blijft echter een raadsel.

Het werd evenwel duidelijk dat de mens deel uitmaakt van dit levensproces. Het verschil in chemische samenstelling tussen de mens en sommige hogere diersoorten is miniem. Het grote onderscheid tussen mens en dier ontstond door de ontwikkeling van de taal, het denkvermogen en het verwerven van kennis door de mens. Dit leidde tot een toenemend zelfbewustzijn met een uitgesproken drang naar vrijheid en zelfbeschikking, gedreven door een zelfstandige wilskracht en de vorming van een persoonlijkheid.

De 'bevoordeelde' en de 'gehandicapte' mens

Deze prachtige verworvenheden beletten niet dat de mens zijn oerinstincten behoudt. Dus hij blijft in de ban van een existentiële angst tot overleven en een drang tot zelfbehoud en dit gaat desnoods zelfs ten koste van de medemens. Dit leidt tot misbruik, wreedheid, boosaardigheid, slinksheid en misleidend gedrag. De mens maakt gebruik van zijn verstand, kennis en wilskracht om steeds het eigenbelang voorop te stellen, en zowel individueel als in groepsverband. Het resultaat is een maatschappij die doordrongen is van een **wreedheid** die deze van de dierenwereld overtreft. De geschiedenis levert het bewijs van deze waanzinnigheid.

Echter, deze specifieke menselijke eigenschappen kunnen even goed aangewend worden om **het goede, het schone en het ware** na te streven en te bereiken. Met andere woorden: de mens heeft de keuze tussen goed en kwaad.

Het keerpunt

Verschrikkelijke wantoestanden gedurende de gehele geschiedenis van de mensheid leidden telkens tot het besef bij invloedrijke persoonlijkheden dat het zo niet meer verder kon en dat er op dit moment een grondige wijziging nodig was.

Dit was ook telkens weer een belangrijk keerpunt, dat onder meer plaatsvond in de periode die men de 'Spiltijd' noemt of de 'Grote Transformatie'. Het betreft de periode van 900 tot 200 voor Christus.¹ Op verschillen-

de plaatsen en geheel onafhankelijk van elkaar werden extreme gewelddadigheid en egoïsme teruggedrongen door diep menselijke deugden van mededogen, medeleven en van empathie.

Het was een periode van bewustwording dat het kwaad aardige in de mens moet plaatsmaken voor het goede en dat het heilige *immanent* aanwezig is in de wereld en binnen het bereik ligt van de mensheid.

Inspiraties en profeten

Zo kwam er in India tussen 900 en 700 v.Chr. een reactie van een **brahmaanse priesterklasse** tegen het niet aflatend geweld. Zij benadrukte dat geweldloosheid een onmisbare deugd is die ruimte schept voor innerlijke kennis om een diepe rust te bereiken.

Omdat Atman een goddelijke aanwezigheid bracht in de mens, werd hij beschouwd als een innerlijk vuur van onsterfelijkheid dat vreugde en vrede bracht in de essentie van de menselijke persoonlijkheid. Dit vereiste een lang en voortdurend proces van zelfontdekking dat sereniteit en het innerlijk licht bracht in het menselijk hart. Beschouwingen rond geweldloosheid en medeleven leidden tot volgend citaat: '*Behandel iedereen zoals je zelf behandeld wenst te worden!*'

Rond 500 v.Chr. gaat prins **Siddharta Gautama**, de latere Boeddha, eveneens in India op zoek naar het 'nirvana'. Deze geestestoestand betreedt men door het laten uitdoven van alle begeerten en het goede te bevorderen bij iedereen. Boeddha's gulden regel luidt: '*Iemand die zichzelf liefheeft, die mag het Zelf van een ander geen kwaad berokkenen.*'

In China was de toestand tijdens genoemde periode even verwarrend, zelfs dramatisch. Het land was in volledige crisis met allerlei wreedheden als gevolg. **Confucius** trachtte het tij te keren door de weg te tonen van de heiligheid, namelijk het beste voorhebben met de ander en hem met heilig respect behandelen. Dit formuleerde hij als volgt: '*Wat u voor uzelf niet wenst, wens dat ook een ander niet.*'

Tijdens dezelfde periode maar in een ander werelddeel ging het volk van Israël gebukt onder vreemde overheersers wat een schrijnende armoede en allerlei wan-toestanden tot gevolg had. Als reactie hierop verkondigde de joodse geleerde **rabbi Hillel**: '*Doe uw naaste niet aan wat uzelf een gruwel is.*'

Anno 2000 jaar v.Chr. bevolkten de Minoërs het indrukwekkende Griekse eiland Kreta. Het was een vredelievend volk. Hun opvolgers, de Myceners, waren echter agressief en krijgshaftig. Dit leidde tot wanorde en tot de aanvang van een donkere periode die vier eeuwen duurde.

In de achtste eeuw v.Chr. ontstonden in Griekenland de stadsstaten, met gelijke rechten voor alle burgers... Zij konden deelnemen aan de volksvergaderingen; dit was de geboorte van de democratie. Eeuwen later predikte Sokrates de goedheid en de verdraagzaamheid. Deze kristalliseerde in zijn uitspraak: '*Men mag geen kwaad doen aan een ander, ongeacht wat men ook te lijden heeft van die ander.*'

Aansluitend aan de Spiltijd ontstond het christendom. **Jezus Christus** was een joods prediker die net zoals de profeet Hillel een variant op de Gulden regel verkondigde, namelijk: '*Bemin God met hart en ziel, en hebt uw naasten lief gelijk uzelf.*'

De apostel Paulus bevestigde de liefde met zijn charismatische woorden: *'Men kan een geloof hebben dat bergen verzet, maar zonder liefde is het waardeloos. De liefde schuwt eigendunk, hecht zich niet aan een opgeblazen zelfbeeld, maar is leeg, onbaatzuchtig en koestert eindeloos ontzag voor de anderen.'*

De laatste nabloeï van deze Spiltijd vond plaats in de zevende eeuw na Christus in Arabië toen de **profeet Mohammed** het volk van Hijaz de koran bracht, een *'door God gegeven boek'*. Diep geraakt door brutale onrechtvaardigheid, verkondigde Mohammed mededogen voor de armen in plaats van zelfzucht. Hij predikte: *'Arme en kwetsbare mensen moeten met respect behandeld worden.'*

Verwachtingen

Genoemde reacties op de menselijke gruwelijkheden maakten geen einde aan deze toestanden. De strijd voor zelfbehoud en de drang om de medemens te misbruiken voor eigen gewin zijn diepgewortelde eigenschappen en stevig verankerd in de menselijke genen. De religieuze en de filosofische stromingen tijdens de Grote Transformatie werden zelfs misbruikt om macht te verwerven over de anderen.²

Deze stromingen werden aangewend om politieke en economische systemen voor eigen gewin te gebruiken en voor eigen voordeel te optimaliseren. Dus de verwachtingen werden niet ingelost: boosaardigheid en wreedheid blijven een menselijke **plaag** tot de dag van vandaag.

De invloed van de nabij-de-doodervaring

De plaats waar men geboren is bepaalt tot welke religie men behoort. Men groeit ermee op als een cultureel gegeven en weinigen stellen kritische vragen. Aldus beperkt religie zich tot een cerebrale aangelegenheid die omkaderd wordt met rituelen.

Dit staat in groot contrast met de beleving van de nabij-de-doodervaring. Meestal benadrukken de mensen die deze ervaring beleefden dat *'deze echter is dan echt.'* Zij zijn diep geschokt door wat zij beleefden. De ervaring van het Licht, opgedaan tijdens een moment dat het *'ik-zijn'* buiten het lichaam vertoefde, is te groot om na de terugkeer in het lichaam met woorden te omschrijven!

Dit blijft onuitwisbaar in het geheugen gegrift. En het besef van de grootsheid van het gebeuren neemt toe met de jaren. Het *'geloven'* wordt **weten**. Dit laat diepe sporen na in het leven van wie het overkwam.

Aangezien het een fenomeen van alle tijden is, heeft het zeker een grote invloed gehad op de gebeurtenissen in de loop van de geschiedenis. Het bleef echter een individuele aangelegenheid zodat de werkelijke invloed meestal niet is te achterhalen. Wat wij betreffende de NDE terugvinden in de geschiedenis, dat zijn toevallige vermeldingen. In het geval van de Spiltijd weten wij dus niet in hoeverre de NDE heeft bijgedragen tot het inzicht dat mededogen en menselijke waardering het absurde geweld dienden te vervangen. Er zijn wel twee gelijkenissen tussen de NDE en de revelaties uit de Spiltijd: beide veroorzaken een enorme schok; in het ene geval als gevolg van de onmenselijke gruwel; in het andere geval als gevolg van een levensbedreigende ervaring die leidt naar de overweldigende liefde van het Licht.

De essentie

De NDE trad uit haar isolement in het jaar 1975 door het verschijnen van het boek *'Life after Life'* van de Amerikaanse psychiater Raymond Moody, in het Nederlands verschenen als *'Leven na dit leven'*. Het boek, waarvan wereldwijd meer dan **13 miljoen** exemplaren zijn verkocht, veroorzaakte een enorme belangstelling. Sindsdien wordt het fenomeen wetenschappelijk onderzocht, terwijl in toenemende mate wereldwijd mensen getuigen over hun ervaringen met een gelijklopende inhoud, ondanks alle verschillen in religie, filosofische overtuiging en cultuur. De kern bestaat namelijk uit de overweldigende ervaring van een alles doordringende en onbegrensde Liefde.

Naarmate de omvang van de studies en de literatuur betreffende de NDE zich verder gaan verspreiden in de wereld³ zal dit bijdragen tot het (her)ontdekken van de essentie die aanwezig is in de diverse religies en filosofische opvattingen zoals hiervoor beschreven (zie tussenkop **'Het keerpunt'**) met als logisch gevolg dat deze naar elkaar toegroeien. Het leidmotief van de Grote Transformatie kan men beschouwen als de menselijke weerspiegeling van de NDE in de maatschappij. Dit zou ertoe moeten leiden dat religies en filosofische opvattingen niet meer gebruikt en misbruikt worden door politieke en economische instellingen maar dienen tot inspiratie voor waardevolle en degelijke organisaties gedragen door empathie.

In de mate waarin het besef en het inzicht groeit dat de mensheid telkens opnieuw te kiezen heeft tussen eigenbelang tegenover altruïsme, kan de natuurlijke biologische drang bedwongen worden en verstandelijk gesublimeerd zodat de negatieve machtsstructuren afgebouwd worden. Wij blijven immers opgezadeld met onze angsten en hebzucht die wij met ons verstand en onze wil dienen om te buigen naar mededogen en empathie zodat de onvoorwaardelijke liefde van het Licht toeneemt in deze wereld.

Blijft de vraag of wij *meer* en *beter* kunnen... Laat ons er alleszins op letten niet in de val te lopen van de existentiële angst en ijdelheid, want een NDE is geen waarborg immuun te blijven voor alle valkuilen van onze biologische afkomst, wat zou dan leiden tot een dwaze NDE-fixatie...

Noten

- 1 In haar boek: **'De Grote Transformatie'** geeft Karen Armstrong een uitgebreide beschrijving van deze periode. **Boekinformatie: De Grote Transformatie; Het begin van onze grote religieuze tradities.** De Bezige Bij, 2006. Paperback van 544 bladzijden; ook verkrijgbaar als gebonden boek.
- 2 Zie het boek van Bob Coppes: **'Bijna-doodervaringen en de zoektocht naar het Licht'**: naast een degelijke beschrijving van diverse religies vermeldt schrijver wat hij noemt hun *'dwaze fixaties'*. **Boekinformatie: Bijna-doodervaringen en de zoektocht naar het Licht.** Aspekt, 2006. Paperback van 446 bladzijden.
- 3 De eerste vereniging betreffende de NDE (IANDS) werd opgericht in de USA in 1981. Inmiddels zijn er wereldwijd 900 verenigingen actief (bron: Wikipedia).

Kunnen NDE's tijdens een hartstilstand beter wèl meetbare hersenactiviteit leveren?

Nabij-de-doodervaringen versus hersenprocessen

Titus Rivas

In april 2022 zorgde Sam Parnia, het hoofd van de internationale *AWARE Study*, tegen alle verwachting in, voor veel onrust en paniek. In diverse uitspraken via de accounts van het zogeheten 'Parnia Lab' op *Twitter* en op *Instagram* (Parnia Lab, 2022), maar ook in interviews (Hernandez, 2022) en in een *online* debat (Parnia et al., 2022), deed Parnia het voorkomen alsof er nu verrassend bewijsmateriaal was verzameld voor activiteit in de hersenschors (*cortex*) tijdens een gevorderde acute hartstilstand. Hij bracht die activiteit in verband met een eventuele nabij-de-doodervaring die een patiënt in die toestand zou hebben beleefd en ook met ervaringen met *terminale luciditeit*. Hij noemde de gemeten hersenactiviteit zelfs een 'marker', dat wil zeggen: een teken dat het optreden van een mogelijke NDE zou markeren. Er zou dus sprake zijn van herkenbare patronen welke specifiek zouden kunnen wijzen op buitengewone spirituele ervaringen.

Wat is er werkelijk aan de hand?

Zijn onverwachte beweringen hebben tot uiteenlopen de reacties geleid. Sommigen waren blij dat Parnia op dit vermeende fenomeen wees, omdat het zou betekenen dat we er voortaan zeker van kunnen zijn dat mensen echt een NDE kunnen beleven. En NDE's zouden dan erkend moeten worden als méér dan fantasie of zelf-bedrog en dit zou de geloofwaardigheid van NDE-ers en hun nabij-de-doodervaringen enorm verhogen. Alsof je een ervaring dus pas serieus mag nemen, als je die als het ware kunt 'meten' in de hersenen.

Anderen waren juist geschokt omdat Parnia leek te wijzen op iets dat zou neerkomen op de ontkrachting van een *basisstelling* van veel onderzoekers tot dan toe. Het zou namelijk betekenen dat er wel degelijk een speciaal hersenproces in de *cortex* (volgens veel neurologen de zetel van de bewuste menselijke geest) zou optreden, een proces dat in theorie ook de 'fysieke bron' zou kunnen vormen van de NDE.

Broodje aap-verhaal

Uiteindelijk bleken de uitlatingen van Sam Parnia een soort 'broodje aap'-verhaal te betreffen, omdat er totaal geen overtuigend bewijsmateriaal blijkt te bestaan voor hersenactiviteit die de bron zou kunnen zijn van een NDE tijdens een acute hartstilstand.

Parnia was op het verkeerde been gezet door een controverste casus van een 87-jarige patiënt, onderzocht door een team van Ajmal Zemmar. [Rivas, 2022.] Parnia wekte bovendien de indruk (zonder dit expliciet te benoemen) dat zijn eigen team vergelijkbare casussen had gevonden, maar kon dienaangaande nergens nader op ingaan totdat zijn onderzoeksresultaten gepubliceerd zouden zijn in een artikel dat gepland stond voor de herfst van 2022.

Wat dit alles extra schokkend maakte, was dat Parnia zelf al jaren bekend stond als een belangrijke onderzoeker die stelde dat NDE's **onverklaarbaar** waren voor de gangbare wetenschap, omdat ze konden optreden terwijl dit neurologisch onmogelijk zou zijn, vanwege het ontbreken van [enige elektrische] activiteit in de hersenschors. [Rivas et al., 2013 & 2016.]

Veel trouwe volgers van Parnia waren dan ook erg verontrust door zijn onverwachte uitspraken. Hun emoties

liepen uiteen van bezorgdheid tot paniek en depressiviteit. Ik heb zelf nogal wat berichten van zulke volgers ontvangen in mijn inbox en het heeft me moeite gekost om hen gerust te stellen. Parnia beweerde zelf dat de neurologische activiteit tijdens een NDE niet betekent dat de NDE dus materialistisch verklaard moest worden vanuit die hersenactiviteit. Maar dat maakte begrijpelijkerwijs weinig indruk omdat hij zelf juist altijd had gehamerd op de *afwezigheid* van corticale activiteit bij NDE's tijdens een acute hartstilstand.

Overigens is dit zeker niet de eerste keer dat Parnia een groot aantal mensen verontrust heeft door schokkend overkomende [stevige] uitspraken. In andere gevallen bleek het vooral te gaan om ambivalente uitspraken die verkeerd geïnterpreteerd werden door journalisten, maar in dit geval bleek Parnia's eigen overtuiging echt problematisch.

Kritiek op Sam Parnia

Twee kopstukken binnen het vakgebied, Pim van Lommel en Bruce Greyson, bleken het totaal oneens te zijn met de uitlatingen van Sam Parnia. De casus waar hij zich klaarblijkelijk op baseerde wees helemaal niet op het soort 'markers' waarover hij het had. Sterker nog: er blijkt helemaal geen bewijsmateriaal te bestaan voor de stelling dat NDE's het gevolg kunnen zijn van speciale

vormen van hersenactiviteit in de cortex tijdens een geïnduceerde acute hartstilstand.

Al het beschikbare bewijsmateriaal geeft juist aan dat je bij een acute hartstilstand na een tijdsduur van 15 tot 20 seconden totaal geen corticale activiteit meer mag verwachten.

Pim van Lommel heeft dit centrale feit diverse malen expliciet tegenover Rudolf Smit en mij herhaald (vergeleek: Van Lommel, 2022). En Bruce Greyson bevestigde dit nog eens tegenover onze Argentijnse medewerker Eduardo Jorge Fulco.

Greyson had eerder al gesteld dat de weergave van de feiten door Parnia bij zijn recente uitspraken in hoge mate misleidend was. Hij bevestigde bovendien een punt van Eduardo zelf, namelijk dat je voor een helder bewustzijn niet alleen meetbare hersenactiviteit nodig hebt, maar tevens een toereikende bloeddruk, waarvan juist tijdens een hartstilstand geen sprake kan zijn. In een algemener beschouwing vinden diverse critici dat Sam Parnia te weinig uitkomt voor zijn eigenlijke opvattingen. Uitspraken over 'markers' zouden volgens hen vooral berusten op een verlangen van Parnia om serieus genomen te worden door *mainstream*, materialistisch georiënteerde wetenschappers.

Twee verschillende kampen

Ja, er zijn onderzoekers die regelrecht hopen op een bevredigende verklaring van nabij-de-doodervaringen vanuit hersenprocessen; een verklaring die zou inhouden dat *alle* fasen en onderdelen van NDE's overeenkomen met specifieke activiteit in het brein. Deze onderzoekers gaan uit van een materialistisch wereldbeeld en willen uitzoeken hoe NDE's daar precies in passen. Dit geldt zeker voor auteurs als Steven Laureys, Kevin Nelson, Sue Blackmore en Gerald Woerlee.

Ze beseffen maar al te goed dat het zomaar wegwuiven van verhalen over NDE's inmiddels wetenschappelijk gezien geen optie meer is. In plaats daarvan gaan ze er doorgaans van uit dat er bij NDE's een soort aangeboren programma in de hersenen kan worden geactiveerd zodra iemand in levensgevaar is of denkt te zijn.

Dit programma zou de kans dat iemand een extreme situatie fysiek overleeft vergroten of bij anderen de angst voor de dood verminderen. Binnen dit kamp vindt men het natuurlijk erg fijn als er hersenactiviteit wordt gemeten welke zou overeenkomen met deze theorie.

Daartegenover staan de onderzoekers die uitgaan van de theorie dat ieder van ons in de kern een geestelijk wezen is dat tijdens een NDE te maken krijgt met een geestelijke wereld... Een wereld waarin men eigenlijk thuishoort, uitgebreid met de vermogens en de waarden die daar bijhoren. Voor hen is het uitgesloten dat NDE's worden veroorzaakt door neurologische processen in het [reeds gestorven] brein.

Sterker nog, NDE's komen vanuit dit perspectief vaak juist voor terwijl er geen noemenswaardige activiteit meetbaar in de hersenschors is. We hebben het dan over het bekende verschijnsel van de 'NDE tijdens een vlak EEG'. Dit geestelijke kamp stelt dat er zeker geen nieuw bewijsmateriaal zal komen voor de stelling dat dit soort NDE's alsnog gepaard gaan met hersenactiviteit in de cortex.

Binnen NDE-kringen zijn sommigen erg gecharmeerd van een concept als 'non-dualiteit', maar juist rond het onderwerp NDE's is er sprake van een harde en niet

altijd even *faire* strijd tussen deze twee hoofdkampen.

Agnosten

Tot slot zou je ook nog kunnen spreken van een derde kamp. Dit zijn de zogeheten *agnosten* of *agnostici*, die eenvoudig niet zouden weten waarvan NDE's het gevolg zouden zijn of waar ze vandaan komen. Ze beweren dat er simpelweg nog niet voldoende bewijsmateriaal is verzameld om een keuze te kunnen maken. Beide theorieën zouden volgens hen nog steeds juist kunnen zijn, dus zowel de puur materialistische als de niet-materialistische theorie.

Voor een deel gaat het hierbij om materialisten die niet al te 'hard' willen overkomen. Zij gaan zonder meer uit van een materialistisch wereldbeeld, maar ze doen desondanks alsof ze wel degelijk openstaan voor de ontcrachting daarvan. Zij zijn dus alleen *schijnbaar* agnostisch georiënteerd.

Voor een ander deel gaat het om mensen die oprecht menen dat alleen semi-experimenteel bewijsmateriaal (zoals dat van de *AWAKE Study*) er wetenschappelijk gezien echt toe doet. Zo lang er in hun ogen nog geen doorslaggevende aanwijzingen gevonden zijn, is de strijd volgens hen onbeslist.

Dan zijn er ook nog onderzoekers die alleen geïnteresseerd zijn in de 'fenomenologie' oftewel de *subjectieve* beleving tijdens een NDE en zich (in hun professionele hoedanigheid) niet eens afvragen waar deze ervaring vandaan komt.

Tot slot zijn er geleerden die eigenlijk in het anti-materialistische kamp thuishoren, maar niet uitsluiten dat ze ongelijk hebben en die zelfs beweren dat ze blij zijn met welke uitkomst ook. Ze doen alsof het eigenlijk niet uitmaakt wie er gelijk heeft. Dit staat uiteraard haaks op de mening van de meeste anti-materialisten en ook op de visie van de meeste NDE-ers zelf.

Verantwoording van dit artikel

Dit artikel werd geschreven door drs. Titus Rivas, met dank aan: Rudolf H. Smit, Eduardo Jorge Fulco, Sam Parnia, Pim van Lommel en Bruce Greyson.

Referenties

- Daisy Hernandez: **Scientists finally have clues about what we see when we die**. Waar: *Popular Mechanics* van 4 april 2022. URL: <https://www.popularmechanics.com/science/health/a39454993/dying-brain-waves/>.
- Pim van Lommel (2021): **The continuity of Consciousness: A concept based on scientific research on Near-Death Experiences during Cardiac Arrest**. BICS Essay Contest, de tweede prijs. (Zie *Terugkeer naar Levenslicht*, 2022 nr. 1.)
- Sam Parnia & al.: **Lucid dying; Exploring Brain and Consciousness at the End of Life**. Uitgave 2022 van: NY Critical Care & Resuscitation Science Group. Video op YouTube; zie URL: https://www.youtube.com/watch?v=y1_DxGHR3Z0.
- Parnia Lab: diverse berichten op Twitter en Instagram in april 2022.
- Titus Rivas: **Weer gejuich om een dode mus bij de materialisten**. In: *Terugkeer naar Levenslicht*, 2022 nr. 1, blz. 14–15.
- Titus Rivas, Anny Dirven en Rudolf H. Smit: **Wat een stervend brein niet kan**. Uitgeverij Elikser, 2013.
- Titus Rivas, Anny Dirven en Rudolf H. Smit: **The self does not die**. Uitgave: IANDS Durham, 2016.

Tachtigjarige komiek John Cleese in serieus gesprek over *leven na de dood* met een panel van Amerikaanse toponderzoekers, die zeer zinnige mededelingen doen...

Is there Life after Death?

(Vertaling, research en verdere uitwerking: Edward Koster)

Begin april 2018 vond in de stad Charlottesville in de Amerikaanse staat Virginia voor de zevende maal het jaarlijkse 'Tom Tom Founders Festival' plaats, een lokale festiviteitenweek met maar liefst 300 sprekers. Binnen het kader van dit niet zo bijzondere festival vond op donderdag 12 april in het Paramount Theatre een evenement plaats met de indringende titel: 'Is there Life after Death?' Aanwezigen: als panel enkele van de belangrijkste NDE-onderzoekers van de USA; en als gespreksleider ('moderator') de Britse komiek en acteur John Cleese, die al decennia gefascineerd is door 'wat hierna komt'. Omdat er voor onze lezers bijzonder interessante dingen werden gezegd, hebben wij het videoverslag van dit evenement (dat op verschillende plaatsen op internet staat) in begrijpelijk Nederlands vertaald en waar nodig nog uitgebreid met extra informatie en foto's.

Een korte inleiding tot het artikel

Het jubileum van de *Division of Perceptual Studies*

In 1967 heeft psychiater Ian Stephenson de *Division of Perceptual Studies* opgericht, die in 2017 haar 50-jarige jubileum vierde. Enkele feiten: de University of Virginia heeft net buiten de stad Charlottesville haar School of Medicine zitten; deze heeft als één van haar hoofdafdelingen Psychiatrie & 'Neurobehavioral Sciences', waarvan de *Division of Perceptual Studies* ('DOPS') weer een onderafdeling is. In wezen is DOPS een onderzoeksinstelling met een staf van tien medewerkers, die praktisch allemaal academische titels hebben op psychologisch, op psychiatrisch en op paranormaal onderzoeksgebied. De titel *Perceptual Studies* verwijst naar onderzoek naar paranormale vermogens en gebeurtenissen en naar grenservaringen en een 'voortbestaan na de dood'.

John Cleese geeft een korte, absurd-komische inleiding en de vijf panelleden stellen zichzelf voor aan het publiek

John Cleese (1939) begint de sessie met de aanwezigen te begroeten als 'Charlotte's Villains' en te vertellen dat hij hier maar om één reden is: hij is een **beroemdheid!** Maar dan wel een beroemdheid die *gefascineerd* is in wat *deze mensen* (het panel van DOPS) doen, en volgens hem zijn ze bezig met één van de meest interessante onderwerpen waarmee je maar bezig kunt zijn...

John Cleese vraagt de leden van het panel van wetenschappers om zichzelf kort voor te stellen aan de zaal vol bezoekers. De vijf leden van de *Division of Perceptual Studies* geven welwillend gehoor aan zijn uitnodiging,

maar worden nogal tegengewerkt doordat hun individuele mikrofoons afwisselend wel en niet werken.

Cleese gaat hier verschillende malen op in, en stelt uiteindelijk dat het **onmogelijk** is om in de middaguren enige mikrofoon normaal te laten werken; en hij voegt daaraan toe dat de stoelen wel voortreffelijk zitten en ook goed zijn opgesteld op het podium. De aanwezige NDE-onderzoekers van de Universiteit van Virginia zijn:

- **Bruce Greyson**, emeritus professor in de psychiatrie en in 'neurobehavioral sciences', NDE-onderzoeker en voormalig directeur van genoemde *Division*;
- **Jim B. Tucker**, kinderpsychiater, hoofdonderzoeker in reïncarnatieherinneringen bij kinderen en de huidige directeur van de *Division of Perceptual Studies*;
- **Emily Williams Kelly**, assistent onderzoeksprofessor;
- **Kim Penberthy**, klinisch psychologe/psychotherapeute;
- **Edward Kelly**, professor in de psychologie en experimenteel psycholoog (de twee Kelly's zijn een echtpaar).

Het verhaal van Bruce Greyson

Nadat hij officieel heeft aangegeven dat hij geen enkel idee heeft van de interesses/eventuele openheid van het aanwezige publiek, nodigt Cleese **Bruce Greyson** uit om te vertellen waar hij momenteel mee bezig is. Bruce steekt van wal en somt op: helderder te kunnen denken dan je ooit eerder hebt gedaan, terwijl je hart is gestopt en er dus geen bloed meer naar je hersenen stroomt; omlaag kijken en je lichaam op de operatietafel zien liggen, onverwachte details opmerken die je chirurg later voor je verifieert; je overleden dierbaren

ontmoeten, vrienden en familie, waarvan je dacht dat ze nog in leven waren; overleden mensen ontmoeten die je niet kent, maar die je later herkent van [oude] familiefoto's... Dit zijn allemaal dingen die gebeuren in sommige NDE's, dingen die toch zeker enig gewicht in de schaal leggen ten aanzien van de vraag of wij de lichamelijke dood overleven... wat het onderwerp van deze middag/avondsessie op het festival is.

Is het dan mogelijk dat onze geest of ons bewustzijn de lichamelijke dood overleeft? Er is een breed scala van menselijke ervaringen die suggereren dat dit [overleven van de lichamelijke dood] *inderdaad* het geval is. Nabij-de-doodervaringen overkomen ons wanneer we op de drempel van de dood staan, en ze presenteren ons daardoor de mogelijkheid dat ze ons iets zouden kunnen vertellen over wat er gebeurt ná de dood.

Greyson heeft meer dan veertig jaar NDE's verzameld en bestudeerd, en hij heeft gedetailleerde informatie over meer dan duizend casussen... Elke NDE is uniek, gefilterd door de persoonlijkheid en de achtergrond van de ervarende; maar er zijn een aantal kenmerken die alle NDE's gemeenschappelijk hebben.

En sommige van deze gemeenschappelijke kenmerken zijn van grote betekenis voor de vraag of wij de dood overleven, of dat een stuk van ons dat doet en zo ja: welk stuk dat dan is? Eén van die kenmerken die van betekenis zijn is een verbeterd geestelijk functioneren: helderder denken dan ooit tevoren, alles levendiger zien, gedetailleerder herinneringen vormen. En dat op een tijdstip waarop je hersenen echt nauwelijks nog kunnen functioneren. Hoe is dat mogelijk? Dit soort dingen lijken het gezond verstand te tarten, en toch gebeuren ze.

Eerste voorbeeld van Bruce: de ervaring van James

James was een 25-jarige verpleger, die in een zware depressie raakte en besloot om zijn leven te beëindigen. Hij nam bepaalde medicijnen mee uit het ziekenhuis waar hij werkte; hij nam een overdosis in en ging op zijn bed liggen in de verwachting te gaan sterven. Maar dat gebeurde niet; hij werd juist zeker en zeker, zeer misselijk met pijnlijke maagkrampen, en uiteindelijk besloot hij dat hij maar beter om hulp kon bellen. Dus hij pepte zichzelf op om het bed te verlaten en naar de telefoon te gaan; maar op dat moment begonnen de ingenomen medicijnen al zó veel effect te krijgen dat hij zeer wankel werd; hij had problemen om rechtop te staan en om te lopen... en dat niet alleen, maar de medicijnen bezorgden hem hallucinaties en hij begon allemaal kleine mannetjes te zien rondom zijn bed... Wat het nogal moeilijk voor hem maakte om de telefoon te bereiken.

Op dit punt, zo vertelde James, begon hij zich uit te strekken buiten zijn lichaamsgrenzen, hij verliet zijn lichaam, en hij was aanwezig op enkele meters afstand boven en achter zijn lichaam. En hij kon zeer helder denken; hij keek omlaag naar zijn lichaam dat daar rondstropelde met een zeer verwarde gelaatsuitdrukking. James herinnerde zich nog dat hij [eerder] wél in zijn lichaam was en toen begon te hallucineren; maar vanaf het hoge standpunt waar hij was kon hij die kleine mannetjes niet zien. Dat overtuigde hem ervan dat zijn geest en zijn lichaam niet één en hetzelfde waren. En het suggereerde hem dat hij daar ook over moest nadenken: zijn ze wel één en hetzelfde?

Tweede voorbeeld van Bruce: de ervaring van Al Sullivan

Een ander gemeenschappelijk kenmerk van NDE's dat de vraag oproept of we de lichamelijke dood overleven is het accuraat kunnen waarnemen van dingen vanuit een perspectiefpunt dat niet binnen de ruimtelijke grenzen van het fysieke lichaam ligt. Ook dit tart het gezond verstand: hoe kun je iets zien terwijl je niet in je lichaam bent? En toch gebeurt dat (regelmatig).

Al Sullivan was een 55-jarige vrachtwagenchauffeur die in de wachtkamer bij de *Eerste Hulp* zat met een onregelmatige hartslag. Daar op de *Eerste Hulp* ging de conditie van zijn hart snel achteruit, dus hij werd in hoog tempo naar een operatiekamer gebracht voor wat uiteindelijk een viervoudige 'bypass' zou worden. Middenin deze (lange) operatie voelde hij zichzelf opstijgen uit zijn lichaam om daarna gewichtloos in de lucht te zweven. Hij keek omlaag en zag tot zijn verbazing zichzelf op de operatietafel liggen, met een operatielaken over heel zijn lichaam. En hij zag zijn chirurg daar beneden, die zeer ingewikkeld aan het doen was, en zoals Al het beschreef bewoog de chirurg met zijn ellebogen in de lucht *alsof hij probeerde te gaan vliegen*. Sullivan begreep daar helemaal niets van, en eerlijk gezegd: Bruce Greyson begreep het evenmin... Bruce heeft meer dan 40 jaar in ziekenhuizen gewerkt en hij had nog nooit een chirurg dergelijke bewegingen zien maken. [Zacht gelach in de zaal...]

Later sprak Bruce met Al's chirurg en hij vroeg hem hiernaar; de man erkende dat hij die bewegingen had gemaakt. Deze [Japanse] chirurg was in zijn thuisland opgeleid en had daar de gewoonte ontwikkeld om zijn handen zo steriel mogelijk te houden; daarom hield hij bij operaties zijn handen op zijn borst en gaf hij via kleine elleboogbewegingen instructies aan de operatie-assistenten. Dus wat Al dacht ('hij probeert te gaan vliegen') was het geven van instructies aan de assistenten over de precieze uitvoering van de operatie.

Hoe had Al dit ooit kunnen weten? En hoe had hij [compleet afgedekt op de operatietafel] dit ooit kunnen zien? En dit is geen geïsoleerd geval; een recent onderzoek van meer dan 100 NDE-casussen waarin mensen dingen hadden gezien vanuit een *buitenlichamelijk* perspectief constateerde dat meer dan 90% van de NDE-ers volledig accuraat waren in wat ze navertelden. »

Bruce Greyson geeft het publiek een juweel van een inleiding

Derde voorbeeld van Bruce: de ervaring van Eddy

Een andere gemeenschappelijke karakteristiek bij NDE's is het zien van overleden vrienden en familie. Natuurlijk is het zo dat velen van ons verwachten om overleden dierbaren terug te zien, dat is niet zo verbazingwekkend. Maar soms gebeuren er echt verbazende dingen... bijvoorbeeld: mensen zien dierbaren waarvan zij 'zeker' dachten te weten dat die nog steeds in leven waren.

Eddy was een negenjarige jongen die in het ziekenhuis was opgenomen omdat hij in coma was geraakt door hersenvliesontsteking (*meningitis*). Hij lag voor ongeveer 36 uur in coma voordat de hevige koorts ophield en zijn temperatuur daalde... Zijn verzamelde familieleden zaten om Eddy's bed en uiteindelijk om drie uur 's morgens deed de jongen zijn ogen open en vertelde zijn ouders opgewonden dat hij zojuist naar de hemel was geweest en dat hij zijn overleden grootvader had gezien en tante Rosa en oom Lorenzo... En toen zei hij: 'Ik heb ook mijn zus Theresa gezien, die mij vertelde dat ik terug moest gaan.' Theresa was zijn oudere zuster, die colleges volgde in de staat Vermont en die, voor zo ver als iedereen wist, in blakende gezondheid verkeerde.

Later die morgen, toen zijn ouders weer thuisgekomen waren, belden ze onmiddellijk Theresa's universiteit op. En ze kregen te horen dat Theresa om het leven was gekomen bij een auto-ongeluk, kort na middernacht. [Inderdaad: in dezelfde nacht waarin Eddy was teruggekeerd uit zijn coma.] Hoe kon Eddy dat nu weten?

Vierde voorbeeld van Bruce: de ervaring van Jack

Jack was een elektrotechnisch ingenieur van 25 jaar oud die in het ziekenhuis was opgenomen met een longontsteking. Op een dag, toen de jonge verpleegster Anita zijn kussen aan het opschudden was, vertelde zij terloops dat zij in het weekend haar 21ste verjaardag zou vieren en dat zij een paar dagen niet op haar werk zou verschijnen omdat ze haar ouders ging opzoeken. Kort nadat ze vertrokken was ging Jack's gezondheid bergafwaarts; hij begon ademhalingsproblemen te krijgen en uiteindelijk stopte zijn ademhaling volledig. Hij had toen een NDE waarin hij zuster Anita zag... Hij was verbaasd om haar te zien en hij vroeg aan haar:

'Wat doe jij nou hier?' En ze zei: 'Ik kom je kussen nog een keer opschudden... en ik wil je vragen of je alsjeblieft wilt teruggaan en mijn ouders wilt vertellen dat ik zielsveel van ze houd en dat het me spijt dat ik de rode sportauto in de vernieling heb gereden.'

Toen Jack (teruggekeerd) herstellende was, vertelde hij de op dat moment aanwezige [andere] zuster over deze ervaring. Ze barstte in tranen uit en verliet onmiddellijk de ziekenhuiskamer. Later kreeg Jack te horen dat Anita's ouders haar verrast hadden met een rode sportauto als verjaarscadeau. En enthousiast om hem uit te proberen, stapte ze gelijk in, scheurde ze ermee over de snelweg en botste frontaal op een massief betonnen wegafscheiding, met de onmiddellijke dood tot gevolg. Hoe kon Jack dat ooit weten? Hoe had Eddy dat kunnen weten? Hoe kunnen dergelijke dingen gebeuren?

Vijfde voorbeeld van Bruce: de ervaring van Levi

En dan zijn er ook nog mensen die tijdens een nabij-de-doodervaring overleden mensen ontmoeten die ze helemaal niet kennen. **Levi** was een 35-jarige man die was geboren in Nederland, emigreerde naar de USA, en die een hartstilstand kreeg... hij kreeg een NDE en zag zijn overleden grootmoeder en ook een man die hij niet herkende, maar die met veel liefde naar hem keek. Hij wist niet wie dit was en hij wist niet wat hij hiervan moest denken, dus hij sprak hier met niemand over.

Tien jaar later, toen zijn moeder op haar sterfbed lag, bekende zij aan Levi dat haar echtgenoot, die Levi had opgevoed als zijnde zijn vader, in feite niet zijn biologische vader was. Levi's biologische vader was een joodse man die gevangen genomen was door de nazi's toen die in zijn dorp in Nederland aankwamen, die toen naar een concentratiekamp was overgebracht en nooit meer door iemand was teruggezien... En daarop liet Levi's moeder hem een foto zien van zijn vader, een man die hij onmiddellijk herkende als de (onbekende) man die hem toelachte in zijn oude nabij-de-doodervaring!

Bruce Greyson besluit: 'Dus wij zien bij NDE's gedachten op een verhoogd mentaal niveau, terwijl de hersenen helemaal niet functioneren; we zien accurate waarnemingen vanaf een standpunt buiten het lichaam; we zien ontmoetingen met overleden dierbaren van wie de NDE-er helemaal niet wist dat die overleden waren; we zien ontmoetingen met overledenen die de NDE-er totaal onbekend zijn, en we hebben geen enkele goede materiële verklaring hiervoor.

Dus al deze ervaringen maken dat wij zijn gaan denken: is er een deel van ons dat de dood van het lichaam overleeft? En als dat zo is: wat is dat dan voor iets?' Op dit punt eindigt hij zijn gepassioneerde betoog.

John Cleese zegt: 'Marvellous!' [fantastisch!] en applaudiseert, en de hele zaal applaudiseert met hem mee. Cleese start een conversatie en stelt aan Bruce enkele vragen met een (voor hem) persoonlijke betekenis.

Cleese: Een tijd geleden, toen ik interesse begon te krijgen in deze 'nonsens', toen las ik een heleboel over zgn. *buitenlichamelijke ervaringen*, die niet noodzakelijkerwijs verbonden zijn met overlijden. Maar jij (wijst op Bruce) zegt daar niets over... Is daar een speciale reden voor? Want de twee soorten ervaringen lijken erg op elkaar.

Bruce: Ja, ze lijken erg op elkaar... Een uittreding of buitenlichamelijke ervaring, waarbij iemand het lichaam

Bruce Greyson vertelt; John Cleese luistert aandachtig

verlaat, komt vaak voor als onderdeel van een NDE, maar zij kan ook onder andere omstandigheden voorkomen. En de reden dat ik specifiek over NDE's praat is omdat we daarbij nog andere bronnen van informatie hebben over wat er op dat moment met het lichaam gebeurt. (Denk aan ooggetuigen, medici, medische apparatuur.) Daardoor is het wat gemakkelijker om objectief te bestuderen wat er nu écht gebeurt.

Cleese: Maar bij buitenlichamelijke ervaringen is er een betere kans om te checken wat er [echt] gebeurd is. Ik ken een vrouw die op de operatietafel lag na een ongelukkig verkeersongeluk; zij verliet haar lichaam en ging naar de 'wachtkamer' en zag haar ouders daar; haar broer was daar en haar zuster kwam er later ook bij; en de serie 'Gilligan's Island' was op de televisie. Toen ze weer bij bewustzijn kwam en hierover tegen haar familieleden begon te praten, vonden die deze buitenlichamelijke observaties eng... dus ze stopte met er nog over te praten. Maar het blijft fascinerend, want hoe komen zij (uittreiders, NDE-ers) aan die informatie?

Bruce: Wat voor mij de NDE interessanter maakt dan de buitenlichamelijke ervaringen is het gegeven dat we weten dat bij een NDE de hersens niet functioneren, dus er is meer gaande dan het brein dat zich dit alleen maar voorstelt... want een NDE vindt plaats terwijl de hersens niet functioneren.

[Tot zo ver het uitgebreide verhaal van Bruce Greyson.]

Het verhaal van Jim B. Tucker

John Cleese gaat verder met het volgende panellid, de onderzoeksgrage kinderpsychiater **Jim B. Tucker** en hij vraagt: *Jim Tucker, waarover ga jij ons iets vertellen?*

Jim Tucker: Wel, ik ga praten over kinderen die herinneringen aan vorige levens hebben. Dat is een studie die bij de uva al meer dan 50 jaar gaande is. Officieel is de *Division of Perceptual Studies* opgericht in 1967, maar Ian Stephenson begon met deze studie al in de vroege jaren zestig. Wij zijn daarmee doorgegaan, ook al is hij niet langer onder ons, en we hebben ondertussen 2500 casussen van over de hele wereld bestudeerd van jonge kinderen die ons herinneringen aan vorige levens rapporteren. En wat zij in opvallende mate doen is ons een recent en vrij normaal leven beschrijven dat plotseling gewelddadig eindigde op een jonge leeftijd. Ian Stephenson heeft vele uren besteed en vele kilometers gereisd om deze casussen te bestuderen. En hij vond er vele in Azië, omdat in culturen waar in reïncarnatie wordt geloofd de mensen makkelijker praten over herinneringen aan vorige levens. Maar tegenwoordig, door internet en de bekendheid van mensen met ons werk, krijgen wij voortdurend verhalen vanuit Amerikaanse gezinnen. Ik zal hiervan een aantal voorbeelden geven.

Eerste voorbeeld van Jim: de herinneringen van Ryan

We kregen een brief van een moeder in Oklahoma, die ons vertelde dat zij en haar man hele normale mensen waren: haar man was politie-agent; zijzelf werkte op het kantoor van het bevolkingsregister. Hun vijfjarige zoon **Ryan** was al een jaar aan het spreken over een vroeger leven in Hollywood, en hij kon echt huilen over Hollywood en zijn moeder vragen om hem daarheen 'terug te brengen'. De ouders besloten om Ryan te helpen om dit te verwerken, en zijn moeder ging naar de openbare bibliotheek om een aantal boeken over historisch

Jim Tucker vertelt zijn eigen verhaal

Hollywood te halen om die samen thuis door te nemen. Op een gegeven moment kwamen moeder en Ryan bij het doornemen van oude boeken een foto tegen uit een oude film, getiteld 'Night after Night' (uit 1932). En Ryan wees op een man op de foto en zei: 'Kijk mama, dat is George, we hebben samen een film gedaan.' Vervolgens wees hij op een andere man op de foto en zei toen: 'Kijk mama, dat ben ik... ik heb mijzelf gevonden.'

De eerste persoon op wie hij wees was **George Raft**, die in zijn tijd een algemeen bekende acteur was; maar de andere man op wie hij gewezen had (en van wie hij zei dat hij hem vroeger was geweest) was een figurant, die in de film geen sprekende rol had gehad. Dus Ryan's moeder schreef een brief naar mij, om te vragen of ik kon uitvinden wie deze man was. Goed, ik ging naar Oklahoma, sprak met de ouders, sprak met Ryan, en ik ging op zoek. Terwijl ik bezig was om uit te vinden wie deze man was, kreeg bijna dagelijks e-mails van Ryan's moeder met zó veel detailinformatie vanuit Ryan over dat vorige leven... Het was nogal een leven dat Ryan beschreef, een leven dat eigenlijk nogal onwaarschijnlijk was voor een figurant zonder sprekende rol.

Uiteindelijk is het ons gelukt, dankzij de hulp van een archiefbeheerster uit Hollywood; zij stapte naar de bibliotheek van de *Academy of Motion Pictures Arts and Sciences*, en ze kreeg alle materiaal over de film 'Night after Night' in handen. En er bleek één foto met identificatie van de gezochte acteur te zijn, die **Marty Martyn** had geheten, geboren in 1903 en overleden in 1964. Het bleek dat Marty Martyn echt een indrukwekkend leven had gehad; hij had gedanst op Broadway en was als danser ook bij diverse speelfilms betrokken geweest. Op een gegeven moment was hij zelfs een agentschap voor danstalent begonnen; Marty Martyn vertelde over het uitzicht vanaf grote stoomboten en ook dat hij met zijn vrouw naar Europa was geweest. Ryan vertelde dat hij als Marty Martyn een groot huis met een zwembad had gehad, en dat het huisadres het woord 'Rock' of 'Mount' bevatte; en Marty Martyn woonde op *North Rocks Perry*. Ryan zei op een gegeven moment dat hij niet kon begrijpen: 'hoe God je 61 jaar oud kon laten worden om je daarna te laten terugkomen als een baby!' Wat op zich een interessant filosofisch standpunt is... In ieder geval: we konden uiteindelijk vaststellen dat meer dan 50 van Ryan's uitspraken overeenkwamen met Marty Martyn's leven. »

Tweede voorbeeld van Jim: de herinneringen van Steven

Een andere casus waarover ik wil vertellen is een recente zaak over een jongetje dat ik 'Steven' zal noemen. Steven was ook vijf jaar oud toen hij begon te praten over dat hij een soldaat was geweest die omkwam in een oorlog, en dat zijn laatste gevecht in de jungle had plaatsgevonden. Zijn ouders vroegen hem of dat dan in Vietnam was geweest en hij zei daar 'ja' op, en hij gaf een achternaam, een ongewone achternaam, en de staat waaruit hij afkomstig was. Zijn moeder zocht de herdenkingswebsite over de Vietnamoorlog op en ontdekte dat er inderdaad een soldaat met die achternaam uit de betreffende staat was omgekomen.

Ze zocht een serie bijbehorende foto's op, en toen ze bij de betreffende soldaat was aangekomen zei Steven: 'Dat ben ik.' Tucker deed nog een hoeveelheid online research en ging uiteindelijk met een verzameling foto's naar het huis Steven en zijn ouders. Hij liet de jongen steeds twee verschillende foto's zien: eentje uit het desbetreffende soldatenleven en een ongerelateerde foto. Steven wees steeds de correcte foto's aan. Tucker zocht verder, en vond de zuster van de in Vietnam omgekomen soldaat en kreeg enkele familiefoto's mee. Die liet zijn moeder in paren aan Steven zien; van de acht fotoparen maakte hij zes correcte keuzes en twee wist hij gewoon niet.

Derde voorbeeld van Jim: fobische herinneringen, moeder-vlekken en geboortedefecten

Naast de kennis van vorige levens die deze kinderen hebben, is er ook sprake van emoties en gedrag welke aan 'vroeger' zijn gekoppeld. Zoals *gemis* in het verhaal van Ryan. Maar wanneer een kind herinneringen aan een gewelddadig geëindigd leven heeft, dan is er vaak sprake van herhaaldelijke nachtmerries betreffende die gewelddadige dood. Er is een bekende Amerikaanse casus van een klein jongetje dat vanaf zijn tweede jaar meermalen per week verschrikkelijke nachtmerries had over een vliegtuigongeluk. Naarmate de zaak zich ontwikkelde, bleek dat hij herinneringen had aan een specifieke piloot die was omgekomen in de Tweede Wereldoorlog. Soms ontwikkelen kinderen fobieën door deze herinneringen, speciaal in gevallen van een vroegere verdrinkingsdood. In dat laatste geval kunnen kinderen intens angstig worden wanneer ze in het water worden gezet.

Ook zijn er gevallen (Ian Stephenson heeft er honderden bestudeerd) waarin kinderen geboren worden met moedervlekken of zelfs **geboortedefecten**, welke overeenkomen met fatale verwondingen die de dood in een eerder leven weerspiegelen. Zo is er een casus bekend waarin iemand was omgekomen doordat een geweer naast zijn hoofd ontplofte; het kleine jongetje werd geboren met een stompje op de plaats van zijn oor en een onvolgroeide rechterkant van zijn gezicht. Stephenson vermeldt ook 18 gevallen van kinderen met twee moedervlekken, waardoor zowel de ingang als de uitgangswond van een dodelijke kogel worden weergegeven.

Al deze casussen verschaffen bewijs dat er echt iets aan de hand is, dat er sprake is van een *overdracht* vanuit een eerder naar een volgend leven. Maar: ik heb nooit gesteld dat deze casussen betekenen dat wij allemaal incarneren, dat wij allemaal hier terugkomen. Deze casussen zijn **uitzonderingsgevallen** waarin de

[vorige] personen gewelddadig of jong overleden, en vervolgens vrij snel terugkomen met intacte herinneringen aan het eerdere leven. Dus het kan zijn dat het normale patroon voor de meesten van ons is dat wij niet hier terugkomen, maar dat wij allerlei vormen van bestaan hebben na onze dood. Met deze woorden besluit Jim Tucker zijn betoog, en John Cleese reageert.

Cleese: Ik ben gefascineerd door het idee dat dit soort dingen 'sommige mensen' zouden overkomen... en dat er ook een *correlatie* is met ongelukkige levenseindes. Maar dat is niet altijd het geval... in het geval met die danser zit er een interval van 40 jaar tussen het ene levenseinde en de geboorte van het volgende... kun je daar iets meer over zeggen?

Tucker: In het geval van de casus van de oorlogspiloot zit er zelfs een interval van 50 jaar tussen; maar toch is de gemiddelde interval maar 4,5 jaar. Dus het is opvallend dat ze erg snel terugkomen; maar er zijn altijd uitzonderingen op alles. Maar voor veel gevallen kun je zeggen dat de eerdere persoon 'unfinished business' had... die geleid heeft tot een soort van gehechtheid aan dit werkelijkheidsgebied, wat dan weer leidde tot de wedergeboorte. John Cleese bedankt Jim Tucker en gaat verder met het volgende panellid.

Het verhaal van Emily Williams Kelly

Cleese: Emily, geef ons eens een beeld van het soort zaken waarin jij geïnteresseerd bent.

Het eerste onderwerp van Emily: sterfbedvisioenen

Emily: Een aantal jaren geleden deed ik een onderzoek waarbij ik mensen vragen stelde of ze ervaringen hadden gehad van de soort waarover wij hier praten. Op die manier leerde ik over een hele serie interessante ervaringen... Maar waarschijnlijk het meest interessante dat ik leerde was dat de **meest gerapporteerde** ervaring was dat iemand aan het sterfbed van een dierbare zat, die keek naar en in druk gesprek was met iemand die niet fysiek in de ruimte aanwezig was... En dat was gewoonlijk iemand die al eerder overleden was: een echtgenoot, een ouder, een naast familielid. Er is eigenlijk geen systematisch onderzoek gedaan naar deze zogeheten 'Deathbed Visions', dus ik had er geen enkele voorstelling van hoe normaal deze zijn. Maar naast dit onderzoek heb ik in de loop der jaren met een heleboel hospicemedewerkers gesproken, die mij verteld hebben dat deze 'sterfbedvisioenen' vrij gebruikelijk zijn. Het was zelfs zo dat één hospice-arts

mij vertelde dat 'als de sterfbedvisioenen starten dat het dan tijd is om de familie erbij te roepen, omdat dan het stervensmoment aanstaande is.'

Naast de ervaring van de stervende zelf is het zo dat de mensen rond het sterfbed soms ook ongewone ervaringen hebben, die soms worden gedeeld door de stervende en soms niet. Dit is zelfs in mijn eigen familiekring gebeurd; mijn grootmoeder had een beroerte gehad en ze was thuis om te sterven. Ze lag er in coma en haar schoonzoon (een huisarts) zat naast haar bed. Plotse-ling zag hij aan het voeteneinde Emily's grootvader (die 7 jaar daarvoor was overleden) met uitgestrekte armen terwijl hij grootmoeders naam riep. En enkele momenten later overleed Emily's grootmoeder.

Het tweede onderwerp van Emily: crisisverschijningen

Een ander soort ervaring welke over de jaren wél uitgebreid bestudeerd is zijn de zogenaamde 'crisis cases' oftewel crisisverschijningen, welke niet aan het bed van de stervende gebeuren, maar op afstand, ja zelfs: op grote afstand daarvan. Een typerend voorbeeld daarvan is dat iemand een beeld/visioen ziet van een bekende die op grote afstand is, en dan later leert dat de persoon in het beeld/visioen overleed op het exacte moment dat dit beeld zich voordeed. Over de jaren zijn er werkelijk duizenden van dergelijke ervaringen gemeld en bestudeerd.

Emily wil één speciaal voorbeeld graag met het publiek delen; dat betrof niet zozeer een beeld als wel een fysieke ervaring, die de ervarende dame aan Emily per brief heeft toegestuurd. *'Op de dag dat mijn oma overleed was ik onderweg naar mijn werk, 's middags om drie uur. Ik wist dat ze erg ziek was en ik had gepland om later die dag naar New Jersey te vliegen, want ik wist dat het kort dag was. Toen ik de autosleutel in mijn portiersslot stak, voelde ik deze overweldigende 'aanwezigheid' en plotse-ling begon het zijraam naast de chauffeursstoel te barsten. En ik dacht bij mijzelf: 'Oma is zojuist overleden.' Onderweg naar mijn werk kon ik het gevoel niet van mij afzetten dat oma pal naast mij zat. Het verwachte telefoontje kwam: oma was overleden, op het moment dat ik haar voelde en de autoruit begon te barsten. Ik had het gevoel dat dit alles oma's manier was om te vertellen dat ze er niet meer was.'* Emily voegt toe: ik weet niet hoe vaak autoruiten spontaan beginnen te barsten, maar ik geloof niet dat we dit als toeval moeten beschouwen...

Het derde onderwerp van Emily: terminale luciditeit

Er is nog een andere categorie ervaringen waarin zij zeer geïnteresseerd is; zij noemt deze 'revival cases' of 'terminal lucidity cases'. Deze casussen komen voor bij mensen met Alzheimer of andere vormen van dementie, en deze mensen schijnen hun geestelijke capaciteiten volledig terug te krijgen kort voordat ze overlijden. Emily kwam dat uitgebreid tegen bij haar onderzoek, maar speciaal ook in de brief van een vrouw die haar vertelde over haar overleden grootmoeder. Haar grootmoeder had Alzheimer gehad, en voor langere tijd was ze niet in staat geweest om ook maar iemand te herkennen... Maar kort voordat ze overleed leek ze hiervan te herstellen, en de rapporterende kleindochter had zelfs een normaal gesprek met haar, waarin ze samen allerlei gebeurtenissen uit de familiekring bespraken. De kleindochter vertelde Emily: *'It was like I was talking to Rip Van Winkle'* (een Amerikaans verhaal uit 1819 over een man die onder een boom in slaap valt en pas

na 20 jaar wakker wordt, niets wetend van de Onafhankelijkheidsoorlog en andere historische gebeurtenissen).

Een andere maar soortgelijke ervaring werd gerapporteerd in *Time Magazine*, een aantal jaren geleden; dat nummer van *Time* was gewijd aan de zogeheten 'mind-brain issues'. In het nummer werd het nog steeds actuele dominante 'wetenschappelijke' standpunt ingenomen dat de hersenen de menselijke geest en ook het bewustzijn produceren.

Een huisarts (Scott Hague) beschreef een ervaring die hij had gehad met één van zijn patiënten, een man genaamd David. Deze patiënt had een hersenkanker die werkelijk een flink stuk van David's hersenen had 'opgegeten', dus tegen het einde van zijn leven was de arme man compleet 'non-responsive'... dus hij reageerde niet meer op de buitenwereld. Op een avond vertrok dokter Scott naar huis en hij 'wist' dat David die nacht zou overlijden, en inderdaad: dat gebeurde ook.

Toen dokter Hague de volgende morgen aankwam in het ziekenhuis vertelde de zuster hem dat David de vorige avond wakker was geworden en in staat was geweest om een gesprek te voeren met zijn familie voordat hij overleed.

Dergelijke 'revival cases' zijn zeer zeldzaam, ook al heeft DOPS er een heel stel van gedocumenteerd... Maar ze zijn toch erg belangrijk omdat ze lijken te suggereren dat wanneer het functioneren van de hersenen tot stilstand komt, tegelijkertijd de menselijke geest bevrijd wordt. Zoals dokter Scott Hague schreef: *'Die nacht kon David's geest door zijn ziek geworden brein heen breken zodat hij zijn dierbaren vaarwel kon zeggen.'*

Zoals eerder al gezegd: er is weinig systematisch onderzoek gedaan naar 'deathbed visions' en 'revival cases' en soortgelijke ervaringen. Er is een huisarts in de UK die een beetje onderzoek heeft gedaan in samenwerking met hospices en verpleeghuizen daar, maar er is nog steeds zó veel basisinformatie die we nog niet eens kennen over deze soort ervaringen... Zoals: hoe vaak komen ze voor? Aan wie overkomen ze? Onder welke omstandigheden gebeuren ze? En ook: wat is de relatie tussen medicijnen en dergelijke ervaringen? Voorlopig »

Jim Tucker luistert naar Emily Williams Kelly

lijkt het erop dat medicijnen dergelijke ervaringen eerder *verhinderen* dan dat zij ze creëren; maar: we weten nog zo weinig...

(Emily spreekt over werving van fondsen om hiernaar onderzoek te doen... fondsenwerving is moeilijk, maar ze is optimistisch en misschien komt ze over een paar jaar naar het Tom Tom Founders Festival om hierover een update te geven.) Emily wordt bedankt door John Cleese en ze krijgt een applaus vanuit de zaal.

De festivalbezoekers mogen vragen stellen

John Cleese stelt dat er nu drie mensen van het panel hebben gesproken, en dat het een goed idee is om het bezoekend publiek ook eens iets te laten zeggen... Omdat anders het herhalings-effect van de opeenvolgende verhalen van de sprekers tot aandachtverslapping bij het publiek zou leiden... Dus hij vraagt aan het publiek of er mensen zijn die vragen hebben en er worden verschillende handen opgestoken.

• **Een vraag over de Zin van het Leven:** De eerste vragensteller is een Latijns-Amerikaanse man: 'Als er een leven na de dood bestaat, wat is dan de zin van het [stoffelijke] leven zelf?' Het vijfkoppig panel speelt de vraag steeds naar elkaar door; Emily wijst op John Cleese en zegt: 'Hij heeft [de komische speelfilm] *The Meaning of Life* gedaan; waarom vragen we het niet aan hem?' [Iedereen lacht en er wordt geapplaudisseerd om deze grap.]

John Cleese over de finesses van de Zin van het Leven

John Cleese gaat hier serieus op in en antwoordt: 'Dit is een interessante vraag; je kunt je afvragen wat voor zin het allemaal heeft... maar misschien is dit Aardse leven voor sommige mensen gewoon 'hoe het nu eenmaal is.' En als er hier vanmiddag ook maar iets bereikt wordt, dan hoop ik dat het is: dat mensen nieuwsgierigheid ontwikkelen. Want veel mensen in wetenschappelijke kringen hebben hierover geen enkele theorie ter beschikking, dus ze zeggen over NDE's doodleuk: zulke dingen zijn helemaal niet mogelijk... Wat niet erg indrukwekkend is en nogal een vreemd verweer. Wat wij vandaag hopen te bereiken is niet dat we jullie 'bekeren' tot een nieuw uitgangspunt; we zouden graag willen dat jullie nieuwsgieriger worden naar dit soort 'materie'... zodat jullie eens wat gaan lezen in alle bestaande literatuur hierover.

John Cleese vertelt een anekdote over een vrouw die voorzitter was van de ASA (American Statistical Association), ze was beroemd op haar vakgebied, de wereld

van de statistiek; deze vrouw bracht naar voren dat het gezien de [enorme] hoeveelheid getuigenverklaringen vanuit statistisch standpunt zo goed als zeker was dat leven na de dood bestond... En dat het al lang geaccepteerd zou zijn als het een alledaagser onderwerp was. En zij gaf daar nog extra commentaar op, nl.: dat veel mensen die een uitgesproken mening hadden dat het NDE-gebeuren inbeelding of bedrog was, zelf niets van alle bestaande literatuur hadden gelezen... Maar dat ze toch het gevoel hadden dat ze in een positie waren om nabij-de-doodervaringen als nonsens of 'zoiets bestaat helemaal niet' te bestempelen.

Daarom zegt hij tegen iedereen: ga hierover lezen; want na een zekere hoeveelheid tijd is het (zijns inziens) èrg moeilijk om nog iets anders te accepteren dan het idee dat er 'iets' is dat verder gaat nadat we gestorven zijn. En als kwantumfysica op dit moment voor de meeste mensen onbegrijpelijk is, terwijl het toch de beste beschikbare manier is om de werkelijkheid te beschrijven, dan zou hij niet weten waarom leven na de dood eenvoudiger zou zijn... Daarom is de meest essentiële vraag: *Gebeurt dit werkelijk?* en niet of we een 'theorie' hebben om het te verklaren.

[Cleese is klaar en iedereen in de zaal applaudisseert.]

• **Een vraag over meervoudige ervaringen:** Cleese wijst een nieuwe vragensteller aan: de mevrouw in de blauwe blouse. Zij zegt dat iedereen van de panelleden tot nu toe gesproken heeft over los van elkaar staande typen ervaringen; maar hebben zij ook mensen ontmoet die meerdere typen ervaringen hebben? Want zij heeft tamelijk vreemde dingen meegemaakt in haar leven... Eén daarvan is dat zij nogal inslag heeft om bezoek te krijgen van de pas overleden familieleden van andere mensen [die zij kent]; daardoor is zij al op de hoogte voordat ze het telefoontje met het overlijdensbericht krijgt. Ze vertelt een aantal ervaringen, vindt dat zij bovenmatig blootgesteld is geweest aan dergelijke ervaringen en stelt dan haar echte vraag: 'Zijn jullie tegengekomen dat er 'sensitives' bestaan [mensen met een versterkte ontvankelijkheid] of dat er meervoudige ervaringen [voor één persoon] bestaan?'

Bruce Greyson geeft antwoord: 'Er bestaan zeker meervoudige ervaringen, maar dat varieert met het type ervaring. Bij NDE's is het zo dat mensen voorafgaand aan de ervaringen geen ervaringen met 'ongewone' gebeurtenissen hebben; maar ná de ervaring zijn ze als het ware 'opengegaan' en die deur gaat niet meer dicht. Dus die mensen die eerder nooit iets ongewoons beleefden hebben veel ervaringen daarna. Maar met de reïncarnatieherinneringen ligt het enigszins anders, denkt hij. Hij kijkt opzij naar Jim Tucker, en die neemt onmiddellijk het woord van hem over.

Tucker: 'Voor wat betreft reïncarnatieherinneringen: er zijn families waarin het bijna lijkt alsof dat iets genetisch is. Maar om een antwoord op je vraag te geven: er zijn gevallen waarin mensen meervoudige ervaringen rapporteren. Het lijkt erop dat sommige mensen basaal paranormaal gevoeliger zijn dan anderen, en zij kunnen allerlei verschillende dingen meemaken. Emily Kelly neemt het over en zegt dat er een duidelijke bewijslast is dat mensen die een hele serie verschillende ervaringen hebben in persoonlijkheidstesten ook een bepaald persoonlijkheidsprofiel hebben... En zij gaat nog verder: het komt maar weinig voor dat mensen

maar één uitzonderlijke ervaring hebben; de meeste mensen hebben meerdere, verschillende ervaringen. Maar zij heeft de indruk dat er zeker een bepaald soort [extrasensitief] persoonlijkheidsprofiel is dat daaraan in hoge mate bijdraagt.

• **Een vraag over een fobie vanuit vorigelevens-herinneringen:**

John Cleese nodigt een man met een groen overhemd uit om zijn vraag te stellen. De man stelt dat zijn vraag gerelateerd is aan het onderwerp 'past death experiences' zeg maar: 'vroegere-overlijdens-herinneringen'...

Wel: zijn moeder heeft altijd **bijna-fobische gevoelens** gehad over halskettingen, coltruien, e.d. Maar zij maakte daar grapjes over, zeggende: 'Ik denk dat ik ben doodgewurgd in een vorig leven.' En zijn vader reageerde daar dan altijd op door te zeggen dat het véél waarschijnlijker was dat dat in haar toekomst zou gebeuren!

[De hele zaal barst in lachen uit.]

De man vervolgt met: 'Mijn vader was nogal een vreemd figuur.' Maar hij heeft eigenlijk een echte vraag: klinkt dit nu als een *vorigeleven-herinnering* en kan hij zijn moeder geruststellen over de toekomst, dat ze zich echt geen zorgen hoeft te maken?

Jim Tucker antwoordt: Dus uw moeder veronderstelt dat er hier sprake is van een reïncarnatieherinnering [aan een gewelddadige dood] welke in het nu leidt tot deze onverklaarbare fobie? Ja, dat is zeker mogelijk.

In ons onderzoek naar reïncarnatieherinneringen van kinderen zien we als typerend gegeven dat de kinderen de herinneringen én de angsten verliezen naarmate ze ouder worden; maar daarop bestaan zeker uitzonderingen. De vraag is: in hoeverre veralgemenen wij de ervaringen van mensen die werkelijk intacte vorigelevens-herinneringen hebben naar mensen die zulke herinneringen niet hebben? Over deze onverklaarbare fobie kunnen we niet met zekerheid zeggen dat die werkelijk gerelateerd is aan een reïncarnatieherinnering; maar het is geloofwaardig dat dat wel zo is...

En zo lang zij geen **precognitieve vaardigheden** heeft [vermogen om in de toekomst te kunnen kijken] kunnen we er gerust van uitgaan dat zij niet haar toekomst ziet, maar eerder haar *verleden*.

• **Een vraag over reïncarnatieherinneringen van kinderen:**

John Cleese wijst een vrouw in roze jurk aan als volgende vragenstelster. Zij gaat in op het onderwerp *kinderen met vorigelevens-herinneringen*, die verdwijnen rond een leeftijd tussen 6 en 8 jaar... raken ze die herinneringen echt helemaal kwijt? En ook: de families van de overleden mensen waarover de kinderen spreken, gaan die contact met hen aan als deze reïncarnatieverhalen in de publiciteit komen?

Jim Tucker antwoordt: bijna alle kinderen stoppen met te praten over hun vorigelevens-herinneringen als ze ouder worden, meestal rond de leeftijd van 6 à 7 jaar, en het lijkt er ook op dat ze die herinneringen kwijtraken... maar dat is een leeftijd waarop **alle** kinderen hun herinneringen aan hun vroegste jaren kwijtraken. Maar we hebben geleerd dat een behoorlijk aantal van hen, als je lang genoeg wacht en ze interviewt als ze volwassenen zijn, zegt nog steeds enkele herinneringen te hebben. Ze zijn gestopt met erover te praten, zijn naar school gegaan, hebben hun best gedaan om *normaal* (of wat dan ook) te doen, maar het zou wel eens zo kunnen zijn dat een heleboel herinneringen toch aanwezig blijven.

Ten tweede: in een heleboel gevallen is er echt een ontmoeting van het kind met de vorigelevensherinneringen met de betreffende familie uit dat vorige leven. De mate waarin er echte verbinding tot stand komt varieert; soms ontstaat er een sterke band met wederzijds bezoek. Maar soms zijn er gevallen waarin de 'vroegere' familie een sterkere band voelt met het kind dan het kind met hen. Dat zit zo: wanneer de kinderen in kwestie de vroegere familie ontmoeten, worden hun herinneringen vaak bevestigd/tot echt verklaard; ze zien hun vroegere familie en thuis, hun herinneringen worden bekrachtigd... Maar ze zien óók dat de tijd is verdergegaan; daardoor wordt de emotionele intensiteit van de herinneringen voor hen **zwakker**. Terwijl de intensiteit bij de vroegere familie vaak juist sterker wordt...

• **Een vraag over een wereld van perfecte empathie:** Cleese wijst een man in blauw gestreept shirt aan. De man vertelt dat hij is opgegroeid in een fundamentalistisch gezin en nogal heen en weer heeft bewogen tussen sterk verschillende standpunten. Hij heeft twee vragen en stelt er nu eentje. Hij is al lang met een bepaalde theorie bezig en wil horen of er weerklank voor is in de onderzoekservaringen van het panel. Het idee over leven... als we inderdaad vele levens kunnen leven, dan is zijn idee dat mensen alleen perfect kunnen samenleven in een hiernamaals wanneer er zoiets is als een 'perfecte empathie'. En de enige manier om perfecte empathie te ervaren is als je zou weten hoe het is om ieder ander te zijn. En hij koestert de gedachte dat als je wordt wie je [wezenlijk] bent, dat dat dan een smelting is van alle ervaringen; dus we zijn wel onszelf, maar we weten ook hoe het is om ieder ander te zijn. En ik vraag me gewoon af of jullie [dops] daarover wel eens nagedacht of uitgebreid gesproken hebben. Desgevraagd vertelt de vragensteller dat dit idee zowel met reïncarnatie als met andere onderwerpen verbonden zou kunnen worden.

Jim Tucker neemt het woord en zegt dat de vragensteller wel eens een positiever wereldbeeld zou kunnen hebben dan dat hijzelf heeft. Hij ziet het meer op een naturalistische manier: bewustzijn bestaat, blijft bestaan na de [fysieke] dood en gaat door met ervaringen te hebben; maar er is hoop op groei en vooruitgang. Dus hopelijk groeien wij en boeken wij vooruitgang in de loop van al deze levens. »

Jim Tucker kan erom lachen...

• **Een vraag over 'closure' oftewel emotionele afronding:** John Cleese wijst een jongeman in wit overhemd aan als de volgende vragensteller aan; het valt deze man op dat veel van het besprokene te maken heeft met 'closure', nl.: het emotioneel afsluiten c.q. afronden van oudere drama's. Het lijkt voor hem alsof er door iedereen gesproken wordt over 'openingen' om de balans op te maken en (bij wijze van spreken) de innerlijke boekhouding af te sluiten. Of het panel daarover zou willen uitweiden.

Bruce Greyson antwoordt dat hij móét opmerken dat wetenschap niet gaat over *het boek te sluiten*, het gaat er meer om om het *open* te krijgen, en op steeds betere vragen te komen. Hij citeert de acteur en regisseur Woody Allen die ooit gezegd heeft: *'Ik geloof niet in een leven na de dood, maar... voor alle zekerheid trek ik wel schoon ondergoed aan.'*

• **Een vraag over fysieke overdracht tussen levens:** John Cleese wijst opnieuw de man in het blauw gestreepte shirt aan voor zijn tweede vraag. Wat deze man vanmiddag als nieuwe informatie geleerd heeft, is dat er een soort van fysieke overdracht tussen twee levens kan plaatsvinden. Dat er een geestelijke en/of emotionele overdracht is, dat lijkt hem geloofwaardig; maar dat je zou worden gedood door een kogel en dan herboren wordt met een moedervlek op de exacte plaats van de kogelwond, dat gaat hem boven de pet. Heeft het panel daar enige theorie over of verklaring voor?

Jim Tucker geeft antwoord: uit ander onderzoek is bekend dat mentale beelden een hele specifieke uitwerking kunnen hebben op het fysieke lichaam, bijvoorbeeld wanneer iemand onder hypnose verteld wordt dat hij/zij wordt geraakt door een gloeiend hete pook, en het lichaam vervolgens een brandwond ontwikkelt puur vanuit het mentale beeld verbrand te raken.

Hij denkt dat in dit soort gevallen niet de schotwond van de kogel de creërende factor is, maar juist de geestelijke ervaring, de mentale voorstelling van *gedood* te worden. En de moedervlek die de kogelwond herhaalt laat zien dat het bewustzijn *doorleeft*, maar dat het de traumatische ervaring meeneemt, op een bijna post-traumatische-stressachtige manier. En waar hypnose tot een tijdelijke wond kan leiden, daar zou dan deze

traumatische herinnering in een zich ontwikkelende foetus leiden tot een permanent merkteken, namelijk een moedervlek die niet voortkomt uit de fysieke verwonding, maar juist vanuit de mentale voorstelling. **John Cleese** neemt het gesprek over en vertelt dat een dergelijke uitwerking van karma hem vreemd voorkomt; dat je wordt doodgeschoten en vervolgens wordt 'gestraft' door een levenslange moedervlek die deze kogelwond weergeeft.

Jim Tucker reageert hierop en stelt dat veel casussen van reïncarnatieherinneringen afkomstig zijn van kinderen uit werelddelen waar het concept van 'karma' een grote betekenis heeft, zoals India. Nu is *karma* een veel subtielere filosofie dan wij westerlingen weten. Als je denkt vanuit een karmisch concept van 'vergelting' dan zou je verwachten dat juist de moordenaar herboren zou worden met de kogelwond; maar wat we zien is dat het slachtoffer terugkomt met de moedervlek die de kogelwond aangeeft.

Daarom is Jim meer geneigd om dit soort fenomenen op een relatief naturalistische manier uit te leggen.

• **Een vraag over scepticisme en geloven:** John Cleese geeft het woord aan een jongeman in een rolstoel die vraagt aan het panel of ze ongelovig of sceptisch waren over 'deze soort van dingen' voordat ze met hun onderzoek hiernaar begonnen, en zouden dan één of twee van de panelleden commentaar willen geven op wat hen op andere gedachten heeft gebracht.

Bruce Greyson neemt de microfoon en begint met te zeggen dat hij er niet zo zeker van is dat zij werkelijk van standpunt veranderd zijn; als wetenschappelijk onderzoekers zijn ze nog steeds behoorlijk sceptisch over deze dingen die ze onderzoeken, maar het onderzoeken opende zeker hun ogen om 'deze dingen' te zien. Eigenlijk was één van de meest diepgaande aspecten dat hem de ogen opende, dat hij zag op welke manier deze ervaringen mensenlevens beïnvloedden. De diepgaande en langdurige nawerkingen van NDE's bijvoorbeeld overtuigden hem ervan dat 'dit' geen soort van geestesziekte was; NDE's zijn **werkelijke** gebeurtenissen waar mensen innerlijk doorheen gaan. Maar hij is nog steeds erg sceptisch over de manier waarop wij [de Aardse mensen] NDE's begrijpen, en over wat hun [werkelijke] betekenis is.

John Cleese, Bruce Greyson en Jim Tucker

Jim Tucker neemt het over: 'Ik ben het ermee eens dat wij nog steeds skeptici zijn; bij elke casus waarmee ik mij ga bezighouden, kijk ik op een bepaalde manier ook naar de eventuele **onvolkomenheden** in de casus. En natuurlijk staan wij [werkelijk] open voor dit onderwerp, anders zouden we er niet zo'n deel van onze levens aan wijden, maar we benaderen het vanuit een wetenschappelijk perspectief. Als ik voor mijzelf spreek, dan probeer ik om uit te vinden wat dit allemaal betekent. Ik probeer niet om iemand te overtuigen vanuit een bepaald religieus geloof, ik probeer gewoon om te zien waarheen het bewijsmateriaal mij brengt.'

Kim Penberthy valt in en stelt dat in wezen iedereen van het panel vanuit dit standpunt bezig is, want dat is een belangrijk onderdeel van de wetenschappelijke benadering, dat ze het onderzoek niet tegemoet treden met vooropgezette denkbeelden, maar dat ze werkelijk nieuwsgierig naar het onderzoeksonderwerp zijn.

Edward Kelly neemt het van haar over en stelt relativerend dat zij allen maar arme empirische geschoolde wetenschappers zijn, die de meeste tijd hun werk 'in de loopgraven' doen en die niet kunnen claimen om enige deskundigheid te bezitten over wat NDE-ervaringen allemaal zouden betekenen.

Bruce Greyson valt in en zegt dat zij ook openstaan voor de mogelijkheid dat het toch allemaal oplichterij/bedrog blijkt te zijn. [De zaal barst in lachen uit.]

John Cleese neemt het woord en zegt dat hij zich herinnert dat Niels Bohr, de grondlegger van de hedendaagse natuurkunde, over de kwantumfysica zei dat 'als iemand die ermee in aanraking zou komen niet compleet geshockeerd zou zijn, dat dit betekende dat die persoon er niets van begrepen had.'

Cleese vertelt over zichzelf: 'Ik probeer om iets van deze onderwerpen te begrijpen in termen van enige vorm van natuurkunde ná Einstein... Maar waarom zouden deze dingen gemakkelijker te begrijpen zijn? Waarom zou er een simpele verklaring voor bestaan, als onze beste mogelijkheid om de werkelijkheid te beschrijven de **kwantumtheorie** is, terwijl die zelf al geen enkele relatie vertoont met het leven dat wij op deze planeet leiden... Begrijp je wat ik probeer te zeggen?'

• **Een vraag over onplezierige NDE-ervaringen:** John Cleese geeft het woord aan een oudere dame in een lavendelblauwe jurk; haar vraag: de nabij-de-doodervaringen die tot nu toe werden beschreven klinken als tamelijk plezierig. Komen de onderzoekers ook mensen tegen die juist NDE's beschrijven welke niet zo plezierig zijn?

Bruce Greyson geeft antwoord: ja, ze komen gevallen tegen van [zeer] onplezierige nabij-de-doodervaringen; van de verzamelde casussen is een heel klein percentage, minder dan 1%, onplezierig. Maar mensen vinden het überhaupt moeilijk om te praten over onplezierige ervaringen, dus het zouden er meer kunnen zijn dan waar zij weet van hebben. Maar: dops heeft zo weinig onplezierige casussen die ze konden bestuderen dat niemand kan zeggen waarom sommige mensen zulke onprettige ervaringen hebben, en andere mensen niet. Het is in ieder geval niet zo dat nare mensen onplezierige ervaringen hebben; Bruce weet enkele behoorlijk onprettige mensen die ronduit **paradijselijke** ervaringen hadden... [Gelach in de zaal.] En er bestaan verslagen over heiligen in vroeger tijden, die zeer onplezierige ervaringen hadden... dus op deze vraag bestaat geen

eenvoudig antwoord. Maar de onderzoekers proberen om deze kwestie mee te nemen in hun onderzoek.

Het verhaal van Kim Penberthy

John Cleese neemt het gesprek van Bruce over en beëindigt de tussenfase waarin het publiek vragen kon stellen aan het panel. Hij stelt aan **Kim Penberthy** de vraag waar haar interesses liggen.

Zij besluit om zichzelf eerst te introduceren bij het aanwezige publiek en antwoordt dat zij de nieuweling in de groep is en er dus nog niet zo lang bij is als sommige anderen; maar ze voelt zich fortuinlijk dat ze deel van dops is. Kim is klinisch psychologe en professor in de psychiatrie, en als onderdeel van haar werk ziet zij patiënten, doet ze onderzoek en geeft ze colleges.

De eerste stap van Kim: *mindfulness*

Veel van de patiënten met wie zij psychotherapie doet, die volgen ook op '*mindfulness*'¹ gebaseerde therapieën, en ze kan de invloed zien van de meditatie en van de *mindfulness*-behandelingen die ze hen gaf. Het positieve effect van *mindfulness* op de symptomen was wonderbaarlijk, alleen bleef ze steeds opnieuw van de patiënten horen dat ze '*andere dingen*' begonnen te ervaren... En dat was het punt waarop zij zelf wezenlijk geïnteresseerd begon te raken en diepgaand onderzoek begon te doen naar wat er hier werkelijk gaande was.

Kim Penberthy gaf een kort voorbeeld: ze had een man met een zeer zware depressie in behandeling, een advocaat van 52 jaar oud die recentelijk door zijn vrouw verlaten was. Hij was zwaar alcoholverslaafd en had al vele malen geprobeerd om daarmee te stoppen en te blijven doorgaan met het behandelplan tegen depressie, maar hij kreeg dat niet voor elkaar.

Dus zij begon met hem de *mindfulness*-meditatie te doen om hem te helpen het verlangen naar alcohol te verminderen, maar zonder resultaat. Desondanks bleef hij proberen en proberen om te mediteren, en op een dag kwam hij bij haar en vertelde hij dat hij definitief **klaar** was met alcohol. En Kim zei: '*Dat klinkt goed; laten we dit op de agenda houden*', maar ze geloofde hem niet. Maar tot op de dag van vandaag heeft deze man geen sterke drank meer genomen; dus ze heeft hem onder-vraagd over wat er gebeurd is.

Hij vertelde dat hij tijdens de meditatie een ervaring van *helderhorendheid* had gehad; de stem van een vrouw kwam door en zei: '**Kap hiermee!!**' (over onplezierige ervaringen gesproken...) Deze stem zei tegen hem dat

hij er volledig mee moest stoppen; waar was hij in godsnaam mee bezig? Deze man was zichzelf aan het dooddrinken! En hij zei hierover: 'Het klonk als mijn moeder... [gelach in de zaal] maar ik weet niet zeker of ze het echt was...' En wat er gezegd werd resoneerde in hem; toch had niemand anders deze stem gehoord. Nee, het was geen ander levend iemand, en hij leed niet aan waanvoorstellingen, maar dit had werkelijk resultaat! Deze man merkte op dat dit 'ergens' vandaan kwam en dat het effectief was.

De tweede stap van Kim: het ontwaken van de siddhi's

En Kim zag dit steeds opnieuw, bij haar patiënten met persoonlijkheidsstoornissen, dat als ze gingen mediteren en in contact kwamen met 'dit andere' dat dan hun bewustzijnsstaat veranderde... En wat Kim zich begon te realiseren was dat steeds meer van haar patiënten die *mindfulness*-meditatie deden haar verslag begonnen te doen van wat veel mensen kennen als de 'siddhi's', paranormale vermogens zoals uitgebreid beschreven door Indiase yogi's. Deze soort van ervaringen is eigenlijk te verwachten bij mensen die mediteren volgens de oude tradities, welke vandaag de dag in een nieuw jasje zijn gestoken, zoals *mindfulness*.

Het was te verwachten dat mensen uitzonderlijke ervaringen zouden krijgen, en [bovennatuurlijke] gaven en krachten. Vermogens zoals *psychokinese*, waarbij iemand in staat is om via de geest de fysieke omgeving te beïnvloeden... Of dat wat we 'psi' noemen, paranormale vermogens waardoor iemand [correcte] toekomstvoorspellingen kan doen of zich dingen kan herinneren uit een ver verleden die niemand zich mogelijkerwijs kan herinneren... Hierdoor is de richting waarin zij zich nu begint te bewegen naar een systematisch onderzoek hiervan.

Kim Penberthy is bezig om een database aan onderzoeksgegevens op te bouwen, samen met Cassandra Vieten van het **Institute of Noetic Sciences (IONS)**² in Californië. IONS deed een groepsonderzoek onder 1100 mensen, meditatiebeoefenaars die allen een behoorlijke hoeveelheid meditatie hadden gedaan, en de onderzoekers vroegen deze meditatiebeoefenaars naar het vóórkomen van dergelijke specifieke ervaringen. En het resultaat was absoluut **verbijsterend**: de onderzoekers kwamen tot de bevinding dat 50% van de ondervraagden het ervaren van één of meer van deze paranormale ervaringen beaamden, verslag deden van het ervaren van deze 'siddhi's', zoals bijvoorbeeld *precognitie* of *voorkennis* [van toekomstige situaties en gebeurtenissen].

Kim weet niet hoe zo iets voor andere mensen is, maar voor haar is het gewoonweg compleet verbijsterend. En de IONS-mensen deden naar aanleiding hiervan nog enkele vervolgonderzoeken en ze ontdekten dat de meeste mensen, ja: 60%, significant beïnvloed werden door meditatie, op een positieve manier. Meditatie was van grote betekenis voor deze mensen, psychologisch, emotioneel, spiritueel; wat toch erg betekenisvol is...

Dus Kim en IONS zijn nu aan het doorbouwen op deze onderzoeksuitkomsten, en zij hebben zich afgevraagd over alle onvrijwillige *buitennormale* ervaringen die hier besproken worden, of ze die ook **opzettelijk** kunnen laten gebeuren? En hoe zou dat er dan uitzien? En hoeveel mensen zullen deze [uitzonderlijke] ervaringen hebben? En wie zullen deze ervaringen krijgen; zullen dat mensen

zijn met een bepaald (specifiek) persoonlijkheidstype, of is er een speciale training voor nodig... Of moet je er soms een monnik voor zijn? Nou: zij hoopt van **niet!** [Er wordt gegrinnikt in de zaal.]

De derde stap van Kim: toekomstvisie voor de mensheid

Maar het uitgangspunt is de vraag: 'Kunnen wij toegang krijgen tot deze 'het lichamelijk bestaan overstijgende' ervaringen? Deze fenomenale ervaringen... en kunnen wij dan leren om óók te 'zien' wat deze groep van langdurige meditatiebeoefenaars daarvan heeft geleerd? En dat vanuit bewuste keuze? Hoe zou dat eruit zien, om dat menselijk vermogen te kunnen ontsluiten, dat bewustzijnsniveau? En hoe zou het zijn als wij [mensen] dat **allemaal** zouden doen? **Wauw...** daarom denk ik dat we toch wel enige hoop [voor de toekomst] zouden mogen hebben.'

Kim wijst hierbij naar **John Cleese**; die barst in lachen uit en applaudiseert, en de hele zaal met hem.

Cleese zegt dat er één ding is dat hij echt nog wil zeggen voordat ze verdergaan met Edward Kelly. Want hij las een week geleden een artikel waarin gesteld werd dat: 'Als wij allemaal onze geest tot rust konden brengen tot de vereiste diepte, dat wij dan **allemaal** deze ervaringen zouden kunnen hebben.' Kennelijk is er toch een verschil, omdat sommige mensen hun geest beter tot rust kunnen brengen dan anderen. En dit uitgangspunt wil hij combineren met een ander idee dat hij enkele jaren geleden tegenkwam toen hij de William James-lezingen in Edinburgh (1902) las; die gingen over transcendente religieuze ervaringen. En die schenen allemaal langs te komen op een moment waarop het leven van die mensen zó slecht was dat ze het min of meer opgaven, en stopten met nog op hun verstand te vertrouwen. En dan kan er iets anders binnenkomen...

John Cleese kijkt naar Kim Penberthy en vraagt haar: 'Kun je daar iets mee beginnen?'

Het (lange) verhaal van Edward Kelly

Hierna schakelt John Cleese het gesprek van Kim over naar Edward Kelly, beginnend met: 'Er wordt vandaag flink om je gelachen, Ed...' om daarna te vragen waarmee hij momenteel bezig is.

Het eerste punt van Edward: de onderzoeksthema's

Kelly antwoordt dat hij de zaal wil vertellen over twee onderdelen van zijn loopbaan in paranormaal onderzoek. Hij is bezig binnen dat vakgebied sinds het begin

Het verhaal van Edward Kelly

van jaren '70, maar pas sinds 2003 deel van het DOPS-onderzoeksteam. De onderzoeksthema's waarin hij betrokken is geweest, brengen het belangrijkste deel van het DOPS-portfolio samen. Het merendeel van het werk bij DOPS is gefocust op zeer gedetailleerde casusanalyses en allerlei soorten van veldonderzoek buiten de deur waarover vandaag gesproken is.

Edward is vanuit zijn opleiding experimenteel psycholoog, en hij begon zich pas in deze onderzoeksrichting te ontwikkelen tegen het einde van zijn universitaire studie. Nadat hij door enkele persoonlijke ervaringen geïnteresseerd was geraakt, kwam hij literatuur over experimentele parapsychologie tegen terwijl hij werkte aan zijn proefschrift; hij las daar genoeg van om ervan overtuigd te raken dat er 'meer' scheen te zijn. De onderzoekers gebruikten tenslotte dezelfde methoden die hij geleerd had om paranormale verschijnselen te bestuderen.

En het andere punt was dit: dat als deze verschijnselen werkelijk bestonden, dat dat buitengewoon belangrijk was; want het hele punt is dat deze verschijnselen de 'waarheid' van breed gedragen visies over wat er [maximaal] mogelijk is ter discussie stelden.

In paranormaal onderzoek wordt als algemene term het woord 'psi' gebruikt ter aanduiding van verschijnselen als: ESP (buitenzintuigelijke waarneming) met enkele subcategorieën; en psychokinese oftewel beheersing van de fysieke werkelijkheid via de geest, zonder gebruik te maken van je motoriek. Het belangrijkste basisgegeven van deze beide fenomenen is dat een persoon (of organisme) informatie uitwisselt met zijn omgeving ondanks de aanwezigheid van enigerlei soort van barrière, welke volgens de conventionele, klassieke natuurwetten een dergelijke uitwisseling zou verhinderen. En het blijkt heel eenvoudig te zijn om experimenten op te zetten om te testen of deze dingen mogelijk wel zouden kunnen gebeuren.

In die tijd was het belangrijkste centrum in de USA voor experimentele parapsychologie Durham in North Carolina, waar J.B. Rhine een onderzoeksafdeling had opgezet in de vakgroep psychologie aan de Duke University. Dus Edward begon een correspondentie met Rhine en besloot na een tijdje dat hij de gok maar moest wagen... Dus hij ging naar Durham en ging voor Rhine werken. En er was daar een constante toestroom van idealistische vrijwilligers, van wie de meeste het niet lang volhielden. Maar hij had veel geluk: toen hij er zo'n maand werkte, dook er een kerel op die zich ontpopte tot waarschijnlijk één van de beste proefpersonen die ooit een parapsychologische onderzoeksfaciliteit was binnengelopen. Deze man kon in wezen alles doen wat ze hem vroegen te doen en Kelly werkte met hem voor meer dan een jaar. Om een paar voorbeelden te geven: ze hadden een paar elektronische psi-testapparaten en deze man kwam tot een score van 35%, een score waarvan de kans op basis van louter toeval maar één op de 10 miljoen zou zijn.

Edward Kelly zegt: 'Als ik kijk naar het psi-onderzoek van de laatste 80 jaar, waarin duizenden gedocumenteerde experimenten zijn gepubliceerd... Op basis daarvan kan ik alleen maar zeggen dat deze psi-fenomenen uitdrukking van een natuurkracht zijn... En dat wetenschap zich daaraan maar moet aanpassen; de officiële wetenschap zal zich op één of andere manier moeten

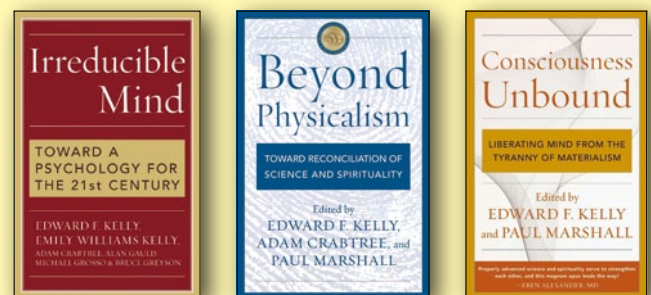
uitbreiden, ze zal hier ruimte voor moeten maken.'

Edward Kelly werkte ongeveer anderhalf jaar bij het Rhine Laboratory, maar stapte daar intern over van de afdeling parapsychologisch onderzoek naar de elektrotechniek. Dat was omdat hij sterk de indruk had gekregen dat het psi-onderzoek vanuit een psychobiologisch standpunt moest worden bekeken; en wat hij daarin speciaal wilde doen was hersengolven meten. En wel de hersengolven van mensen zoals de genoemde ideale proefpersoon, en dan speciaal terwijl hij een correcte voorspelling deed. Want als wetenschappers dergelijke informatie zouden hebben, dan zouden ze daar allerlei nuttige dingen mee kunnen doen...

Dit hersengolventestprogramma heeft tien jaar gelopen en moest stoppen door gebrek aan sponsoring. Gelukkig kan Kelly nu bij DOPS via moderne neuro-imaging-apparatuur (die zenuwactiviteit zichtbaar maakt) dingen doen waarvan hij vroeger alleen maar kon dromen.

Het tweede punt van Edward: aanval op het fysikalisme

Het tweede punt van Edward Kelly: hij verwijst naar de (drie) boeken die vanuit DOPS gepubliceerd zijn, samen het belangrijkste resultaat van vijftien jaar onderzoek. Dat zijn 'Irreducible Mind: Toward a Psychology for the 21st Century' uit 2009 en 'Beyond Physicalism: Toward Reconciliation of Science and Spirituality' uit 2019. (Beide

De boeken van Edward Kelly:

Irreducible Mind

Toward a Psychology for the 21st Century

Auteurs: Edward F. Kelly, Emily Williams Kelly, Adam Crabtree, Alan Gauld, Michael Grosso & Bruce Greyson

Uitgave: Rowman & Littlefield (USA), 2009

ISBN: 978-1-4422-0206-1

Omvang: paperback van 832 blz.; ook als gebonden boek en als Kindle eBook

Beyond Physicalism

Toward Reconciliation of Science and Spirituality

Auteurs: Edward F. Kelly, Adam Crabtree & Paul Marshall

Uitgave: Rowman & Littlefield (USA), 2015

ISBN: 978-1-5381-2596-0

Omvang: paperback van 634 blz.; ook als gebonden boek en als Kindle eBook

Consciousness Unbound³

Liberating Mind from the Tyranny of Materialism

Auteurs: Edward F. Kelly & Paul Marshall

Uitgave: Rowman & Littlefield (USA), 2021

ISBN: 978-1-5381-3942-4

Omvang: Gebonden boek van 530 blz.; ook als Kindle eBook

boeken zijn verschenen bij Rowman & Littlefield.)³ Kelly vertelt: 'Ik moet het publiek een klein beetje achtergrondinformatie geven; wat ik probeer te bereiken met wat ik hier vertel is: dat ik het werk dat wij doen kan positioneren in het centrum van een heel groot 'iets' dat nu langzaam gestalte begint te krijgen... En dat 'iets' is naar mijn mening een belangrijk omslagpunt in de geschiedenis van het westerse denken.' Hij geeft toe dat dit een mondvol grote woorden is; hij gaat uitleggen waarover hij het heeft.

Het achtergrondgegeven van dit project is dat een grote meerderheid van de Amerikaanse wetenschappers (speciaal: wetenschappers in de gedragswetenschappen, psychologie, neurologie, maar ook op het gebied van Philosophy of Mind) er een moderne, opgeschoonde filosofische versie op nahouden van wat vroeger 'materialisme' werd genoemd en tegenwoordig 'fysicalisme' heet. Het basisgegeven daarbinnen kan simpelweg worden omschreven als het gegeven dat alle feiten kunnen worden bepaald door fysieke, materiële feiten; de werkelijkheid bestaat op het diepste niveau uit de 'ultieme materie'. Kleine [nano]deeltjes daarvan vliegen rond in krachtvelden die overeenstemmen met wiskundige wetmatigheden... en al het andere zou dan daaruit moeten voortvloeien. En wij, menselijke wezens, zijn niets anders dan buitensporig gecompliceerde biologische machines. Alles wat er gebeurt in de menselijke geest en binnen het bewustzijn wordt voortgebracht door fysiologische gebeurtenissen en processen in de hersenen.

De werkelijkheid van de mainstream wetenschappers

Het is natuurlijk een regelrecht horrorscenario voor dit 'werkelijkheidsbeeld' als het echt waar zou zijn dat er een 'voortleven na de dood' zou bestaan; tenslotte: als je overlijdt dan verdwijnt de machinerie die 'jou' voortbrengt. Op een meer kosmische schaal zien mensen die er dergelijke visies op nahouden geen scheppingsdaden of een teleologie (leer dat alles in de schepping op één doel is gericht en daartoe samenwerkt)... Er bestaat niets transcendent, en er is geen spiritueel werkelijkheidsgebied; het complete bouwplan van de werkelijkheid is in de meest letterlijke zin zonder zin, bedoeling of motief.

Dit is wat minstens 95% der mainstream wetenschappers vandaag de dag wensen te geloven, in ieder geval: terwijl ze hun (betaalde) dagelijkse werk als wetenschappers uitvoeren. [Er klinkt zacht gelach in de zaal.]

Het is enigszins verbazingwekkend dat een vrij grote fractie, geschat op 30 à 40% van deze 95% der mainstream wetenschappers, er óók nog een geestelijk leven op nahoudt. Je vraagt je af hoe zij deze twee zeer tegenstelde standpunten over de werkelijkheid met elkaar in overeenstemming weten te brengen; dat moet toch wel een beetje moeilijk zijn...

In ieder geval: Michael Murphy van het Esalen Institute was zich intens bewust van deze situatie, en hij had kennis van een groot aantal specifieke spiritueel geöriënteerde groeperingen. En in het bijzonder van DOPS, waar onderzoek wordt gedaan naar een voortbestaan na de fysieke dood en waar daarvoor zelfs bewijs leek te zijn gevonden, voor voortleven na de dood als aspect van het leven. Dus hij riep ons bijeen, en ter voorbereiding begonnen wij alle beschikbare bewijsmateriaal door te nemen. En geleidelijk begonnen wij hierin van standpunt te veranderen.

Wij waren er allemaal van overtuigd dat we echt geen 'fysicalisten' waren en we begonnen een geheim plan te smeden om het materialistische wereldbeeld te vervangen. [In de zaal wordt gelachen, maar ook geklapt.]

Om het allemaal kort samen te vatten, we hebben deze twee boeken ontwikkeld: *Irreducible Mind* en *Beyond Physicalism*. En *Irreducible Mind* was onze aanval op het fysicalisme, en daarin brachten wij, vanuit een grote verscheidenheid aan bronnen, een hele serie als feiten bewezen empirische verschijnselen tezamen, die naar ons inzicht moeilijk of zelfs onmogelijk te verklaren zijn binnen de klassieke materialistisch wetenschappelijke termen. En psi-verschijnselen en het voortleven na de dood stonden bovenaan de lijst; maar dat zijn echt niet de enige dingen die in deze richting wijzen...

De woede en wanhoop der mainstream wetenschappers

Natuurlijk: een heleboel mainstream wetenschappers **haten** deze onderwerpen en hopen dat ze als het ware in quarantaine kunnen worden gezet, ergens in een kamer kunnen worden weggezet vanwege zichzelf, want ja: de officiële wetenschap heeft succes, dus ze kunnen zich veroorloven zulke dingen te doen.

Maar wat ze zeggen is niet waar; er is een veelheid aan verschijnselen (en wij katalogiseren er een heel stel van in *Irreducible Mind*) die net zo moeilijk te verklaren zijn zoals bijvoorbeeld 'geometrisch gevormde blaren ten gevolge van hypnotische suggestie'. Emily heeft in het boek een heel hoofdstuk gewijd aan extreme fysiologische verschijnselen van die soort. Aspecten van het menselijk geheugen die nog steeds volledig onverklaarbaar zijn, ondanks de enorme berg vakliteratuur die erover geschreven is.

Wat voor mij één van de belangrijkste onderdelen van het bewijsmateriaal is, dat is het materiaal waar Bruce nu aan werkt: nabij-de-doodervaringen, en speciaal die ervaringen die plaatsvinden onder extreme fysiologische omstandigheden. We praten in het boek ook over extreme vormen van genialiteit en over mystieke ervaringen die op vele onderzoeksgebieden worden genegeerd door de hedendaagse wetenschappers. En die mogen niet worden genegeerd, want mystieke ervaringen geven ons belangrijke informatie over hoe de [grotere] werkelijkheid in elkaar zit.

In ieder geval, om onze omvangrijke schrijfinspanningen kort samen te vatten, en het boek is 832 bladzijden dik, dus zo gemakkelijk is dat niet samen te vatten...

Vanuit een psychologisch gezichtspunt is het meest cruciale gegeven dat het boek een **suggestie** als een levensvatbare mogelijkheid neerzet welke William James [*'The Varieties of Religious Experience'*] meer dan een eeuw geleden heeft gedaan. James sprak over de **correlatie** (wisselwerking, wederzijdse afhankelijkheid) tussen fysieke zaken en mentale zaken, welke **correlatie** door iedereen wordt erkend. Bijvoorbeeld: je krijgt een klap op het hoofd of je drinkt veel te veel en op [zuiver] mentaal gebied verandert er ook iets. Alleen: de fysicalisten stellen dat ideeën in de geest, dus geestelijke activiteit op zichzelf, alleen maar een verzameling patronen van [elektrische] activiteit in de hersenen is, dus: denken is iets fysieks dat de handelingen van het fysieke lichaam voortbrengt; kortom: alles is fysiek. De manier om dat standpunt onderuit te halen is dat we kijken naar de relatie tussen mentale activiteiten en effecten in de fysieke werkelijkheid die **onmogelijk** door de [fysieke] hersenen zelf tot stand kunnen worden gebracht... dat is wat *'Irreducible Mind'* probeert te laten zien.

Een nieuwe benadering der werkelijkheid: **coëxistentie**

William James heeft er al op gewezen dat *mainstream* wetenschappers de veelvormige wisselwerkingen tussen het mentale en het fysieke als **bewijs** voor hun wetenschappelijke invalshoek interpreteren, namelijk: *'Het geestelijke wordt voortgebracht door het materiële; punt uit!'* Maar dat je er ook van de andere kant naar kunt kijken... Het geestelijke en het materiële bestaan als het ware *naast* elkaar (**coëxistentie**); de geest opereert in verbinding met de hersenen, en de inhouden van de geest worden *niet* geproduceerd door [elektrochemische] hersenprocessen, maar de activiteit van de geest c.q. de intelligentie wordt *wèl* in beperkende mate **bepaald** door de algehele toestand van de hersenen.

Voor mij waren de argumenten en het bewijsmateriaal die we ontwikkelden in *'Irreducible Mind'* goed genoeg om aan te tonen dat deze **coëxistentie** een levensvatbaar gezichtspunt is, en dat veranderde mijn persoonlijke houding tegenover het 'voortbestaan'.

Want het **coëxistentie**-perspectief geeft een opening om dit 'biologische bezwaar' tegen de mogelijkheid dat het leven na de dood verder zou gaan te overstijgen.

Als de manier waarop het systeem werkt *écht* zo is zoals ik zojuist beschreven heb, namelijk dat de geest (of: de intelligentie) op één of andere manier als een **zelfstandige** entiteit onafhankelijk van de hersenen kan bestaan, maar er tegelijkertijd mee samenwerkt...

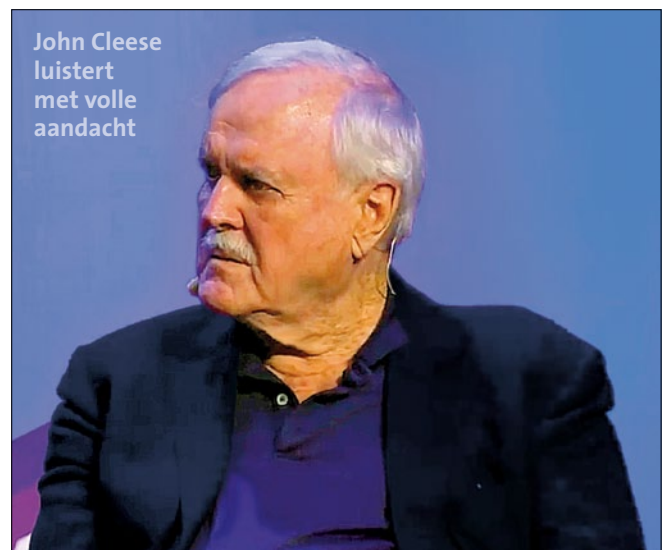
Dan kunnen we alle conventionele bewijsmateriaal dat de fysicalisten aandragen als bewijs voor hun gezichtspunt gebruiken als bewijs voor het tegendeel, en in aanvulling daarop sommige van de dingen die we bij dops bestuderen... Precies zoals William James dat een eeuw geleden bepleitte.

Goed, dit was de eerste akte... dit was het makkelijke stuk. [Gelach in de zaal.] Het was in wezen een enorme administratieve klus om al dit materiaal bij elkaar te brengen, dat enorm verstrooid was over voornamelijk biomedische literatuur. Er is daarbuiten alle mogelijk materiaal dat het standpunt van de fysicalisten op de proef stelt, maar dat materiaal is nooit samengevoegd op een manier die dat ook duidelijk zichtbaar maakte. En nu komt het moeilijke stuk: wat zou mogelijkserwijs ooit het standpunt van de fysicalisten kunnen vervangen?

[Kelly kijkt omhoog naar het projectiescherm achter het panel, waarop een serie dops-boeken zichtbaar wordt.] *'Ah, precies op tijd: 'Beyond Physicalism', dat is ons tweede deel.'* De basisstrategie om dit boek samen te stellen was dat wij rondkeken naar een hele serie systemen waartoe wij toegang hadden door ons lidmaatschap, dus het is wel enigszins selectief. Maar: wij waren speciaal op zoek naar mensen en systemen die doelbewust hadden geprobeerd om uit te puzzelen hoe de wereld in elkaar zou moeten zitten om de soort van [paranormale] verschijnselen te kunnen laten gebeuren die wij gekatalogiseerd hadden in *'Irreducible Mind'*.

En wij vonden nogal wat aan dergelijk materiaal... van een zeer bonte verzameling van een onderling sterk verschillende, maar toch gelijkstrevende verzameling onderzoekers. We kregen hoofdstukken voor het boek van hedendaagse natuurkundigen, kwantumwetenschappers, kosmologen... we hadden een groot aantal religiewetenschappers en een paar van de oude mystiek-geïnformeerde religieus-filosofische systemen hebben deze [paranormale] verschijnselen serieus genomen en geprobeerd om ze te verklaren... Maar ook een aantal westerse filosofische tradities: bijvoorbeeld Gottfried Wilhelm Leibniz... Charles Sanders Peirce... Alfred North Whitehead...

We hebben al deze benaderingen op één lijn gebracht en we hebben geprobeerd om ze elkaars betekenis te laten uitbreiden.

John Cleese
luistert
met volle
aandacht

Bewustzijn als de grondslag van alles

En we hebben een afsluitend deel van het boek waarin we proberen om uit te puzzelen in welke richting dit nu allemaal gaat... En de essentie daarvan wil ik met jullie delen, ook al hebben we geen gezamenlijke eindpositie waarover we het allemaal ook maar enigszins eens zijn. De essentie: er is ondubbelzinnig een centrale tendens, en dat is een tendens die uitkomt op het exacte **tegendeel** van het hedendaagse fysicalisme. Terwijl het fysicalisme het standpunt inneemt dat het bewustzijn een machteloos *bijproduct* is van allerlei processen die in de hersenen gebeuren, wordt in deze tendens, deze ontwikkelingsrichting, duidelijk dat **bewustzijn** eigenlijk aan de basis van alles ligt. En wij zullen op één of andere manier moeten uitvinden welke vorm onze ervaring van onszelf krijgt, wanneer er werkelijk een *gedeelde* externe wereld gaat ontstaan. »

En ik kan jullie ook vertellen dat ik op dit moment weet heb van tenminste drie boeken die in de maak zijn, geschreven door mensen die zéér bekend zijn met de ontwikkelingen in de moderne natuurkunde. Alledrie gedreven door hun persoonlijke mystieke ervaringen, proberen zij hun eigen specifieke mystiek-wetenschappelijke systemen te formuleren. En persoonlijk ben ik er stellig van overtuigd dat er in de nabije toekomst iets van deze soort aan de oppervlakte zal komen als de ‘nieuw ontvangen wijsheid’, als de nieuwe, algemeen geaccepteerde én ook wetenschappelijk onderbouwde wereldbeschouwing. En ik wil graag Kim herhalen dat deze ontwikkeling onze beste en misschien wel onze enige hoop is om onszelf te redden van de veelsoortige toekomstige rampen/calamiteiten, zoals John die gisteravond aan ons beschreven heeft. [\[Het publiek in de zaal geeft Edward Kelly een zeer groot applaus.\]](#)

De bezoekers mogen hun laatste vragen stellen

John Cleese zegt: Laten we even een korte pauze houden voor de mensen die nu moeten vertrekken, omdat ze hun vlucht moeten halen of omdat ze thuis hun kinderen onder handen moeten nemen. [\[Gelach.\]](#)

Na enkele minuten, waarin inderdaad een aantal mensen vertrekken, is er gelegenheid voor het publiek om nog enkele laatste vragen aan het panel te stellen.

- **Het verband tussen NDE's en groepsbewustzijn:** Cleese wijst een zeer geduldige dame aan als eerste vragenstelster. Ze begint haar vraag met te praten over een groepsbewustzijn zoals babies dat hebben, die geen enkele afscheiding of grens ervaren tussen zichzelf en de rest van de wereld. Een groepsbewustzijn dat voorafgaat aan de individualiteit van het leven op Aarde en dat terugkeert na het overlijden...

Maar een heleboel van wat er verteld werd over NDE's en *doorleven-na-het-lichaam*-ervaringen lijkt een sterk individugebonden *post-mortem* bestaan in stand te houden. Heeft het panel daar misschien enige gedachten over of denken jullie dat dit logisch is omdat deze ervaring zo dicht 'bovenop' het stoffelijk bestaan zit? Bijvoorbeeld: een dialoog tussen twee zielen, is dat groepsbewustzijn/gemeenschappelijk bewustzijn of is dat op zichzelf staand bewustzijn in tweevoud?

Bruce Greyson neemt de mikrofoon en zegt: 'Dank je wel; dit is een zeer gecompliceerde vraag... Als je een

NDE-ervaarder vraagt om te beschrijven wat er gebeurde tijdens de ervaring, dan krijg je heel vaak een reactie van: *dat kan ik niet onder woorden brengen... er bestaan geen woorden om dit te mee uit te leggen!* Maar je roept enthousiast: *geweldig, vertel me er alles over!* Dus ze dwingen zichzelf om de onbeschrijfbaar ervaring toch in woorden te vertalen, ook al weten ze dat het een **vervorming** van de [authentieke] ervaring is om dat te doen. Dus als een NDE-er zegt: 'Ik zag mijn lichaam', dan betekent dat niet dat ze dat 'zien' met hun ogen deden... Ze wisten waar het lichaam was, ze wisten dingen over het lichaam; en de enige manier waarop ze het aan mij konden overbrengen was door te zeggen 'ik zag'. Dus als NDE-ers spreken over 'persoonlijke zaken' dan weten wij dat ze een metafoor gebruiken om het voor ons begrijpelijk te maken. En misschien vertellen NDE-ers ook dat er tijdens hun ervaring een soort **tweevoudig bewustzijn** was: aan de ene kant bewust van zichzelf [als persoon] en aan de andere kant bewust van iets dat veel groter was dan zichzelf. En dat kunnen ze ons gewoon niet duidelijk maken, omdat dat niet in woorden te vertalen is.

Emily Kelly neemt de beantwoording over en zegt dat het óók zo is dat hierover in de mystieke literatuur gesproken wordt, over deze ervaringen van tweevoudig bewustzijn; over mensen die mystieke ervaringen meemaken en enerzijds hun zelfgevoel behouden, maar omgekeerd dat zelfgevoel toch ook verliezen. En zoals Bruce zei: *NDE-ers kunnen geen woorden geven aan hun ervaring, maar ze proberen het wel...* Maar dat paradoxaal behouden van én toch verliezen van het zelfgevoel, dat gebeurt in mystieke ervaringen.

- **Komen (volwassen) vaardigheden mee met de reïncarnatieherinneringen?** Cleese wijst een volgende vragensteller aan, die begint met een vraag, maar wordt onderbroken door een Tom Tom Founders Festival-stafmedewerker; het blijkt dat er nog maar vijf minuten over zijn voor het laatste stukje van het programma. Cleese zegt: *Laten we even heel snel zijn!* Een oudere heer vraagt: 'Die kinderen die zich vorige levens herinneren... in die [eerdere] levens hadden ze allerlei volwassen vaardigheden... blijven die voortbestaan in het huidige leven?'

Jim Tucker antwoordt: Soms zijn er gevallen waarin kinderen [bepaalde] dingen veel **sneller** leren dan ande-

re kinderen; maar er zijn ook incidentele casussen... Heel weinig, maar dit zijn ook de incidentele wonderkind-casussen... Ik herinner me er eentje, maar die is erg lang voor vijf minuten. In ieder geval: een jongetje herinnerde zich eerder een beroemde prof-golfer te zijn geweest, en dit jongetje was zeker een wonderkind op golfgebied; vanaf zijn derde jaar begon hij golftoernooien te winnen. Dus ja: het lijkt erop dat soms de eerdere vaardigheden/talenten blijven voortbestaan in een volgend leven.

• **Wordt er studie naar mediumschap gedaan?** Cleese wijst een voorlaatste vragenstelster aan en vertelt haar dat zij vier seconden de tijd heeft: de dame vraagt wat het panel denkt over mediumschap en of ze daar onderzoek naar hebben gedaan.

Emily Kelly vertelt dat zij daar een aantal jaren geleden een studie naar gedaan heeft; dat werkte met 'Blind Reading' (een systeem met tarotkaarten waarbij eerst de antwoorden worden onthuld en daarna pas de bijbehorende vragen openbaar worden gemaakt) en één medium was daar opvallend succesvol in... en in de toekomst start er binnen DOPS een nieuwe studie naar mediumschap.

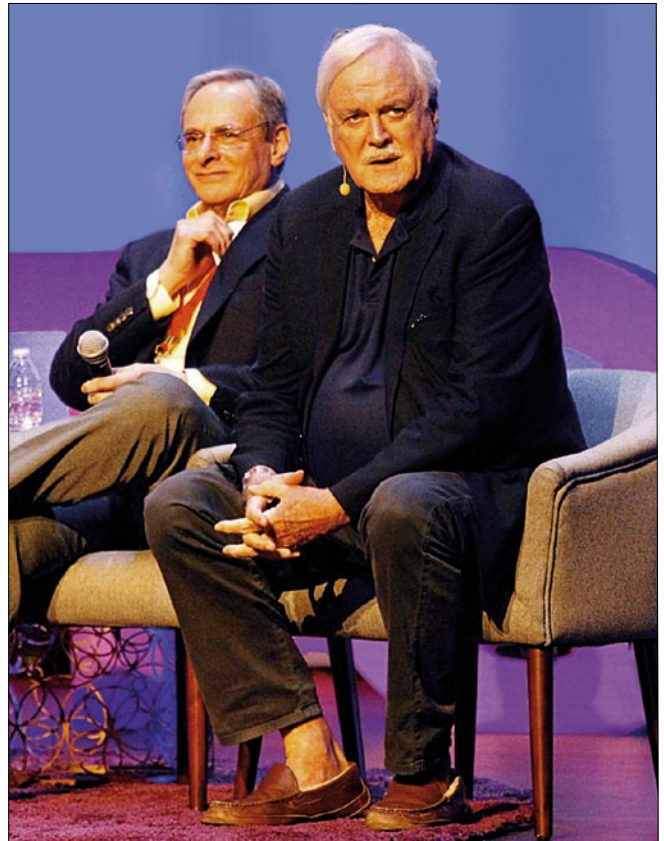
• **Wordt bij reïncarnatieherinneringen de persoonlijkheid van het vorige leven overgenomen?** John Cleese wijst nog een laatste vragensteller aan, een jongeman met een baard die vraagt: *Zijn jullie in het onderzoek naar vorigelevensherinneringen gevallen tegengekomen waarin het kind in de persoonlijkheid uit het vorige leven had overgenomen?*

Jim Tucker antwoordt: bij elke casus die we onderzoeken worden een heleboel variabelen vastgelegd; daaronder zitten ook een aantal persoonlijkheidskenmerken. En ja: er is een correlatie tussen de persoonlijkheid van het vorige leven en die van het kind nu; maar dat is zeker niet één-op-één, want het zijn verschillende individuen, en we weten dat de persoonlijkheid wordt beïnvloed door genetica, leefomgeving en alle andere factoren. Maar er is een correlatie; het lijkt erop dat er een zekere mate van overdracht plaatsvindt, maar die is wel onderworpen aan het veranderingseffect van andere aspecten in het actuele leven.

De afsluiting van 'Is there Life after Death?'

John Cleese neemt het woord en stelt iedereen voor om de sessie nu te gaan afronden met iets dat hij tegengekomen is. Hij laat het boek 'Real Magic: Ancient Wisdom, Modern Science, and a Guide to the Secret Power of the Universe' van Dean Radin (uit 2018) zien en vertelt samenvattend dat Radin schrijft in het hoofdstuk over wetenschappelijk bewijs (dat de basis voor elk onderzoek lijkt te zijn) over deze vrouw die voorzitter was van de ASA in Irvine (Californië)...

In haar openingsrede voor een publiek van 6000 statistici vertelde zij dat zij een aantal jaren had samengewerkt met parapsychologische onderzoekers... Waaronder ook een jaar voor een geheim overheidsproject waarin bekeken werd of parapsychologische vaardigheden gebruikt zouden kunnen worden voor het vergaren van militaire informatie (tijdens de Koude Oorlog). Aan het eind van dat (een jaar durende) project schreef zij in haar eindrapport dat de onderzoeksuitkomsten in het voordeel van precognitie en verwante fenomenen erg sterk waren, en dat die zeker algemeen geaccepteerd zouden worden als ze een alledaagser

onderwerp zouden betreffen. En dat is toch wel bijzonder interessant.

Cleese sluit af met de aanwezige 'Charlotte's Villains' te bedanken voor hun aanwezigheid. ●

Noten

- 1 **Mindfulness:** een moderne meditatieve levenshouding, gebaseerd op oudere boeddhistische meditatie technieken. Door de aandacht volledig te richten op de ademhaling ontstaat een sterke focus op het hier-en-nu, met het lichaam als basis. Binnen een rustig observeren komen gedachten, gevoelens, lichaamssensaties langs en verliezen zij hun kracht. Een grotere helderheid en een sterkere 'flow' worden deel van het leven van de beoefenaar.
- 2 **Institute of Noetic Sciences (IONS):** Het Institute of Noetic Sciences is een parapsychologische onderzoeksinstituting in Californië, opgericht in 1973. Zelf beschrijft het instituut 'noetic sciences' als een onderzoek naar hoe overtuigingen, gedachten en bedoelingen de fysieke werkelijkheid beïnvloeden via een diepere werkelijkheidslaag.
- 3 **Consciousness Unbound:** dit derde grote boek van Edward Kelly verscheen in 2021, dus drie jaar ná het Tom Tom-festival waarover dit artikel gaat. Gesteund door een groep leidende wetenschappers geven Kelly en Marshall empirische beschrijvingen van een scala aan spirituele ervaringen en vergroten hiermee het wetenschappelijk gebaseerde inzicht in het (grotendeels onbekende) menselijk potentieel.
- 4 Verwijzingen naar vindplaatsen op internet:
 - de video van 'Is there Life after Death?' op het Tom Tom festival: <https://www.youtube.com/watch?v=4RGizqsLumo>.
 - de website van DOPS bij de University of Virginia via: <https://med.virginia.edu/perceptual-studies/>.

De lange reis naar integratie van de 'hogere' werkelijkheid en het alledaags bestaan

De vreugdevolle reis vanuit het hoofd naar het hart

Joleen Melse

Eén van de aardige bijkomstigheden van het (regelmatig) bezoeken van de *Ontmoetingsdagen* is dat er daar contacten ontstaan... gewoon op basis van wederzijdse herkenning en/of sympathie. En in de loop van jaren kunnen herhaalde contacten ertoe leiden dat mensen goede bekenden van elkaar worden, zelfs als er pauzes van één of meer jaren tussen de respectievelijke ontmoetingen liggen. In juni 2022 gebeurde het te Bilthoven weer dat schilderes Joleen Melse door het beeld van uw vormgever/eindredacteur liep. Vanuit de wederzijdse herkenning ontstond een gesprek dat ertoe geleid heeft dat Joleen ons foto's van enkele van haar recentere schilderijen heeft toegestuurd, met een begeleidend verhaal. Materiaal dat wij in dankbaarheid plaatsen!

De NDE-ervaring dieper doorleven dankzij zenmeditatie

In de inleiding tot haar verhaal vertelt Joleen aan ons: Het eerste schilderij laat de verbinding met het zichtbare en onzichtbare zien, het hier en het daar, welke [verbinding] me rust en vrede geeft in het nu. Het tweede schilderij laat hetzelfde zien, na dit nog beter begrepen en doorvoeld te hebben, dankzij zenmeditatie. Het viel me tijdens de afgelopen *Ontmoetingsdag* op dat velen het gevoel kennen van 'hier en daar' te zijn. Op deze schilderijen heb ik de verbinding met hier en daar uitgebeeld. Hierna geef ik ter verduidelijking een beknopte beschrijving van mijn NDE en van de relatie van deze twee schilderijen daarmee.

Over het eerste schilderij

Het eerste schilderij, met blauwe vogels in het hart, is van 2020. Ik heb het geschilderd na mijn therapieperiode bij een psychologe, waarin ook mijn NDE-ervaring een rol speelde. Een korte terugblik op deze ervaring. In de avond van 13 op 14 januari 1971 liep ik buiten, het was koud en donker. Ik was 19 jaar. En op dat moment, waarop mij de energie ontbrak om verder te leven, werd ik door een heldere brede lichtbundel vanuit de hemel opgenomen in het Licht. Ik mocht even verblijven in de oneindige ruimte vol liefde en serene rust. Ik nam alles waar zonder lichaam... voelde dat ik niet alleen was. Vervuld met liefde kwam ik terug en wilde de hele wereld omarmen die overstromende liefde. Ik wilde weer leven! En ik voelde me zo gelukkig en blij! Maar het kwam niet in me op om over deze ervaring te spreken. Het enige dat ik kon zeggen was: 'ik ben beter' en dat was ook zo, hoewel... het verleden bleef mij op een onbewust niveau volgen.

Eindelijk: ik voel me begrepen!

Een terugverlangen naar die overstromende liefde in en om me heen, de stilte en vredevolle rust overkwamen me vaak. Het gaf me houvast en een gevoel van troost en geborgenheid... Overal waar ruzie, spanning of problemen waren, daar probeerde ik deze op te lossen. Dat lukte natuurlijk niet... hoe kon men mij begrijpen! Pas zo'n 37 jaar later nam ik bij toeval kennis van het boek van Pim van Lommel, 'Eindeloos Bewustzijn', dat me zo veel inzichten gaf in hoe ik mijn leven beleefd had door die NDE. Wat voelde ik me toen begrepen.

Maar gericht op de buitenwereld vergat ik mezelf lief te hebben. Ik begreep de wereld niet, maar ook mezelf

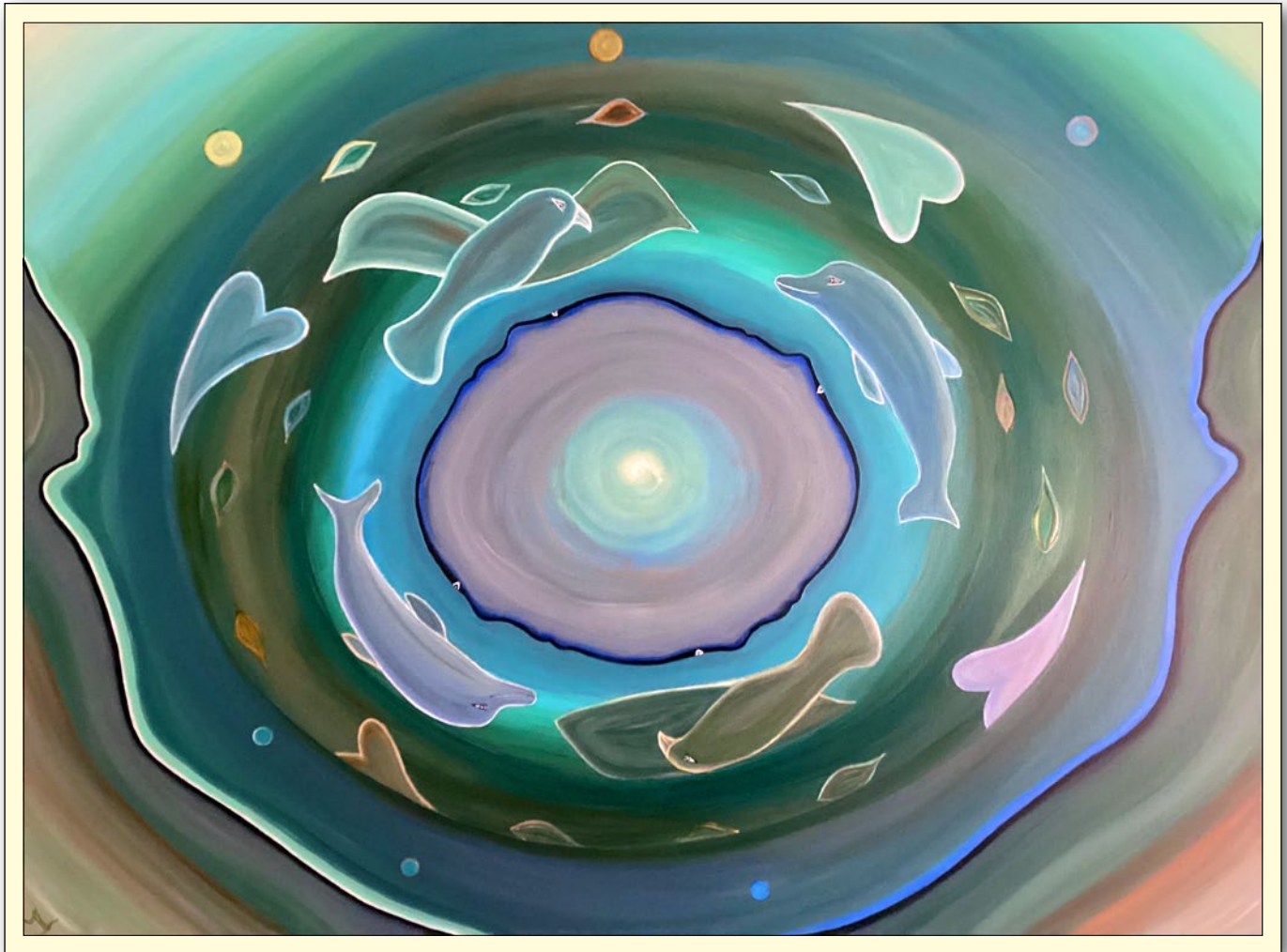
niet. Onbewust wegluchten voor de pijn in mezelf, die goed opgeborgen was. Zo vluchtte ik ook voor de liefde die anderen aan mij wilden geven.

Hoera: ik heb het ontbrekende stukje gevonden!

Tijdens mijn therapieperiode ging de deur naar binnen toe langzaam open. Mijn verlangen om 'daar' te willen zijn verdween geleidelijk en ik landde als het ware in het 'nu'. Ik mocht er zijn; **boosheid** naar mezelf veranderde langzaam in **begrip** voor mezelf. Ik hoefde niet meer te vluchten voor dit leven.

De NDE-ervaring is mijn kracht geweest om dóór te gaan en het heeft mij de tijd gegeven in dit leven om verder te gaan en de grote bubbels die mijn hart blokkeerden met liefde te verwijderen. De wereld werd mijn **thuis**. Hier en daar is één geworden. Er ontstond vrede in mij. De liefdevolle energie stroomt zonder begin en einde en het is die Liefde die mij doet leven.

Over het tweede schilderij

Het **tweede** schilderij is uit 2021 en laat mijn eenheidservaring zien vanuit zenmeditatie. Na mijn therapieperiode ben ik op zenles gegaan. Een vervolg dat goed aansloot en mij nog beter liet voelen waar het écht om gaat in dit leven op Aarde en om wie 'ik' in wezen ben. Ik begrijp nu dat hetgeen wat ik ervoer tijdens mijn NDE niet kan worden ervaren op Aarde, waar dualiteit verdeeldheid tweeebrengt. Onze gedachten zijn bewust of onbewust bezig al het waarneembare van gedachtenlabels te voorzien, *positief* of *negatief*. Ieder mens interpreteert vanuit zijn eigen afstamming, zijn eigen visie en waarheid, voelt op eigen wijze en maakt zijn eigen plaatje van de 'on'werkelijkheid. Toch zijn we in wezen allen een manifestatie vanuit dezelfde Bron, de oorsprong van al wat is, en zijn we in wezen verbonden met elkaar.

Het wezenlijke van de NDE is er altijd, ook op Aarde

Ik leerde deze verbinding beter te zien, voelen en begrijpen. Het tijdloze, vredige en liefdevolle zijn dat de meesten ervaren tijdens een NDE is *altijd* aanwezig in ieder van ons. Deze stilte vinden in de drukte van het dagelijks leven is wat zen mij leert, elke dag weer! Het stopt me om hetgeen ik waarneem of denk van [extra] gedachten of oordelen te voorzien. Een dieper kijken en voelen is ontstaan. Niemand is voor niets hier op Aarde!

Vanuit liefde leven, oordeelloos, waarnemen vanuit de stilte, waar alle innerlijke wijsheid vandaan komt. Men kan in ieder mens die liefde zien schijnen, maar ons kijken wordt verstoord door zó veel invloeden van

buitenaf en bovendien beïnvloed door onze gedachten van binnenuit. Ik voel nu dat ik het alomvattend liefdevol zijn niet elders hoeft te zoeken. Het is niet buiten mij, maar het is in mij, in jou, in alles en iedereen. 'Het' heeft vele namen, maar al die namen zijn 'het Ene'. Het is en we ervaren het elk moment, zonder erbij stil te staan. Ik voel dankbaarheid om dit leven te mogen beleven en ik omarm het, hoe het ook is in dit moment.

Joleen Melse ●

Meer van Joleen Melse: haar boek 'Ken je me?'

Joleen Melse (1952) publiceerde einde 2019 haar boek 'Ken je me?' bij uitgeverij Van Warven. Dit forse boek gaat over de (innerlijke) reis van hoofd naar hart. Het verscheen als paperback van 296 bladzijden, met ISBN-nummer 978-94-93175-08-2 en is verkrijgbaar bij zowel normale boekhandels als bij webshops.

Buitengewone ervaring van Oliver Lazar leidde tot grote levensverandering

Troostend contact met 'overledenen'

Oliver S. Lazar

(Vertaald uit het Duits door Christiane Siegert)

Toen Oliver S. Lazar (1974) zijn dochter naar school bracht, kwam hij langs een aanrijding. Bij deze aanrijding was een klasgenote van zijn dochter omgekomen. Een tragische situatie, maar behalve de betrokkenheid en het verdriet voelde Oliver nog meer: een overweldigend diep gevoel van verbondenheid met het overleden meisje. Dit was vrij onverklaarbaar, omdat hij het meisje verder nooit ontmoet had. Via een paragnoste kwam de waarheid aan het licht en bleek dat dit meisje meer was dan een vreemde. Zijn ervaring bracht hem op het spirituele pad en dit gaf hem inzichten in het leven na de dood.

Hieruit is na enkele jaren het EREAMS-onderzoek voortgekomen (*Empirical Research of the Effectiveness and Authenticity of Messages from Spirit*). Dit uitgebreide onderzoek heeft aangetoond dat contact met iemand die overleden is wel degelijk mogelijk is en nog belangrijker: *dat het bewustzijn na de dood gewoon doorleeft*.

Wie is Oliver Lazar?

In de introductie van dit artikel is Oliver Lazar voorgesteld als een willekeurige man die zijn dochter naar school bracht. In de maatschappelijke Duitse werkelijkheid staat hij nogal anders te boek: **professor doctor Oliver S. Lazar**. Hij studeerde aanvankelijk medicijnen, maar schakelde over naar informatica, waarin hij afstudeerde. Vervolgens stapte hij weer over naar zijn eerste studie en behaalde uiteindelijk een doctorstitel in de natuurwetenschappelijke aspecten van geneeskunde. Om de zaak boeiend te houden ging hij daarna in de research werken bij het Fraunhofer Institut für mikroelektronische Schaltungen und Systeme (IMS).

Maar daar hielden de ontwikkelingen niet op: van alle mogelijke mensen werd juist deze zeer hoog opgeleide man met zijn zuiver wetenschappelijke instelling, een man die sinds 2012 professor in de informatica was, geconfronteerd met een werkelijkheid waarover de officiële natuurwetenschappen hem werkelijk niets konden vertellen...

De onverwachte ervaring van Oliver Lazar

Op 9 oktober 2017 bracht Oliver Lazar zijn dochter naar school. Op weg naar de school kwamen zij langs een aanrijding waarbij een vrachtwagen betrokken was. Even later bleek bij deze aanrijding een klasgenote van zijn dochter om het leven te zijn gekomen. Oliver had het meisje van 13 jaar wel een paar keer gezien, maar hij had nooit met haar gesproken. Toch was hij heel erg verdrietig en voelde hij een diepe verbondenheid. De emoties waren overweldigend en dat kon hij niet verklaren, omdat hij het omgekomen meisje nooit had gekend. Oliver had medicijnen, natuurkunde en informatica gestudeerd; hij had dus geleerd dat de wereld materialistisch is en had daar verder nooit over nagedacht. Hij was niet tegen spiritualiteit, maar het was gewoon nooit een onderwerp geweest.

Oliver had nooit enige reden gehad om aan het gangbare wereldbeeld te twijfelen. Maar nu kon hij deze heftige emoties, die hij nooit eerder zo had meegemaakt, niet verklaren. Eerst dacht hij nog dat deze reactie wel

normaal moest zijn en dat hij over één of twee weken de draad wel weer zou kunnen oppakken, maar niets was minder waar: het werd alleen maar erger. Vaker had hij behoefte aan stilte en moest hij aan het overleden meisje denken.

Op een dag zat Oliver op de bank en hij dacht weer aan het meisje en de hele situatie. Opeens kreeg hij kippevel, dat van buitenaf leek te ontstaan; dit gevoel had hij nog nooit eerder gehad. Ook voelde hij een liefde die niet in woorden te vatten is en die hij nog nooit eerder had gevoeld. Hij zag het licht, een aangenaam warm licht. Op dat moment wist hij dat vragen stellen niet nodig was; dit was zó echt dat vragen overbodig waren.

Het spirituele pad

Omdat spiritualiteit voor hem nooit een onderwerp was geweest had hij op dat moment nog nooit van nabijde-doodervaringen gehoord. Maar hij wist wel dat deze belevenissen te ingrijpend waren om ze in de doofpot te stoppen. Daarom is hij in bibliotheken en op internet op zoek gegaan naar verhalen en informatie; hij begon boeken over dit onderwerp te lezen en video's te kijken. En zo kwam Oliver ook de verhalen over mensen met een NDE tegen, die over dezelfde oneindige liefde vertelden. Hij was zeer onder de indruk dat andere mensen soortgelijke ervaringen hadden gemaakt en daardoor werd hij gegrepen door het onderwerp NDE.

Oliver is begonnen met mediteren en heeft vastgesteld dat hij in zijn meditatie het 'kippevelgevoel' en de oneindige liefde keer op keer tegenkomt. Het voelt als een bewustzijn dat van buiten op hem afkomt.

Zijn leven is door deze gebeurtenissen ingrijpend veranderd. Hij heeft nieuwe prioriteiten en veel behoefte om zijn belevenissen met anderen te delen.

Contact met het hiernamaals

Een paar maanden na het ongeluk ging Oliver op consult bij een paragnoste, met een vooraf afgesproken aura-reading. Daar is uiteindelijk niet veel van terechtgekomen, want het overleden meisje zocht via de paragnoste contact met hem. Het meisje liet dingen aan deze paragnoste zien die hem duidelijk maakten dat het overleden meisje inderdaad aanwezig was. Ze liet ook dingen zien die de paragnoste (ze kent het meisje ook niet) én Oliver niet konden plaatsen. De oplossing daarvan kwam aan het licht toen hij een tijdje naderhand de ouders van het overleden meisje opzocht. Zij konden er een verklaring voor geven.

Tijdens het consult kwam ook naar voren dat hij in een vorig leven de vader van het meisje was geweest en dat hij toen ook haar dood had meegemaakt. Zo werd ineens alles duidelijk voor Oliver. Hij kon nu de verbondenheid en de overweldigende emoties begrijpen. Aan het einde van het consult adviseerde het meisje hem om misschien eens een regressie te gaan doen om meer te weten te komen over dat leven, waarin hij de vader van het meisje was geweest. Gedurende het consult had Oliver geen behoefte om de woorden van de paragnoste in twijfel te trekken, hij voelde alleen maar en nam waar. Toch kwam, op weg naar huis, de kritische wetenschapper in hemzelf weer te voorschijn met vragen.

Twee weken na het eerste consult hoorde Oliver dat er in zijn woonplaats een seminar over reïncarnatie werd georganiseerd door een andere paragnoste. Daarvoor heeft hij zich onmiddellijk aangemeld...

Prof. dr. Oliver Lazar, zoals altijd zeer informeel gekleed

Een tweede bevestiging

In dat seminar kwam Oliver naast deze tweede paragnoste te zitten en was daardoor de laatste persoon die zichzelf voorstelde aan de andere deelnemers. Hij vertelde alleen dat hij een dodelijk ongeluk van een klasgenote van zijn dochter had meegemaakt. Op dat moment haakte de paragnoste in en zei dat dit meisje aanwezig was. Het meisje wilde tegen hem zeggen dat hij in een vorig leven haar vader was geweest en dat hij haar toen had verloren. Dit moest in het huidige leven van Oliver niet nogmaals gebeuren.

Oliver stond er versteld van. Hij had deze paragnoste nog nooit eerder gezien. Bovendien kende zij de eerste paragnoste helemaal niet en nu ging ze Oliver precies hetzelfde verhaal vertellen. Deze tweede paragnoste wist details van het ongeluk te vertellen waarmee hij niet bekend was. Maar deze details konden later door de ouders van het meisje worden bevestigd. Dit was voor Oliver een onomstotelijk bewijs dat het bewustzijn de fysieke dood overleeft en dat het zich na het overlijden nog steeds kan uiten. Hij beseftte ook dat hij met dit onderwerp verder moest.

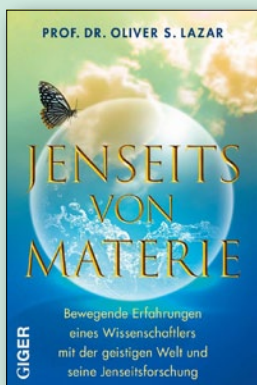
Hier kwam nog bij dat hij verschillende andere ouders, die ook een kind verloren hadden, had leren kennen... en dat hij had opgemerkt hoe troostend zulke authentieke contacten met een overleden kind waren. Vooral deze troostende component was voor hem een trigger om hiernaar wetenschappelijk onderzoek te doen.

Oliver Lazar is van mening dat een dergelijke aanpak voor de spiritualiteit op deze Aarde van groot belang is. Ook is hij van mening dat je mensen, die het materialistische wereldbeeld aanhangen of eraan twijfelen met deze wetenschappelijke aanpak kunt laten zien dat het bewustzijn overleeft; en dat dit geen hersenspinsel is, maar dat er wetenschappelijke bewijzen voor bestaan.

Het EREAMS-onderzoek: de opzet en de deelnemers

Oliver heeft niet zo veel studies gevonden die dit onderwerp belichtten. Een groot gedeelte daarvan is niet in wetenschappelijke kringen terechtgekomen, maar al-

Het boek van Oliver Lazar

Jenseits von Materie: *Bewegende Erfahrungen eines Wissenschaftlers mit der geistigen Welt und seine Jenseitsforschung.*

Auteur: Prof. dr. Oliver S. Lazar

Uitgave: Giger Verlag GmbH in Zwitserland, 2021
ISBN: 978-3-03933-042-3

Uitvoering: gebonden boek van 430 bladzijden;
maar ook als Kindle eBook verkrijgbaar

Taal: het boek is alleen in het Duits verkrijgbaar.

leen als boek of op het internet gepubliceerd. Wèl zijn de eerste serieuze studies ongeveer 100 jaar oud en in de jaren '30 van het vorige eeuw werd er een promotie-onderzoek naar gedaan.

Het EREAMS-onderzoek van Oliver en de tweede paragnoste is in zo verre nieuw dat er (in de eerste fase, in 2020) maar liefst 243 mensen aan hebben deelgenomen. EREAMS staat voor: *Empirical Research of the Effectiveness and Authenticity of Messages from Spirit*. Bij dit onderzoek werden een derde paragnoste en een psychologe betrokken, om alle delen van dit onderzoek goed in beeld te hebben. En de deelnemers waren allemaal cliënten van ofwel de tweede ofwel de derde paragnoste en hen werd na een consult gevraagd of zij aan het onderzoek wilden deelnemen.

Ongeveer drie weken na een consult werd een enquête naar de cliënten gestuurd die wilden deelnemen. De enquête werd niet direct na een consult verstuurd om de deelnemers tijd voor reflectie en verificatie van de boodschappen van overledenen te geven. Doel hierbij was om het beeld, dat de deelnemers schetsten, zo authentiek mogelijk te laten zijn.

Van alle deelnemers hebben er 82 aangegeven dat de boodschappen pas later geverifieerd konden worden. De informatie in deze boodschappen kwam dus niet uit telepathie of psychologische waarnemingen en ze was niet op het internet te vinden, omdat de gegevens in eerste instantie ook niet bij de (deelnemende) nabestaanden bekend waren.

De 243 deelnemers aan het EREAMS-onderzoek kwamen uit verschillende landen zoals de USA, Spanje, Frankrijk en Denemarken. Er werd bewust voor een persoonlijk contact tussen de paragnoste en de cliënt gekozen. Een persoonlijk contact werd door de initiatiefnemers van het onderzoek als iets belangrijks gezien. Maar er werd wèl voor een opzet gekozen die garandeerde dat de paragnoste zo minimaal mogelijk informatie aan de deelnemers zou kunnen ontfutselen door middel van

slimme vragen, psychologische trucjes en/of nauwkeurige observatie.

De resultaten van het EREAMS-onderzoek

In het EREAMS-onderzoek gaat het vooral om de authenticiteit van de boodschap. Het belangrijkste is dus het aantonen dat een boodschap daadwerkelijk van een overleden persoon afkomstig is. Het ging uitsluitend om zeer specifieke informatie, die niet op een gewone manier, zoals via zoeken op internet en social media, ingewonnen konden worden. Zo zei een paragnoste tegen een moeder, die haar dochter had verloren, dat ze van de overleden dochter een konijn en een vis te zien kreeg. De overleden dochter had inderdaad een konijn en één enkele vis als huisdier.

Uiteindelijk heeft meer dan 90% van alle deelnemers aangegeven dat ze een zeer specifieke en objectief bewijsbare boodschap hebben gekregen. Dit resultaat was onverwacht groot en daarom kan volgens Oliver worden gesteld: dat het bewustzijn met grote waarschijnlijkheid de dood overleeft.

Een ander aspect van het onderzoek was de vraag in hoe verre een consult en contact met de overleden persoon nabestaanden zou kunnen troosten. De bij het onderzoek betrokken psychologe heeft de afgelopen 20 jaar vooral te maken gehad met ouders die een kind verloren hebben. Ze gaf aan dat deze mensen vrijwel ontroostbaar zijn, niet zomaar iets aannemen en zich zeker niet om de tuin laten leiden. Maar juist 82% van deze ouders heeft aangegeven dat het authentiek en verifieerbaar contact met hun overleden kind wel **zeer troostend** heeft gewerkt. Daarnaast heeft 14% van de deelnemende rouwende ouders aangegeven dat het postume contact wèl enige troost heeft gebracht...

In het onderzoek kwam ook naar voren, dat overledenen wel graag contact willen en dat ze ook bereidwillig zijn om te **bewijzen** dat ze er nog steeds zijn. Ook is er langs deze weg een mogelijkheid om open vragen te beantwoorden. Dat betekent vooral veel voor ouders die hun kind door zelfdoding hebben verloren.

Wat verder in het onderzoek naar voren kwam is dat overleden personen vaak actief deelnemen aan het leven van de nabestaanden. Zo kreeg een deelnemster te horen dat ze **zwanger** was, terwijl ze daarvan op dat moment zelf nog niets wist. Een zwangerschapstest daarna bewees dat deze boodschap inderdaad correct was geweest.

Het EREAMS-onderzoek zal nog worden voortgezet om de resultaten van deze eerste ronde te verifiëren.

Update: in april 2021 is de tweede fase begonnen; anno april 2022 hebben meer dan 400 mensen deelgenomen aan de eerste twee fasen van het EREAMS-onderzoek, het meest grootschalige onderzoek ooit naar het werkelijkheidsgehalte van via mediums gecommuniceerde berichten vanuit het hiernamaals. ●

Wij publiceren dit in het Nederlands vertaalde artikel met welwillende toestemming van Werner Huemer.

Bron van het artikel:

Thanatos.tv (7 oktober 2021), **Leben nach dem Tod: wissenschaftliche Belege/Oliver Lazar im Gespräch**. Dit is het transcript van een YouTube-video, zie URL: <https://www.youtube.com/watch?v=41uN9zv4etQ>.

Amerikaanse jazz-zangeres krijgt voelbaar bezoek van vers overleden moeder

De crisisverschijning van zangeres Billie Holiday

Rudolf H. Smit

De crisisverschijning: je hoort en leest er wel eens over, zoals bijvoorbeeld in het volgende verhaal... Een man wordt 's nachts met een *schok* wakker en hij ziet een schim aan het voeteinde van zijn bed; hij herkent daarin zijn moeder die hem met een droevige blik aankijkt, om vervolgens in het niets op te lossen. Hij kijkt daarna op zijn wekker en ziet dat het 03:00 uur is. Met een gevoel van onheil blijft hij piekerend wakker. 's Morgens wordt hij opgebeld door een verpleegkundige van het verzorgingshuis waar zijn moeder woonde. En zij vertelt hem dat zijn moeder 's nachts omstreeks 03:00 uur is gestorven.

De definitie van een crisisverschijning

Dit is een typisch voorbeeld van wat men een 'crisisverschijning' noemt. Een crisisverschijning werd voor het eerst als zodanig gedefinieerd door negentiende-eeuwse onderzoekers van het paranormale; de definitie betreft een visioen ('geestverschijning') of gevoel van geliefden rondom het moment van hun overlijden, dus eigenlijk een moment van crisis.

Billie Holiday 'voelt' haar zojuist overleden moeder

Het boek *'Lady sings the Blues'* beschrijft het leven van de beroemde jazz-zangeres Billie Holiday (7 april 1915–17 juli 1959). Dat was een leven van armoede, uitbuiting en racisme. Haar moeder was pas 13 jaar oud toen zij Billie baarde. Mede onder druk van de omstandigheden waren zij en haar dochter zeer aan elkaar gehecht. Midden in het boek beschrijft Holiday een vreemde ervaring uit 1940, terwijl ze na een show samen met haar vriend Joe Guy uitrustte in een hotelkamer. Zij vertelt: *'Ik geloof niet in spoken of geesten, maar ik geloof zonder meer wat er die nacht gebeurde. We waren net gaan zitten en toen voelde ik plotseling mijn moeder achter mij staan en dat ze haar hand op mijn schouders legde. Ik wist onmiddellijk dat ze gestorven was.'*

Ik draaide me om naar Joe en zei tegen hem: 'Mama is dood.' 'Je bent gek,' was zijn reactie, 'je bent gewoon niet goed bij je hoofd.' 'Luister goed naar wat ik zeg,' zei ik hem, 'en 🎷🎺🎻🎹 nog aan toe, je zult lief voor me moeten zijn, want jij bent de enige die ik nu nog over heb!'

De bevestiging van Billie's ervaring

Holiday's moeder was niet ziek, ze was slechts 38 jaren jong, dus niemand verwachtte dat zij zou overlijden. De volgende ochtend merkte Holiday dat iedereen om haar heen zich nogal vreemd en afstandelijk gedroeg. Ze stapte naar haar *road manager* en vertelde hem dat haar *mama* was overleden en ook op welk moment dat op de avond daarvoor was gebeurd.

De man ontplofte zowat bij het horen van Billie's verhaal, en ging ontzettend tekeer tegen iedereen achter de coulissen. *'Hij zwoer dat iemand het mij had verteld... maar helemaal niemand had er mij iets over verteld.'*

Een actueel boek over crisisverschijningen

Dit soort verschijningen is helemaal niet zo zeldzaam. Een heel recent boek dat daarover verhaalt is *'Een gift uit Avalon; over contact met overledenen'* geschreven door Annet Brouwer en gepubliceerd door uitgeverij Van Warven. Waarover elders in dit nummer meer.

Jazz-zangeres
Billie Holiday
(1915–1959)

Wie was Billie Holiday?

Billie Holiday werd geboren onder de naam **Eleanora Fagan** in Baltimore als dochter van een ongetrouwde tienermoeder, Sadie Fagan. De vader van het kind, jazz-gitarist Clarence Holiday, trouwde Sadie toen Billie drie jaar oud was, maar hij bracht nauwelijks enige tijd met vrouw en dochter door: de scheiding volgde spoedig. Dus Billie en haar jonge moeder leefden een armoedig bestaan, eerst in Baltimore en vanaf 1928 in New York. Na een vroege carrière als achtergrondzangeres in bordelen met live-muziek, waar zij de jazzmuziek leerde kennen, belandde Billie (die duidelijk een zangstem had) als zangeres in het jazzcircuit. Steeds belangrijker muzikanten vroegen haar als zangeres en vanaf het midden van de jaren 1930 was zij een gevestigde naam. Door haar innovatieve en speelse zangstijl was zij van grote invloed op de jazz- & popmuziek in de 20ste eeuw.

Het succes had echter ook een schaduwzijde: vanaf de jaren 1940 werd zij met grote regelmaat gearresteerd vanwege drugsbezit en -gebruik. Ze werd zelfs voor een jaar in een gesloten federaal afkickcentrum geplaatst. Haar zangcarrière ging daarna nog twee decennia verder, maar haar regelmatige drank- en druggebruik veranderden haar stem waardoor haar populariteit vanaf 1950 begon te verdwijnen. Uiteindelijk overleed Billie Holiday in 1959 aan longproblemen, terwijl zij ook al een toenemende levercirrhose had ontwikkeld. ●

Een mogelijk postuum 'contact' met mijn overleden hond Moortje

Titus Rivas

In 2008 adopteerde ik een jonge hond uit een belangrijk opvangcentrum voor dieren in Duitsland, *Gnadehof Melief*. Samen met de twee Nederlandse veganisten die dit centrum runden, probeerde ik een geschikte naam voor hem te verzinnen die overeen zou komen met zijn karakter. Ze noemden meteen de naam '*Pietje Bell*' omdat de hond echt ondeugend kon zijn en lekker zijn eigen gang wilde gaan.

Ik vroeg hen of de *Pietje Bell* uit de kinderboeken misschien een hondje had en ze dachten meteen aan *Moortje*. Dit bleek later 'fout' omdat *Moortje* niet de hond van *Pietje Bell* was maar van een ander kinderboekenspersonage, *Kruimeltje*. Uiteraard heb ik de naam echter niet meer veranderd...

Een introductie tot Moortje: de eerste jaren

De eerste jaren waren ronduit idyllisch, want we hadden meteen een geweldige klik en we trokken heel intensief met elkaar op. *Moortje* viel overigens ook erg in de smaak bij andere mensen, omdat hij er speciaal uitzag door een zeer diverse afkomst (zijn moeder leek bijv. uiterlijk helemaal niet op hem) maar vooral ook omdat hij zo goed benaderbaar was. Hij kon ook goed overweg met mijn katten.

Na een paar mooie jaren kwam de '*Pietje Bell*' in hem extra geprononceerd naar voren. Hij belandde in een soort puberteit en wilde vooral zelf bepalen wat hij wel of niet zou doen. Hij heeft nooit tegen me gegromd (of erger) maar was wel meer dan eens opvallend dwars en veroorzaakte zo zelfs bijna een keer een verkeersongeval. Naar andere reuen toe bleek hij bovendien behoorlijk dominant te worden en hij presteerde het zelfs een keer een grotere, maar volstrekt onschuldige andere hond tot bloedens toe in zijn edele delen te bijten. Gelukkig was ik goed verzekerd tegen dit soort incidenten, maar het betekende wel dat ik hem voortaan buiten nog maar zelden los liet lopen.

Moortje was daar trouwens al snel aan gewend en hij protesteerde er niet tegen, maar hij was wel extra blij als hij een stukje los mocht. Kort erna vonden we ook een manier om zijn sterke eigenzinnigheid in goede banen te leiden en werd onze band paradoxaal genoeg alleen maar versterkt.

De volwassen Moortje: een rijk leven

Moortje en ik ontwikkelden talloze vaste routes en spelletjes en hij had meestal een stem in welke wandeling we maakten. Daarbij waren er met name twee andere honden in de buurt met wie hij een goede band ontwikkelde: *Elza*, een teefje op wie hij regelrecht verliefd leek, en *Macho*, een zachtmoedige reu.

We kwamen ook regelmatig bij hun bazen thuis en zeker met de baas van *Elza* raakte ik zelf ook bevriend. Als het even kon, ging *Moortje* overal mee naar toe,

van Leidschendam tot Brussel, en hij was dan altijd bijzonder lief en enthousiast tegenover de gastheer of gastvrouw.

Dit kwam extra goed uit omdat hij meer dan gemiddeld last had van verlatingsangst... Als hij noodgedwongen enkele uren alleen (mèt de katten) thuis zat, dan kon hij zó hard tekeer kon gaan dat mensen het in de wijde omtrek konden horen! Echter: zodra ik weer thuis was gekomen, was het geblaf dan meteen weer over.

Hij was ook een keer bij een vergadering van de *Wetenschapsgroep* van het toenmalige *Merkawah* en bij parabeurzen. Tevens staat hij vermeld in het boek '*The Self does not Die*', na eerst een lange bespreking van twee dagen in een café tegenover het station te hebben meegemaakt met een deel van het Amerikaanse team, dat hiervoor speciaal naar Nijmegen was gekomen. De Amerikanen ontmoetten toen ook Rudolf, en *Moortje* was bijna constant erg rustig en geduldig.

De laatste jaren maakten we gemiddeld één keer per week een wandeling waarbij we eerst een flink stuk fietsten (*Moortje* zat voorop in een fietsmand) om dan lopend terug naar huis te gaan door de wijk *Brakkenstein* (Nijmegen). Dit voelde op het laatst alsof het echt 'ons' territorium was geworden en het vormde telkens weer een hoogtepunt van de week.

Het laatste jaar: Moortje wordt ziek

Helaas, aan alles komt een einde: in het laatste jaar en zeker vanaf oktober 2020 ging *Moortje* lichamelijk erg achteruit. Datzelfde jaar stierf overigens geheel onverwacht mijn lieve en nog jonge kat *Mitxi*. Ze was binnen een week sterk vermagerd en had voortdurend honger, wat bleek te liggen aan een grote tumor in haar buik. Kort daarvoor was overigens ook al mijn moeder on-aangekondigd overleden, en ik was dus nog volop in de rouw toen *Moortje* ziek bleek te zijn.

Astrid, onze dierenarts, dacht eerst aan een blaasontsteking omdat hij ineens in huis plaste, na altijd zindelijk te zijn geweest en tevens erg veel water dronk.

Uiteindelijk bedacht zij zich en opgevangen urine van Moortje wees uit dat hij in plaats daarvan leed aan de ziekte van Cushing, wat overeenkwam met een wel erg opvallende hangbuik die zich binnen een paar maanden bij hem had gemanifesteerd. Cushing is een goed behandelbare ziekte en Moortje vertoonde er bijna alle symptomen van, met uitzondering van kaalheid. Hij kreeg speciale medicijnen die aanvankelijk erg goed leken aan te slaan, nadat we er mede door de coronacrisis wel bijzonder lang op hadden moeten wachten.

De sfeer thuis was intussen behoorlijk verslechterd omdat ik me erge zorgen om hem maakte en daar gespannen onder was, en ik me tegelijkertijd meer dan eens ergerde aan extreem gedrag. Zoals schijnbaar opzettelijk plassen op het tapijt in de huiskamer en 's nachts doelbewust buiten mijn zicht urineren in de keuken om de plas vervolgens hoorbaar op te drinken (als dorstlesser dus). In beide gevallen ging hij er echt voor staan. De ziekte dreigde ons een beetje van elkaar te verwijderen, maar we wisten gelukkig nog steeds hoe we ons met elkaar konden verzoenen.

De laatste dagen

De Cushing-medicijnen sloegen dus goed aan, althans voor een tijdje. Daarna bleek Moortje plotsklaps geen zin meer te hebben in eten. Hij had daardoor zo weinig energie dat hij letterlijk omviel tijdens de avondwandeling. Ik besloot de volgende dag weer eens naar de dierenarts te gaan. 's Ochtends kon hij nauwelijks op zijn poten staan, ook al kon hij nog wel een beetje lopen. Een nieuwe medewerkster bracht op mijn verzoek een infuus bij hem in en dit heeft hem op het laatste moment nog kunnen redden. Na een hele dag op de praktijk te zijn gebleven, waren we eenmaal thuis zo blij dat hij me uitgebreid in mijn gezicht likte. De vreugde was echter van korte duur. Na de behandeling bleek hij een paar dagen normaal te eten, maar daarna stopte dit weer volledig. In totaal heeft hij zes dagen niets meer gegeten en zelfs een dag lang bijna niets gedronken. Vreemd genoeg leek hij tijdens de ochtendwandeling meer energie dan gemiddeld te hebben en ook nieuwsgieriger te zijn dan anders, maar dit zakte elke middag meteen weer in.

Het onvermijdelijke afscheid

Een scan in een speciale dierenkliniek buiten mijn woonplaats Nijmegen wees uit dat er minstens vier tumoren in zijn lever zaten, bovenop zijn Cushing dus, die hij wel degelijk óók had. Op dringend advies van de specialist en huisarts Astrid heeft hij de dag erna, op 23 april 2021, daarom al een spuitje gekregen. Ik stribbelde even tegen, maar liet me toch leiden door het professionele advies om onnodig lijden te voorkomen. Toen de diagnose werd gesteld had ik nog gevraagd om een middel om de vermoedelijke miselijkheid te verdrijven en dat kreeg Moortje ook, maar het verbeterde zijn eetlust niet meer. Ik had gehoopt op tenminste nog een korte, maar fijne opleving voorafgaand aan het onvermijdelijke afscheid. Moortje kreeg gewoon thuis (ondanks de coronapandemie) zijn slaap- en inslaapprik, terwijl ik naast hem op de bank zat en mijn overgebleven, aangedane kat Kissa erbij was. Diverse vrienden hadden ons die dag nog thuis opgezocht en afscheid van hem genomen. De euthanasie verliep waardig en zonder complicaties en ik kreeg zelfs de ruimte om te zeggen dat zijn lijkje

voor mij nu een lege huls was geworden, nadat Astrid me al even getroost had met mijn verdriet. Het lichaam werd enkele dagen later al gecremeerd en ik kon kort daarna de as mee naar huis nemen.

Het leven gaat verder

In november 2021 schreef ik Carla, een Belgische vriendin en schrijfster over dieren en hun voortbestaan na de dood, over Moortje:

'Het blijft onwerkelijk dat hij hier niet langer fysiek is. Ik denk vaak terug aan de tijden dat hij hier nog wel was, en ook aan zijn laatste dagen op Aarde. Bijvoorbeeld dat hij me vlak voordat hij een spuitje kreeg aankeek met een blik waarin ik las: 'Jij gaat me vast helpen met deze ziekte waarmee ik kamp. Ik vertrouw erop dat je me ervan afhelpt, bedankt alvast.'

Ik kon hem maar even blijven aankijken in die situatie en zei vooral hardop tegen hem: 'Ik kan je helaas niet meer fysiek beter laten maken. Je hebt al bijna een week helemaal niets gegeten en de dierenarts kan je nu alleen nog maar uit je lijden verlossen. Maar we blijven verbonden met elkaar en zien elkaar terug. Ik wens je het allerbeste toe op je verdere reis. Ik zal je erg gaan missen, maar lijd daar vooral niet erg onder aan die andere kant,' hem daarbij knuffelend. Mijn machteloosheid was zo groot dat ik zelfs afleiding heb gezocht achter de computer. Wel zonder schuldgevoel trouwens, want het was allemaal zó zwaar en ik was zelf alleen al lichamelijk helemaal op en zag op tegen het afscheid, enkele uren later. Zulke dingen komen regelmatig terug.'

Dromen

Ik heb na het overlijden van Moortje meerdere keren van hem gedroomd. In het begin waren dit vooral van die dromen waarin ze eindelijk een middel hadden voorgeschreven dat hem toch nog helemaal beter zou maken, of tenminste zijn leven nog jaren zou rekken, waarbij ik bijna meteen na het ontwaken pijnlijk besefte dat hij echt al gestorven was.

In de herfst van 2021 kreeg ik een ander soort droom. Zoals ik op Facebook schreef (vrije vertaling van mijn Engelstalige bericht): *Ik droomde dat ik me in een prachtig bos bevond en opeens een hond voorbij zag lopen, die behoorlijk veel leek op mijn overleden hond Moortje, zoals hij er had uitgezien toen hij nog maar net volwassen was en misschien nog meer qua uitstraling. Ik zei tegen mezelf: 'Dit kan Moortje niet zijn, want zijn lichaam is helemaal vernietigd tijdens zijn crematie. Het is waarschijnlijk gewoon een andere hond die op hem lijkt, of anders zie ik nu dus een echte geestverschijning.'*

Toch stelde me dit niet tevreden. Ik wilde wel degelijk dat het Moortje was, en probeerde dichterbij te komen, maar de hond hield afstand en liet zichzelf alleen aan mij zien zonder naar mij toe te komen. Ook hing er een vreemde, gewijde sfeer in de lucht.

En de droom eindigde ermee dat het bos werd vervangen door de uitloper van een veel bescheidener, Aards bos in de buurt, waar Moortje en ik vaak hadden gewandeld met elkaar. Een paar dagen ervoor had ik er nog gewandeld met een vriend en zijn eigen hond Dewi, omdat het zo vertrouwd voor me was. Het leek alsof Moortje me wilde vertellen dat hij me nog steeds volgde. Het leek absoluut niet op een truc van mijn eigen onbewuste om mijn rouwproces te versnellen. Ik ontwaakte uit de droom met een gevoel van nostalgie, maar ook van grote blijdschap. Het leven gaat door, ook voor Moortje!

Verslag van NDE-gelijke hemelreiservaring tijdens een Rebirthing-sessie

Verslag van een hemelbezoek tijdens 'normaal' bewustzijn

Paul Verpalen

'Mijn hemelbezoek overkwam mij op 44-jarige leeftijd. Een half jaar geleden ontdekte ik dat mijn persoon en leven exact passen in de kenmerken van mensen die zichzelf als *'lichtwerkers'* omschrijven. Wel, dat was een openbaring die mij een weldadige *boost* gaf, namelijk: om helemaal te mogen zijn wie ik echt ben. Mijn hele leven met al zijn *ups* en *downs*... alles viel op z'n plek.'

De voorgeschiedenis en aanloop naar de ervaring

Ik was een schuchtere jongen die niet kon leren. Na enkele jaren in de bouw en mijn dienstplicht te hebben voltooid, schakelde ik over naar werken in de zorg, voornamelijk als 'Z'- en 'B'-verpleegkundige. [Dit zijn oudere aanduidingen van verpleegkundige specialisaties in Nederland; Z = zwakzinnigenzorg; B = psychiatrische zorg; Red.]

Tijdens mijn *midlife crisis*-periode geraakte ik in een *burn-out* als gevolg van een transformatieproces. Ik oriënteerde mij toen op alternatieve geneeswijzen. In die periode van innerlijk zoeken nam ik onder meer deel aan een diepgaand Rebirthing-weekend. Mijn *'oneindige bewustzijnservaring'* overkwam mij tijdens één van die ademsessies. Ik was dus bepaald niet 'nabij de dood'.

De Rebirthing-ervaring van Paul Verpalen

Zoals waarschijnlijk wellicht bekend start zo'n sessie met diepe ronde ademhaling, met als gevolg tinteling van de huid en in een later stadium: samentrekking van het lijf in de foetushouding. In de ontspanningsfase nam ik gewaar dat ik, al uitdijende, overspoeld werd met een onnoembaar weldadig gevoel. Ik zag en was een door liefde opzwellende bloeiende lotusbloem. Die liefde voelde ik ook fysiek toen tranen over mijn wangen liepen.

Op een *'ander'* moment zag en was ik de Aarde, alsof ik die omarmde maar haar ook zelf was. Daarna voelde ik mij als in een flits door een ruimtelijke slurf naar het middelpunt van het heelal gaan. Ik zag de Aarde onder mij kleiner worden en ik voelde mij gedragen

in een oneindig thuisgevoel. Maar ondertussen bleef ik mij bewust van de fysieke realiteit, want ik hoorde gewoon de stemmen om mij heen in de locatie waar de sessie plaatsvond. Na het sein om geleidelijk aan te bewegen, ebde ik langzaam weg uit deze staat van bewustzijn.

De nawerking van de ervaring

Maanden nadien beschikte ik over een mij ongekende energie, soms tot verbazing van mijn collega's. Na die ervaring is mijn stotteren nagenoeg verdwenen. Maar ik werd geconfronteerd met het onvermogen (de *onmogelijkheid*?) om deze beleving met iemand te delen. In mijn enthousiasme probeerde ik dat soms, maar dan werd ik slechts meewarig aangekeken... begrijpelijk. Sindsdien heb ik erover gezwegen.

Ik ben nog zekerder geworden over de zin van het bestaan, ik heb geen angst meer voor de dood en ik ben in staat meer te doorzien en heb nu een nog steeds groeiend besef van liefde voor de mens, ook al zit er nog een hard pantser om die mens heen. Wat ik nu nog mis is het *kunnen delen* met anderen, en ook het kunnen doorgeven van dit Licht, al besef ik ondertussen dat dat toch wel gaande is. Tot zo ver mijn verhaal... en voor de toekomst ik hoop op ontmoetingen met andere ervarers. ●

Commentaar vanuit de stichting Netwerk NDE:

Bovenstaande verslag is een typisch voorbeeld van een spontane *'op een NDE gelijke ervaring'*, zoals onze stichting die heeft verwoord in onze definitie van (diverse soorten van) NDE's. [Rudolf]

Vlinders van het Licht

Linda Vaes

'De hemel is op de Aarde afgestemd. Een wisselwerking kan in gang worden gezet. Je moet er alleen voor openstaan. Je moet alleen de golflengte vinden van dat hemelse kanaal.'

[Gids Zroï]

Vorig jaar maakten we kennis met het eerste boek van Linda Vaes: *Mama, de hemel leeft*. Hierin maakte ze niet alleen duidelijk dat de hemel leeft, maar ook dat haar in het jaar 2000 verongelukte dochter nog steeds leeft. Door middel van intuïtief schrijven krijgt Vaes boodschappen door, die ze bundelt in deze boeken.

'*Vlinders van het licht*' is een mooi vervolg op haar eerste boek, met nog meer lichtgidsen aan het woord en vooral nog meer hemelse boodschappen... Boodschappen die ons uitdagen om verder te kijken dan onze neus lang is en die een beroep te doen op ons innerlijk weten.

In het voorwoord alleen al komt de bij ons welbekende Guy Vander Linden aan het woord. Hij zegt treffend: 'Het tweede boek van Linda is gewoon fantastisch. Het is een juweeltje van hemelse maar ook Aardse wijsheden. Het leest vlot voor mensen die op zoek zijn naar de essentie van hun bestaan.' En dit kan ik ook onderschrijven.

Indrukwekkende dankbaarheid

Dit boek kan een mooi hulpmiddel zijn voor eenieder die zijn ware essentie wil ontdekken. Nieuwe hemelse begeleiders verschijnen op het toneel en ik kan het

niet helpen, maar ik blijf zo onder de indruk van hoe Linda Vaes ondanks haar traumatische verlies dankbaar kan zijn. Ze leeft haar leven volop met de taak die haar gegeven is om deze hemelse boodschappen door te geven. Deze wezens benadrukken dat **egoïsme** de grootste valkuil is voor ons en de Aarde en dat we nu de kans moeten pakken om het tij te keren. Het goede nieuws? Hierbij willen de wezens van het Licht ons helpen.

Nieuwe invalshoeken

Daarnaast komen er in het boek veel voor mij nieuwe invalshoeken naar voren. Wist je bijvoorbeeld dat ieder mens een soort spiritueel team heeft dat hem of haar bijstaat? In dit boek komt Vaes haar eigen team aan het woord, maar iedereen is gezegend met dit gezelschap. Ook had ik nog nooit eerder gehoord van zogenoemde 'orbs', dit zijn lichtbollen (energieën) die volgens Vaes intelligentie bezitten. Vaes laat in het boek tevens foto's zien die ze van deze orbs gemaakt heeft.

Eindoordeel:

Al met al is dit een mooie bundel met inspirerende en doordachte boodschappen. Het enige dat voor mij een beetje ontbreekt is de praktische kant. Er wordt aan de lezers verteld om: te leven vanuit je hart, je trilling te verhogen, dankbaar te zijn en te vergeven. Maar af en toe bekruipt mij dan de gedachte van: *Hoe dan??*

Maar misschien is dit ook Vaes haar bedoeling... de gidsen geven je wel de handvatten, maar je moet zelf leren sturen.

Ik wil je adviseren om dit boek met een open houding te lezen. Zoals Vaes het zelf treffend verwoordt: 'Vorm niet direct een oordeel, maar geef de hemelse taal een kans om in je hart door te dringen.'

[Eva Dunlop]

Waarderingscijfer: ★★★★★

Boekgegevens:

Linda Vaes

Vlinders van het Licht

Uitgave: Uitgeverij Stokstaart (België), 2021

ISBN: 978-94-64337-23-5

Omvang: paperback van 220 blz.

Het geheim van ElySION

Gewijzigde korting voor onze trouwe lezers

Ons boek '*Het geheim van ElySION*' verkoopt goed... geen wonder: het is het meest uitgebreide werk over de nabijde-doodervaring dat in Nederland is verschenen. Eigenlijk zou elke NDE-er dit werk aan zijn/haar boekenkast moeten toevoegen. Voor hen die op deze wijze voor het eerst kennis nemen van het bestaan van dit boek, verwijzen wij naar de website van de uitgever, dat is URL: <https://uitgeverijvanwarven.nl/product/het-geheim-van-elysion/>. Daarop staat de normale verkoopprijs, namelijk €32,50.

Door een speciale actie konden leden van *Netwerk NDE* en *Limen* tot voor kort het boek ontvangen voor €15,- (inclusief verzendkosten!).

Dat is per 2022 gewijzigd: de nieuwe ledenkortingprijs bedraagt €25,- (inclusief verzendkosten). Op de webpagina van de uitgeverij vindt u een **bestelformulier**. Vermeld daarop dat u lid bent van *Netwerk NDE* of van *Limen*, en dan ontvangt u het boek voor de hierboven genoemde prijs van €25,-, inclusief verzendkosten. Let wel: deze korting geldt slechts voor één exemplaar.

Nieuw boek presenteert: Een grensverleggende en fascinerende kijk op fundamentele vragen over dood, leven, bewustzijn en zingeving

De dood is het absolute einde... of toch niet?

Guy Vander Linden

Deze merkwaardige titel is van het meest recente boek van Romain Goorman met als ondertitel: *'Een grensverleggende en fascinerende kijk op fundamentele vragen over dood, leven, bewustzijn en zingeving.'* Dit vat goed samen wat de auteur ons wil meedelen. Het is (onder andere) het verhaal van een wetenschapper die concludeert: *'Dat dit het begin zou zijn van een van de meest boeiende en inspireerde paden die ik ooit bewandeld heb. Wat ik sindsdien meegemaakt heb is niets minder dan een openbaring.'*

Het is niet vanzelf gekomen. Vanuit PONT03 hebben we Romain moeten stimuleren en we zijn trots over het resultaat. Het boek is een fascinerend zoektocht geworden naar verklaringen over nabije doodervaringen, verruimd bewustzijn, sterfbedvisioenen en dergelijke aanverwante fenomenen.

In het voorwoord schrijft drs. Titus Rivas: *'Het pleit voor Goorman dat hij dit ongeloof niet dogmatisch vasthield toen hij zich beter in de NDE's had verdiept.'* Hij zegt ook dat: *'Goorman niet pretendeert het ultieme boek te hebben geschreven dat alle beschouwingen overbodig zou maken.'*

Mijn acceptatie van mijn eigen NDE's

De NDE heeft nog een lange zoektocht voor de boeg. Niet alleen naar de anekdotische beleving op zichzelf maar ook, en voor mij inzonderheid, de gevolgen en de naklank van de NDE. Ik ben me vrij vroeg na mijn laatste NDE de vraag beginnen stellen waarom ik twee NDE's heb mogen beleven. Vooral mijn tweede, toen ik het 'Absolute, Sublieme Licht' heb mogen ervaren.

Wat ik niet rechtstreeks ervoer was dat ik voelde hoe ik door het Licht totaal geïmpregneerd ben geworden maar dan zodanig dat ik nu voortdurend, en wanneer dat 'nodig' is, de woorden spreek en de daden verricht in het 'juiste moment'. Het heeft wel een tijdje geduurd voordat ik dat besepte. Ik heb het nu aanvaard als iets vanzelfsprekend. Wat me nog dwarszit is dat ik niet al die kennis die ik heb ontvangen wereldkundig kan maken. Er zijn nu eenmaal 'dingen' die onmededeelbaar blijken te zijn.

De algemene acceptatie van het bestaan van NDE's

In mijn zoektocht naar wetenschappers die wel aandacht hebben voor de NDE ben ik in den beginne op veel weigeringen en onbegrip gestuit.

Sindsdien heb ik kunnen vaststellen dat dankzij de vastberadenheid van mensen zoals Pim van Lommel, Steven Laureys, Titus Rivas en nog vele anderen wereldwijd, de NDE burgerrecht heeft gekregen. Dat er nog veel bijgeschaafd moet worden lijkt mij vanzelfsprekend. NDE-ers en hun onderzoekers hebben hun eigen meningen en overtuigingen, die botsen weleens en dat is menselijk. Ten slotte moeten we toch vaststellen dat na enig soepel denkwerk we over hetzelfde praten en vooral hetzelfde doel nastreven: om de NDE proberen te verklaren en deze dan volwaardig te laten aanvaarden in ons maatschappelijk bestel.

Ik herneem een vroegere tekst die ik geschreven had na het lezen van het boek van Romain Goorman *'De dood is het absolute einde... of toch niet?'* Naar eer en geweten over nabije doodervaringen en een verruimd bewustzijn.

Onterechte kritiek jegens integere wetenschappers

Zijn wij niet ongeduldig als we nabij-de-doodervaringen onderzoeken? Wat en hoe is onze geestesgesteldheid als we de NDE en aanverwante verschijnselen onderzoeken? En: de onderzoekers worden vrij sceptisch behandeld of erger. Is dat wel terecht? Wetenschappers als Steven Laureys zijn onderzoek gestart naar NDE net als anderen, elk binnen hun vakgebied. Ik vind dat zij onterecht veel kritiek krijgen als zij niet het spoor volgen van wat wij als NDE-ers en gelijkgestemden graag zouden willen. Maar wetenschap gebeurt nu eenmaal binnen het wetenschappelijke kader.

Het wetenschappelijk onderzoek wordt bepaald door verschillende factoren. Allereerst is er de academische vorming, zij komen uit zeer materialistische denkscholen. Dan is er het milieu waarin zij gaan evolueren. Zij zijn afhankelijk van de subsidiëring wanneer zij verdergaande onderzoeken willen doen dan alleen binnen het universitaire midden waarin zij per definitie kunnen werken. Wij leven in een rationeel denkende maatschappij met bijna uitsluitende materialistische inslag tot aan het volledig reductionisme toe.

Dus stel ik mij de vraag: hoe kan een wetenschapper ontsnappen uit zo'n sociaal milieu en zijn eigen onderzoek doen en het ook nog kunnen publiceren? De bijna ingeboren **weigering** om het nieuwe te aanvaarden is spreekwoordelijk. Echte pioniers hebben jaren nodig gehad om hun theorieën te doen aanvaarden door hun collega's, daarbij wetende dat er ook nog heel wat jaloezie heerst in de wetenschappelijke wereld.

Geduld is een schone zaak

Wij zijn te gemakkelijk met onze kritiek. Wat ik niet in deze kritieken terugvind, is dat er wetenschappers zijn die alle mogelijkheden hebben uitgeput welke de materie toelaat te onderzoeken. Als eenmaal als die mogelijkheden onderzocht en bekend zijn, dan kun je dieper ingaan op het niet-materiële aspect van het verschijnsel mens. De psychologie (blijkbaar een niet-exacte wetenschap) evenals het filosofisch materialis-

'Wij zijn geen Aardse wezens die een spirituele ervaring hebben, maar spirituele wezens die een Aardse ervaring hebben.'

[Pierre Teilhard de Chardin]

me dat ondanks het woord *materialisme*, toch een niet-exacte kijk inhoudt ten overstaan van de exacte wetenschappen. Of: staan wij op de drempel van een begripsverruiming die de materie kan overstijgen?

Afstappen van de dogmatische *gewenning* omtrent het materialisme zal geleidelijk gebeuren. Ik weet dat het onderzoek naar de essentie van de materie als *materie* zijn limieten heeft bereikt. Het onderzoek naar de *im-materiële verschijnselen* komt daardoor in een weliswaar trage maar een zich versnellende fase. Alleen de snelheid waarmede dat gebeurt zouden wij wel graag sneller zien gebeuren. Geduld... en dat komt onvermijdelijk.

Moeten wij niet gaan in een soort 'eenheid van tegendelen' (een fusie van materialisme en immaterialisme) concreet tegenover abstract, objectief tegenover subjectief, waarin elk toch zijn eigenheid behoudt?

Materialisme, concreetheid, objectief; dit zijn begrensde begrippen en feiten. Immaterialisme, abstractheid, subjectief; dit zijn onbegrensde mogelijkheden en deze zijn niet voldoende onderzocht en dus nog niet aan hun einde toe, zoals dat wel met de materie het geval is.

Maar zijn wij nu eigenlijk niet veel te ongeduldig?

Zijn we niet te ongeduldig, als NDE-er en NDE-onderzoeker, om de geestelijkheid van de NDE te doen erkennen? Daarom is het boek van Romain Goorman 'De dood is het absolute einde... of toch niet?' zeker een hoopvolle blik in de toekomst inzake onderzoek naar nabije doodervaringen en andere vormen van verruimd bewustzijn. Als wetenschapper is hij gaan grasduinen om de laatste onderzoeken en bevindingen na te gaan. Met een scherp mes ontleedt hij de argumenten van voor- en tegenstanders. Hij belicht de positie van de wetenschap, onder andere, ten aanzien van het verruimd bewustzijn. Hij geeft een synthese en mogelijke verklaringsmodellen ter zake. Hij zegt dat de onwetendheid een **rem** is op de spirituele ontwikkeling en dat er onwetendheid is met betrekking tot wie we als mens werkelijk zijn. En daar sta ik volledig achter.

Eindconclusie

'Zou de wereld er anders uitzien indien deze onwetendheid uit de wereld zou geholpen zijn?' zo vraagt hij zich af in het laatste hoofdstuk van zijn boek. Dat is toch het doel van de wetenschap en ieder rechtschapen mens. Dat is toch ook ons doel, van ons NDE-ers en NDE-onderzoekers. We streven naar hetzelfde doel! Laten wij daarover eens ernstig nadenken, naar eer en geweten...

Boekgegevens:

Romain Goorman

De dood is het absolute einde... of toch niet?

Een grensverleggende en fascinerende kijk op fundamentele vragen over dood, leven, bewustzijn en zingeving

Uitgave: Skribis (België), 2021

ISBN: 978-94-63969-85-7

Omvang: paperback van 250 blz.

Een gift uit Avalon

Over contact met overleden dierbaren

Annet Brouwer

Bij uitgeverij Van Warven is onlangs dit boek uitgekomen, dat voor velen zeer welkom zal zijn... Want uit diverse enquêtes (met name in de USA) is gebleken dat veel mensen ná het overlijden van hun dierbaren vaak nog een vorm van contact met hen (blijven) ervaren. Het is een omvangrijk boek: ongeveer 350 pagina's. Voor een zorgvuldige bespreking is het nodig om daar de tijd voor te nemen; tijd die we nog niet hadden. Een uitgebreide bespreking zal dus, als het even kan, volgen in het najaarsnummer. Daarom volstaan wij voor nu met de wervende tekst van de uitgever zelf:

Als een dierbaar persoon overlijdt, vragen de nabestaanden dikwijls: *Waar ben je nu? Geef me een teken, hoe is het daar?* Wat nu als de achtergeblevenen daadwerkelijk een teken ontvangen?

In 'Een gift uit Avalon' vertelt Annet Brouwer ons zeer persoonlijke, ontroerende verhalen van 'gewone' mensen die in het dagelijks leven werden overvallen door een [postuum] teken van een overleden dierbare. Het zijn verhalen van ruim veertig mensen over onverwachte tekens en bezoeken van gene zijde, die deze mensen tot voor kort met nagenoeg niemand hebben gedeeld. Bijna altijd waren de tekens en bezoeken onvergetelijk en van buitengewone betekenis.

De tekens zijn zeer uiteenlopend: van telepathische communicatie waarin de overledene werd gezien, gehoord of gevoeld, tot betekenisvolle toevalligheden, tot 'onmogelijke' voorvallen met apparatuur en voorwerpen. Er waren zelfs tekens en boodschappen die geverifieerd konden worden. En wat te denken van **vooraf afgesproken tekens van een voortleven** die na het overlijden ook daadwerkelijk werden ervaren? Raar, maar waar?

Annet Brouwer laat ons kennismaken met een fenomeen dat vaker voor blijkt te komen dan we denken. Ze plaatst de verhalen in een historisch perspectief en beantwoordt de vraag of religies, wijsheidstradities, mystici, filosofen en de wetenschap dit fenomeen voor mogelijk houden.

Na lezing van dit boek zou de vraag kunnen opkomen: *Is het echt zo dat de dood ons scheidt?* [Rudolf Smit]

Boekgegevens:

Annet Brouwer

Een gift uit Avalon: Over contact met overleden dierbaren

Uitgave: uitgeverij Van Warven, april 2022

ISBN: 978-94-93175-84-6

Omvang: paperback van 340 blz.

vzw Limen/IANDS Flanders:

Huishoudelijke mededelingen

Missie en uitgangspunten van vzw Limen

vzw Limen/IANDS Flanders is een vereniging van en voor mensen die een nabij-de-doodervaring (NDE) doormaakten of erin zijn geïnteresseerd (**Limen** betekent 'grens' of 'drempel' en **IANDS** staat voor *International Association for Near-Death Studies*, waarvan onze vereniging de Vlaamse tak vormt). Naast de NDE zelf nemen wij ook de peri- en postmortale ervaringen (gebeurtenissen tijdens en na de fysieke dood) en andere buitengewone bewustzijnstoestanden (zoals buitenlichamelijke ervaringen of BLE's, helderziendheid of helder weten, communicatie met overledenen) zeer ernstig.

De vereniging wil een authentieke en integere thuisbasis (luisterend oor, erkenning, wetenschappelijke ondersteuning en verklaring, informatievoorziening) vormen voor eenieder die door ervaring of interesse met dergelijke fenomenen werd of wordt geconfronteerd. Dit kan via onze website, kwartaaltijdschrift, nieuwsbrief, ontmoetingsdagen, symposia, lezingen.

Nationale en internationale samenwerkingsverbanden

En wij werken zeer nauw samen met Netwerk NDE in Nederland en Netzwerk NTE in Duitsland (bijv.: via het tweejaarlijkse symposium 'Schnittstelle Tod' in Aken).

Deze zusterorganisaties kunnen, zoals onze vereniging zelf, steunen op de directe medewerking en het toezicht van conventioneel geschoolde academici en wetenschappers, inclusief universiteitsprofessoren van diverse disciplines: **geneeskunde** (cardiologie (dr. Pim van Lommel), **neurologie**), **psychologie**, **parapsychologie** (drs. Titus Rivas), **fysica** (in het bijzonder: kwantumfysica), **technologie**, enz.

Limen zelf werkt samen met de Coma Science Group van de Universiteit van Luik, met name met neuroloog prof. dr. Steven Laureys en zijn team.

Zo hadden we de eer en het genoegen om te kunnen werken met de Duitse geleerden en publicisten prof. dr. **Ernst Senkowsky** (1922–2015), die onderzoek deed naar contacten met overledenen via ITC (of: *instrumentele transcommunicatie*) en met prof. dr. **Günter Ewald** (1929–2015), die onderzoek deed naar en bestsellers schreef over de relatie tussen de wereld der natuurkunde en de dimensie der nabij-de-doodervaringen.

Lid worden van Limen?

U kunt lid worden van Limen, daarbij inbegrepen een abonnement op het kwartaaltijdschrift 'Terugkeer naar Levenslicht', door storting van een bijdrage op rekening nr. BEII 0014-4110-4748 van vzw Limen Lanaken.

Deze bijdrage voor lidmaatschap is:

- voor gewone leden: €25;
- voor gepensioneerden, gehandicapten, studenten: €15;
- voor steunende leden: €35 of meer.

Actuele contactgegevens van vzw Limen

Als een vzw (vereniging zonder winstoogmerk) is onze vereniging verplicht een 'maatschappelijke zetel' te hebben, dat wil zeggen: een juridisch officieel adres.

Postadres: Mgr. Broeckxstraat 13, 3620 Lanaken

E-mailadres: limen.flanders@gmail.com

Bankrekeningnummer: BEII 0014-4110-4748, onder vermelding van 'vzw Limen Lanaken'

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/775597949170795/>.

Website: <https://www.bijnadoodervaring.be>. ●

Informatie over Netwerk NDE

Contact met Netwerk NDE

Notabene: Netwerk NDE is een organisatie van vrijwilligers. Wij houden geen kantoor en hebben ook geen vaste contacttijden. Maar wij doen ons uiterste best om u van dienst te zijn.

De communicatieproblemen van Netwerk NDE

De laatste maanden is stichting Netwerk NDE moeilijk bereikbaar geweest, door verschillende oorzaken.

De overstap naar een andere provider voor webhosting en e-mailverkeer leidde tot allerlei onverwachte mailproblemen: naar de stichting verstuurde mails werden 'teruggeketst' met vreemde foutmeldingen.

Het langzaam 'uitvallen' van centrale contactpersoon Ghislaine Koolen leidde tot telefonische onbereikbaarheid en onbeantwoorde e-mails...

Ondertussen zijn problemen opgelost en noodmaatregelen getroffen... Wij bieden als stichting Netwerk NDE onze excuses aan, aan iedereen die ons door de veelheid aan (gelijktijdige) communicatieproblemen niet heeft kunnen bereiken in de afgelopen maanden.

Verdere en meer specifieke contactkanalen:

- Ons algemene e-mailadres is: info@netwerknnde.nl.
- Indien u een **lezing** door Netwerk NDE wilt laten organiseren, mail naar: lezingen@netwerknnde.nl.
- Voor zaken met betrekking tot **publiciteit** in het algemeen: publiciteit@netwerknnde.nl.
- Voor contact met de **redactie** van het tijdschrift *Terugkeer*: RedactieTNL@outlook.com.
- Voor opmerkingen over onze **website**: webmaster@netwerknnde.nl.
- Voor e-mailcontact met **bestuursleden**:
voorzitter@netwerknnde.nl
secretaris@netwerknnde.nl
penningmeester@netwerknnde.nl

Algemene informatiekkanalen:

De website van Netwerk NDE: <https://netwerknnde.nl/> en op Facebook: <https://www.facebook.com/groups/775597949170795/>.

De functie van het tijdschrift

Het kwartaaltijdschrift **Terugkeer naar Levenslicht** geeft uitgebreide informatie rond en over nabij-de-dood-ervaringen en diverse daaraan verwante bewustzijnsverschijnselen zoals *buitenlichamelijke ervaringen* (BLE), *perimortale* en *postmortale ervaringen* ('After Death Contacts'), *sterfbedvisioenen*, etc.

De doelstellingen van beide organisaties

Het kwartaaltijdschrift **Terugkeer naar Levenslicht** is een gezamenlijke uitgave van de Nederlandse stichting *Netwerk Nabij-de-doodErvaringen* (voorheen 'Merkawah') en van vzw *Limen* te België.

Beide (zuster)organisaties zijn aangesloten bij IANDS, *the International Organisation for Near-Death Studies*...

En de beide organisaties streven gezamenlijk onderstaande vier doelen na:

- 1 zij organiseren landelijke en regionale bijeenkomsten waar NDE-ers elkaar kunnen ontmoeten en zij hun ervaringen kunnen uitwisselen (*lotgenotencontact*);
- 2 zij trachten door middel van tal van activiteiten de opgebouwde kennis van NDE's en hun implicaties uit te dragen;
- 3 verder scheppen en verbeteren zij de mogelijkheden tot begeleiding van hulpvragende NDE-ers, en;
- 4 tenslotte bevorderen en steunen zij wetenschappelijk onderzoek naar NDE's.

Overzicht van NDE-contactpersonen, nu beschikbaar in Nederland en in België

De contactpersonen zijn er voor iedereen die een luisterend oor van een mede-ervaarder zoekt om openlijk over de eigen BDE of over de eigen perimortale ervaring te kunnen praten. De hieronder genoemde personen zijn dus geen professionele hulpverleners, maar juist ervaringsdeskundigen. Zij hebben door hun eigen achtergrond (ervaring + verwerkingsproces) begrip en invoelend vermogen voor degenen die zo'n ervaring hebben gehad. U kunt ook terecht bij de landelijke contactpersonen van beide organisaties.

Contactpersonen voor Nederland

■ Door gezondheidsproblemen (van neurologische aard) heeft Ghislaine Koolen, coördinatrice voor heel Nederland en contactpersoon voor Noord-Holland, helaas haar functies moeten neerleggen; zij zal hierin niet meer terugkeren. De stichting *Netwerk NDE* is op dit moment zoekende naar een mogelijkheid om haar te vervangen...

Regio Drenthe/Overijssel

- Albert Popping (ook voor donkere BDE's)
- ☎ 0522-482219
- ✉ albertpopping88@gmail.com

Regio Midden-Nederland

- Elly Moerman
- ☎ 0645-925047
- ✉ elly62a@gmail.com

Regio Zuid-Holland

- Lida Uittenbogaard
- ☎ 0617-968986 (s.v.p. tussen 19:30 en 20:00 uur bellen)
- ✉ lidameijdam@gmail.com

Regio Zeeland

- Dennis Meulenstein
- ☎ 0118-850942
- ✉ dennis@meulenstein.nl

Contactpersonen voor België**Voorzitter en aanspreekpunt voor wetenschappelijke raakvlakken**

- Raymond Saerens
- ☎ 03 889 36 36
- ✉ 1: raymond.saerens@telenet.be
- ✉ 2: limen.flanders@gmail.com

Penningmeester en informatie aangaande lidgeld

- Gerard Naessens
- ☎ 0499 15 20 85
- ✉ gerard.naessens@telenet.be

Regio Antwerpen en sitebeheer

- Luc Thomaes
- ☎ 0473 37 08 59
- ✉ thomaesluc@gmail.com

Regio Brabant, Brussel, Wallonië

- Paul Robbrecht
- ☎ 0499 77 53 01
- ✉ paulrobbrecht@outlook.com

Regio Limburg

- Johan Van den Broeck & Kathia Bracke
- ☎ 08 972 18 81 (na 14:00 uur)
- ✉ kathia.bracke@telenet.be

Regio Oost Vlaanderen

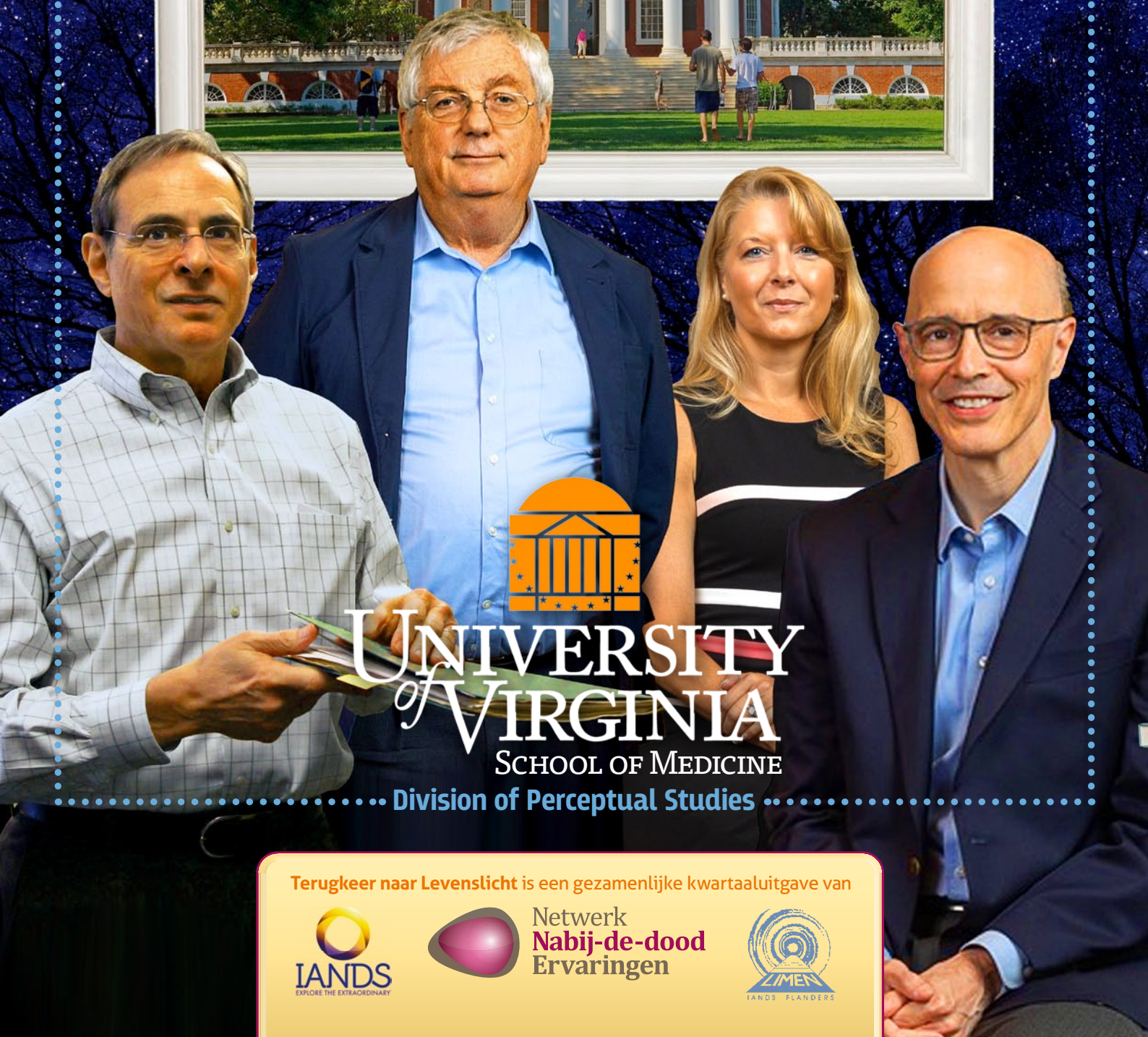
- Regina Coopman
- ☎ 09 385 45 58 (na 14:00 uur)

Regio West Vlaanderen

- Carina Dobbelaere
- ☎ 0498 29 41 52
- ✉ carina.dobbelaere@skynet.be

Alle telefoonnummers van de contactpersonen zijn weergegeven in een notatievorm voor binnenlands gebruik, dat is: *zonder* voorafgaand landnummer.

Terugkeer naar Levenslicht

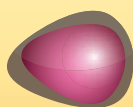

UNIVERSITY
of VIRGINIA

SCHOOL OF MEDICINE

Division of Perceptual Studies

Terugkeer naar Levenslicht is een gezamenlijke kwartaaluitgave van

Netwerk
Nabij-de-dood
Ervaringen

